

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

هدیه‌های آسمان

تعلیم و تربیت دینی

ششم دبستان

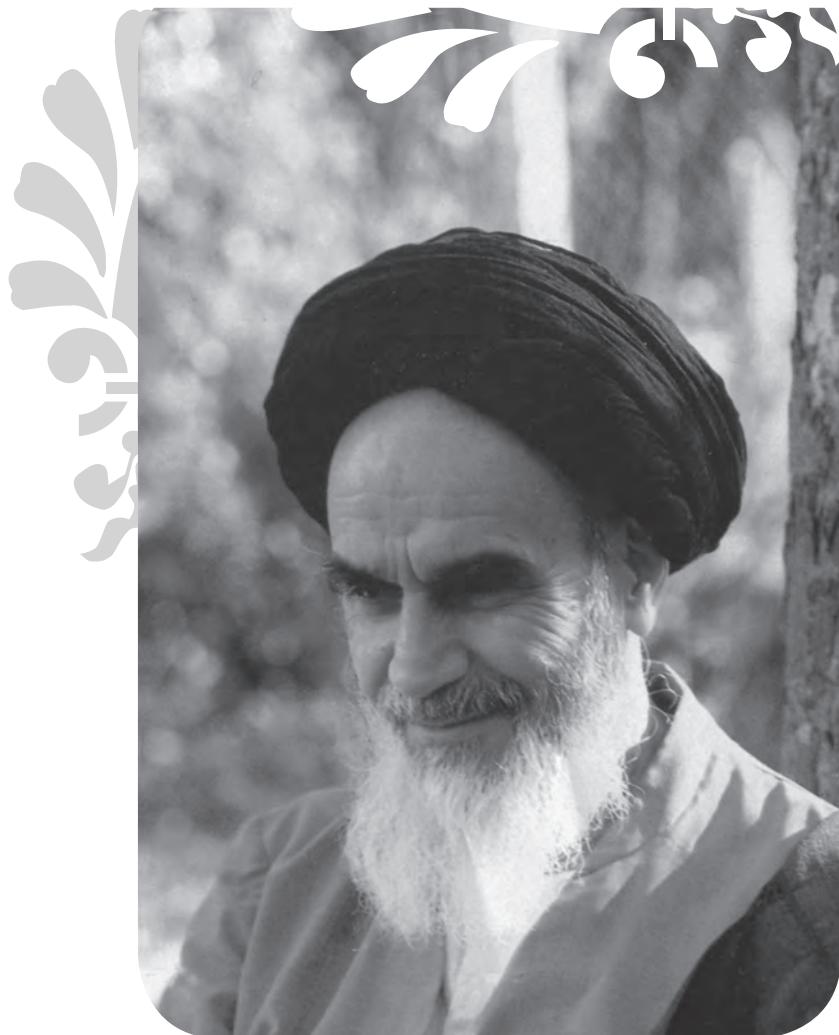
وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

نام کتاب :	راهنمای معلم هدیه‌های آسمان ششم دستان - ۷۴/۵
پدیدآورنده :	سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تالیف :	دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری
شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تالیف :	فریال آمار، سید محمد دلبری، یاسین شکرانی و سید سجاد طباطبائی نژاد (اعضای گروه تألیف)
مدیریت آماده‌سازی هنری :	اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
شناسه افزوده آماده‌سازی :	لیدا نیکروش (مدیر امور فنی و چاپ) - جواد صفری (مدیر هنری) - مریم نصرتی (صفحه آرا) - فاطمه باقری مهر، علیرضا کاهه، علیرضا ملکان، سپیده ملک‌ایزدی، حمید نابت کلاچاهی و احمد رضا امینی (امور آماده‌سازی)
نشانی سازمان :	تهران : خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)
تلفن :	۰۹۲۶۶ - ۱۱۶۱ - ۸۸۸۳۱۱۶۱، دورنگار : ۰۹۲۳ - ۸۸۳۰، کد پستی : ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹
ویگاه :	www.irtextbook.ir و www.chap.sch.ir
ناشر :	شرکت افست : تهران - کیلومتر ۴ جاده آبعلی، پلاک ۸، تلفن : ۰۹۳ - ۷۷۳۳۹۰۹۷
دورنگار :	۰۹۷ - ۷۷۳۳۹۰۹۷، صندوق پستی : ۰۹۷۹ - ۱۱۱۵۵
چاپخانه :	شرکت افست «سهامی عام» (www.Offset.ir)
سال انتشار و نوبت چاپ :	چاپ دوم ۱۳۹۷

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، انتقال، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکسبرداری، نقلی، تهیه فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع، بدون کسب مجوز، ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

شابک ۱- ۰-۹۶۴-۹۶۸-۱-۰۵-۲۶۸۱-۱ ISBN ۹۷۸-۹۶۴-۰-۹۶۸-۱

در علم و تقوا کوشش کنید که علم به هیچ کس انحصار ندارد. علم مال
همه است. تقوا مال همه است و کوشش برای رسیدن به علم و تقوا
وظیفه همه ماست و همه شماست.

امام خمینی (رحمه الله عليه)

فهرست مطالب

بخش ۱ : کلیات

۲	فصل اول : رویکرد و اصول حاکم بر برنامه درسی تعلیم و تربیت دینی
۵	فصل دوم : کلیاتی در زمینه تعلیم و تربیت دینی
۵	الف) روش‌ها و فنون یاددهی – یادگیری
۶	ب) ارزشیابی پیشرفت تحصیلی
۸	ج) یادآوری چند نکته

بخش ۲ : راهنمای تدریس

۱۱	فصل اول : کلیاتی درباره موضوعات هدیه‌های آسمان
۱۱	الف) اهداف و مفاهیم هدیه‌های آسمان پایه ششم ابتدایی
۱۶	ب) معرفی موضوعات کتاب هدیه‌های آسمان پایه ششم ابتدایی
۲۲	فصل دوم : راهنمای تدریس (توضیحات مربوط به هر درس)
۲۵	درس اول : یکتا
۲۹	درس دوم : بهترین راهنمایان
۳۴	درس سوم : سرور آزادگان
۴۰	درس چهارم : باغ سری
۴۶	درس پنجم : شتریان با ایمان

۵۳	درس ششم : سیمای خوبان
۵۹	درس هفتم : دست در دست دوست
۶۶	درس هشتم : دوران غیبت
۷۳	درس نهم : جهان دیگر
۷۹	درس دهم : آداب زندگی
۸۴	درس یازدهم : راه تندرنستی
۹۰	درس دوازدهم : سفرهای با برکت
۹۳	درس سیزدهم : عید مسلمانان
۹۸	درس چهاردهم : راز موفقیت
۱۰۳	درس پانزدهم : حماسه آفرینان جاودان
۱۰۹	درس شانزدهم : زیارت
۱۱۴	درس هفدهم : دانش آموز نمونه

دوران کودکی به دلیل اینکه کودک انسانی است مستقل با پاک‌ترین ویژگی‌ها و احساسات انسانی، مرحله‌ای است که باید به خودی خود، به رسمیت شناخته شود؛ با این همه، مقدمه نوجوانی، جوانی و بزرگ‌سالی است و اساس زندگی در دوره‌های دیگر، به کیفیت این دوران بستگی دارد. کیفیت این دوره نیز به چگونگی تعلیم و تربیت ارائه شده در آن، وابسته است.

در سال‌های اخیر، توجه به نیازهای نو در عرصه آموزش دین، رویکردهای جدید در امر آموزش، توجه بیش از پیش به جنبه‌های نگرشی آموزه‌های دینی، لزوم بهره‌گیری از روش‌های نوین در تعلیم و تربیت دینی و به کارگیری تربیت دینی به منظور شکل‌گیری رفتارهای دینی و تقویت احساس دینی از طریق شناخت دین و تفکر در آن و ... – که همه برخاسته و برگرفته از نظرات و پیشنهادهای آموزگاران مجرب، صاحب‌نظران و کارشناسان امر تعلیم و تربیت است، همچنین تدوین برنامه درسی ملی و ضرورت به کارگیری مفاد آن در تألیف کتاب‌های درسی، متخصصان تعلیم و تربیت دینی را برآن داشت تا با برنامه‌ریزی دقیق در این خصوص، دست به کار تألیف جدید کتاب‌های درسی بزنند. بر این اساس کتاب درسی پایه ششم ابتدایی به صورت جدید التأليف و با محتواهی تکمیلی نسبت به پایه دوم و سوم و چهارم و پنجم به رشته تحریر درآمد. در پی آن نیاز به تألیف کتاب راهنمای معلم به عنوان پلی ارتباطی میان برنامه‌ریزان و مؤلفان از یک سو و معلمان از سوی دیگر برای این پایه ضروری گردید.

در راهنمای معلم هدیه‌های آسمان پایه ششم دو بخش در نظر گرفته شده است :

- بخش اول کلیات مشتمل بر دیدگاه‌ها، تعاریف، تبیین رویکرد و اطلاعات کلی است و در دو فصل تنظیم شده است :

– فصل اول : رویکرد و اصول حاکم بر برنامه درسی تعلیم و تربیت دینی

– فصل دوم : کلیاتی در زمینه تعلیم و تربیت دینی :

الف) روش‌ها و فنون یاددهی – یادگیری (روش‌های تعلیمی و تربیتی)

ب) ارزشیابی پیشرفت تحصیلی

ج) یادآوری چند نکته

- بخش دوم راهنمای تدریس است که مشتمل بر اهداف درس، توضیحی مختصر درباره محتوا، شیوه تدریس

درس، ارزشیابی و نکات پنهان در نوشه‌ها و تصاویر درس می‌باشد؛ و در دو فصل تنظیم شده است :

● فصل اول : کلیاتی درباره موضوعات هدیه‌های آسمان شامل :

● الف) اهداف و وسعت و توالی مفاهیم کتاب هدیه‌های آسمان ششم ابتدایی

● ب) معرفی موضوعات کتاب هدیه‌های آسمان ششم ابتدایی و نکات کلی درباره آموزش‌های مربوط به آنها

● فصل دوم : راهنمای تدریس (توضیحات مربوط به هر درس)

گروه درسی تعلیم و تربیت دینی ضمن آرزوی توفیق روزافزون همکاران عزیز در رشد و پرورش دینی آینده‌سازان کشور اسلامی ایران، امیدوار است این کتاب شما را در روند تدریس دروس هدیه‌های آسمان یاری نماید.

پایگاه اینترنتی گروه تعلیم و تربیت دینی با قرار دادن اخبار، بخش‌نامه‌ها، نسخه الکترونیکی کتاب‌های درسی، متون کمک آموزشی، کتاب راهنمای معلم، شیوه نامه ارزشیابی در پایه‌های مختلف؛ در خدمت شما معلمان گرامی می‌باشد.

نشانی وبگاه عبارت است از :

http://qm_dept.talif.sch.ir

بخش ۱

کلیات

رویکرد برنامه درسی تعلیم و تربیت دینی^۱

فصل اول

انسان با ویژگی‌های منحصر به فردی که از آن به «فطرت» تعبیر می‌شود، از سایر مخلوقات متمایز می‌گردد. دین که راه سعادت و کمال انسان است، بر این فطرت بنا شده است و این فطرت توحیدی محور همه اجزا و مؤلفه‌های برنامه تعلیم و تربیت اسلامی را شکل و جهت می‌دهد. بنابراین تعلیم و تربیت دینی زمینه‌ساز و تسهیل کننده مسیر شکوفایی فطرت به منظور دستیابی به مراتبی از حیات طیبه است. در این رویکرد دانشآموز :

- ۱ امانت الهی و دارای کرامت ذاتی است.
- ۲ فطرت الهی در وجود او نهفته است و قابلیت شکوفایی و فعلیت یافتن دارد.
- ۳ همواره در موقعیت است و می‌تواند آن را درک کرده و با انتخاب احسن خویش در راستای اصلاح مداوم آن حرکت نماید.
- ۴ توانایی انتخاب، تصمیم‌گیری و خویشندهای داری دارد و می‌تواند با محیط یادگیری رابطه تعاملی برقرار کند و تابع بی‌چون‌وچرا و مقهور محیط نیست.
- ۵ از اراده و انگیزه بروحوردار است که در فرایند یاددهی – یادگیری نقش اساسی دارد.
- ۶ در فرایند یاددهی – یادگیری و تربیت پذیری و توسعه شایستگی‌های خویش به لحاظ ذاتی نقش فعال دارد.
- ۷ دارای قابلیت‌ها، تجربیات، ظرفیت‌ها و توانایی‌های گوناگون است.

اصول حاکم بر برنامه درسی تعلیم و تربیت دینی

- ۱ محور قرار گرفتن قرآن کریم و سنت و سیره معصومین صلوات اللہ علیہم : این اصل بر همه مراحل برنامه، به خصوص تعیین اولویت‌های آموزشی، اهداف کلی پایه‌های تحصیلی، روش‌های تعلیمی و تربیتی و تدوین محتوا و رسانه‌های آموزشی حاکم است.
- ۲ توجه به رویکردهای جدید در تعلیم و تربیت با هدف روزآمد شدن برنامه : روش‌های فعال و مشارکتی زمینه ایجاد فرصت برای مشارکت دانشآموزان در امر یادگیری را فراهم می‌کند. در این شیوه، معلم نیز نقش راهنمای و راهبردی را ایفا می‌کند و دانشآموزان با راهنمایی او، مفاهیم جدید را دریافت می‌کنند.
- ۳ توجه به توانایی‌ها و محدودیت‌های رشد شناختی دانشآموزان دوره ابتدایی : در این برنامه علاوه بر بهره‌گیری

۱- برگفته از راهنمای برنامه درسی دوره ابتدایی گروه درسی تعلیم و تربیت دینی و برنامه درسی ملی. برای اطلاعات بیشتر به این منابع مراجعه فرمایید.

از محسوسات و نمونه‌های عینی، بر تربیت استعدادهای کودک جهت مرتبط ساختن مطالب درسی با مظاهر زندگی در محیط خاص کودک تأکید شده است. شایان ذکر است که تأکید بر آموزش محسوس و ملموس صرفاً روشی است برای تقویت ایمان به غیب، زیرا بذر ایمان به غیب در همین دوره در وجود کودک افشاگر می‌شود.

۴ توجه به جنبه‌های عاطفی، نگرشی برای عمل کردن باورها : در تعلیم و تربیت دینی، ایجاد نگرش‌های صحیح و یا تغییر برخی نگرش‌های نادرست به نحوی که دانش آموز براساس آموخته‌های خود بتواند به نظرگاه صحیح برسد و امکان انتخاب و تصمیم‌گیری را بیابد و در نهایت از این رهگذر به ایمان و اعتقاد برسد، مدنظر می‌باشد. چنین ایمان و اعتقادی، می‌تواند مقدمه عمل آگاهانه و انتخاب شده قرار گیرد. بنابراین در برنامه جدید، ادراک مفاهیم دینی به عنوان مقدمه‌ای برای رشد عاطفی و تغییر نگرش‌های دانش آموزان نسبت به آنها و انس با این مفاهیم مورد توجه قرار گرفته است. همچنین به «عمل صحیح» به عنوان حاصل تبعی «نگرش‌های صحیح» تأکید شده است.

۵ اصالت قائل شدن به کیفیت فرایند یاددهی – یادگیری و استفاده از روش آموزش فعال : برای نیل به زیستن دینی که هدف اصلی تربیت دینی است، لازم است دانش آموختگان، فرایند یادگیری را به خوبی آموخته باشند تا در مواجهه با هر مسئله تازه‌ای، راه حل مناسب آن را پیدا کنند و جریان یادگیری را تداوم بخشنند. بر این اساس، فقط نتیجه یادگیری مهم نیست بلکه آنچه طی فرایند آموزش اتفاق می‌افتد، نیز از اهمیت فراوان برخوردار است. ثمره این بحث آن است که اولاً درگیری دانش آموزان در جریان یادگیری، موجب عمیق تر و پایدار تر شدن آموخته‌های آنان می‌شود؛ ثانیاً معلم را یاری می‌دهد تا برای ارزشیابی پیشرفت یادگیری آنان، هم به فرایند و هم به محصلو توجه کند و به نتایج بهتری دست یابد؛ ثالثاً اینکه به واسطه فعالیت بیشتر در امر یادگیری، در دانش آموزان احساس خوب و خوشایندی ایجاد می‌کند که به ویژه برای درس دینی، فوق العاده حائز اهمیت است.

۶ تقویت احساس نیاز به دین : دانش آموز در این برنامه در می‌یابد که بدون تکیه بر اعتقادات دینی، زندگی دارای خلاً بوده، و از معنا و جهت تهی است؛ در حالی که زندگی با دین انسان را از سردرگمی‌ها نجات می‌دهد و او را به شخصی فعال و هدفمند و مفید در زندگی تبدیل می‌کند.

۷ توجه به هنر برای ترسیم چهره زیبای الگوهای دینی : توجه به زیبایی‌های دین و دین زیبا سبب می‌شود در درجه اول، فطرت زیبایی‌ست دانش آموزان مورد توجه قرار گرفته و پرورش باید؛ دوم اینکه از دین و آموخته‌های آن، تصویری زیبا در ذهن آنان ترسیم شود و سوم اینکه چهره زیبایی از الگوهای رفتاری و شخصیت پیشوایان بزرگ دینی در جان و اندیشه آنان نقش بندد.

۸ توجه به زبان و ادبیات خاص کودکان : در برنامه جدید نیز تا آنجا که به محتوا، اصالت مفاهیم و ساختار آموزشی مواد درسی لطمه وارد نشود، از آموخته‌های مربوط به ادبیات کودکان و مخصوصات کارشناسان این حیطه بهره گرفته شده است.

۹ ارتباط آموزش با نیاز و علاقه دانش آموز و توجه به او به عنوان منبع اطلاعات برنامه درسی : استفاده از موقعیت‌ها و نمونه‌های موجود در زندگی روزمره دانش آموزان، انتخاب مطالب، نمونه‌ها و مثال‌هایی از زندگی آنها، فراهم ساختن فرصت تمرین و تعمیم آموخته‌ها به زندگی روزمره و موقعیت‌های شبیه سازی شده آن و ... از جمله نکاتی است که

۱- با توجه به تحقیقات انجام شده توسط دکتر ناصر باهنر، دکتر حسین اسکندری و دکتر دادستان

مطمح نظر قرار گرفته‌اند تا آموزش‌ها با زندگی روزمره دانش آموزان کاملاً مرتبط باشند. همچنین از آنجا که کودکان، جستجو، کشف و ساختن را دوست دارند، از بازی و فعالیت‌های نشاط‌آور و... لذت می‌برند، در این برنامه، سعی شده این گونه علایق در فعالیت‌های آموزشی و تربیتی مورد توجه قرار گیرد.

۱۰ حضور اندیشه‌های حضرت امام خمینی (قدس سرہ) در کالبد محتوای آموزش : استفاده از پیام‌ها، سخنرانی‌ها و کتاب‌های امام خمینی و آوردن مصاديق نمونه‌ها و شواهد از آنها و نیز ارجاع داشش آموز به این آثار در برنامه‌های تحقیقی، زمینه توجه دانش آموزان به اندیشه‌های آن بزرگوار را فراهم می‌نماید.

۱۱ بهره‌مندی از دستاوردهای عالمان دین : دستاوردهای علمی دانشمندان اسلامی معاصر، به خصوص آثار فرهنگی حضرت امام خمینی، علامه طباطبائی و شهید مطهری رحمة الله عليهم و رهنمودهای رهبر معظم انقلاب اسلامی فرا راه حرکت‌های آموزشی قرار گرفته و زمینه غنای برنامه را فراهم ساخته است.

۱۲ توجه به اهداف ویژه دختران و پسران : تفاوت‌های موجود در احکام دختر و پسر در اموری مانند سن بلوغ، معاشرت، پوشش و حجاب، نظام خانواده، نقش مرد و زن در خانه و جامعه، همچنین جنبه‌های روان شناختی زن و مرد در مجموعه آموزش‌ها مدنظر قرار گرفته است.

۱۳ سمت‌گیری آموزش در جهت وحدت اسلامی : محور آموزش بر تعلیمات قرآن کریم و سنت پیامبر (ص) و اهل بیت بزرگوار ایشان قرار گرفته تا با تقویت وحدت اسلامی و نزدیکی پیروان مذاهب مختلف اسلامی، مودت و رحمت میان آنان مستحکم گردد.

۱۴ آموزش اقلیت‌های دینی (مسیحی، یهودی و زرتشتی) : چارچوب کلی برنامه درسی اقلیت‌های دینی برحقیقت دین که خداگرایی و معنویت‌گرایی و عمل برای سعادت در آخرت است، بنا شده، اما محتوای آموزشی آنان با توجه به تعلیمات خاص آن ادیان و هماهنگ با قوانین جمهوری اسلامی ایران تدوین می‌شود.

کلیاتی در زمینه تعلیم و تربیت دینی

الف) روش‌ها و فنون یاددهی – یادگیری

هدایت اسلامی، هدایتی برای رشد و تعالی همه ابعاد وجودی و گرایش‌های فطری است و در شخصیت یکپارچه آدمی تحقق می‌باید. تنوع موضوعات دینی که شامل موضوعات اعتقادی، اخلاقی، عرفانی، رفتار و آداب، سلوک عبادی و برنامه‌های اجتماعی است، از یک طرف و ساحت‌های وجودی انسان از طرف دیگر، تنوعی در روش‌ها ایجاد می‌کند که در آموزش‌های دیگر کمتر می‌توان سراغ آن را گرفت. نگاهی مختصر به قرآن‌کریم، این تنوع در شیوه را به ما نشان می‌دهد. به کارگیری صحیح یک روش وقتی ممکن است که درک و توازنی درست میان موضوع و ساحتی از وجود انسان که بیشتر با آن موضوع درگیر است، پیدید آید. به همین جهت، انتخاب روش مناسب نیازمند شناخت دقیق موضوع و مخاطب است. اما از آنجا که هدف تعلیم و تربیت «رشد» انسان است و رشد او جز از طریق تلاش و کوشش خود او میسر نیست، رویکرد جهت‌دهنده به همه روش‌ها، رویکرد فعل است. در این رویکرد، مخاطب، با مجموعه توانایی‌ها، استعدادها و گرایش‌ها، مهارت‌ها و ویژگی‌های شخصی خود حضور دارد و از همه آنها درجهت کمال خود بهره می‌برد.

انتخاب این رویکرد تعلیمی و تربیتی با رویکرد انتخاب شده در درس یعنی رویکرد فطرت‌گرا، هماهنگ و مناسب است. البته انتخاب رویکرد فعل به معنی فروکاهی نقش معلم و تبدیل وی از هدایت‌گر و راهنمای در کنار سایر ابزارها نیست زیرا در هدایت و تربیت، نقش الگویی معلم و تأثیرات انسانی و عاطفی وی بر یادگیرنده به مراتب عمیقتر از درس‌های دیگر است؛ بنابراین، فعل شدن دانش‌آموز به معنی کم شدن نقش معلم نیست بلکه این روش رسالت و مسئولیت وی را بیشتر می‌کند و نقش هدایت‌گری او را جدی‌تر می‌سازد.

با عنایت به مراتب فوق و با بهره‌مندی از تجربیات مراکز آموزشی، روش‌هایی برای این درس پیشنهاد می‌شود. این پیشنهادها معلم را برای به کارگیری این روش‌ها در موضوعات مختلف محدود نمی‌کند، بلکه آموزگار می‌تواند با استفاده از تجربه‌های خود روش‌هایی را ابداع کند و از آنها در کلاس بهره ببرد و یا در موضوعات مختلف، روش‌ها در تلفیق با یکدیگر به کار گرفته شوند. برخی از این روش‌های عبارت‌انداز :

- ۱ پرسش و پاسخ : این روش در مباحث خداشناسی، جهان آخرت، مراسم اسلامی، قرآن‌کریم و خودشناسی کارآبی بیشتری دارد. این روش می‌تواند میان دو دانش‌آموز یا معلم و دانش‌آموز اتفاق یافتد.
- ۲ قصه‌گویی و داستان : این روش در مباحث خداشناسی، سیره پیامبران و امامان، خودشناسی و آموزش غیرمستقیم ارزش‌های اخلاقی مؤثر است. داستان می‌تواند وسیله شروع فعالیت‌های مختلف دانش‌آموزان قرار گیرد.

۳ نمایش و ایفای نقش : اجرای نمایش توسط دانشآموزان، هم بر مجریان نمایش تأثیر می‌گذارد و هم تمثیلگر را به‌گونه‌ای زنده با داستان نمایش مواجه می‌کند. از این‌رو، به او حضوری فعال می‌دهد بهخصوص که اگر با روش‌های فعل دیگر توانم شود و پس از اجرا، محتوای نمایش مورد نقد و بررسی قرار گیرد. این روش در مباحث سیره پیامبران و امامان، اخلاق، احکام و شخصیت‌های دینی کارآیی بیشتری دارد.

۴ توضیحی : این روش بیشتر در تبیین اصول اعتقادی به ویژه جهان آخربت کاربرد دارد. در بیان احکام دینی و معرفی شخصیت‌های دینی نیز می‌توان از این روش استفاده کرد.

۵ بارش فکری : در این روش با طراحی یک موضوع یا طرح یک مسئله که سعی می‌شود موضوع بکر و نویی باشد تلاش می‌شود تا فراغیران به پاسخ فراخوانده شده و هرکس به تناسب اندیشه خود در ارتباط با موضوع اظهار نظر نمایند. نکاتی در این روش باید رعایت شود که بسیار مهم است از جمله اینکه در مرحله اول این روش، کمیت یعنی تعداد ایده‌ها و پاسخ‌ها برای یک جواب بسیار مهم است. در هر مرحله بعد از این پاسخ‌ها آنها را که مناسب‌ترند انتخاب و با یکدیگر تلفیق می‌کنیم تا جواب و پاسخ مناسب‌تری برای موضوع و یا مسئله مورد نظر بیایم. در این روش باید توجه شود که هر گونه پاسخی مهم است و از انتقاد و سرزنش جداً باید پرهیز شود. چه بسا پاسخی که در ابتدا بیهوده به نظر می‌رسد با تلفیق دیگر پاسخ‌ها نتایج خوبی را عاید کند. این روش در مبحث خودشناسی کارآیی بیشتری دارد.

۶ انجام تحقیق، مطالعه و فعالیت‌های پژوهشی : این روش که در همه موضوعات دینی کاربرد دارد، در صورتی که همراه با مهارت‌های صحیح تحقیق و مطالعه باشد، به دانشآموز کمک می‌کند که به عادت پسندیده تفکر و خودرزوی دست باید و بدین‌وسیله بتواند دایره دانش خود را از محدوده کتاب‌های درسی فراتر ببرد. این روش، قدرت تجزیه و تحلیل و تفکر و استنباط را افزایش می‌دهد و به آموخته‌ها عمق می‌بخشد. این روش در مبحث مراسم اسلامی و شخصیت‌های دینی کارآیی بیشتری دارد. توجه : با توجه به اینکه روش تدریس، امری تجربی است و روز به روز توسعه می‌یابد، ذکر این روش‌ها به معنی محدود کردن معلم نیست و در صورتی که معلم با روش‌های دیگری آشناست و در آنها مهارت دارد، در صورتی که آن روش‌ها با اصول این برنامه منافاتی نداشته باشند، می‌تواند از آنها استفاده کند.^۱

ب) ارزشیابی پیشرفت تحصیلی

چند نکته مهم در ارزشیابی^۲

- ارزشیابی، با هدف رشد دانشآموزان انجام شود.
- ارزشیابی وسیله‌ای برای مشخص ساختن موارد اشتیاه و ضعف‌هایی است که باید تصحیح شوند، در جهت تشویق دانشآموزان به یادگیری بیشتر.

۱- برای آشنایی بیشتر با روش‌های تدریس به کتاب روش تدریس پیشرفت (آموزش مهارت‌ها و راهبردهای فکر)، نوشته حسن شعبانی، نشر : سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت) (۱۳۹۳) مراجعه کنید.

۲- برای آشنایی بیشتر مراجعه کنید به کتاب ارزشیابی خلاق در تعلیم و تربیت دینی بصیرت گرا، نوشته علیرضا رحیمی، سعید راصد، فاطمه رمضانی، انتشارات نهج.

- اعمال دینی، هنگامی ارزشمندند که براساس ایمان و تمایل قلبی باشند و اساس چنین ایمانی را نیز معرفت و شناخت حقیقی تشکیل می‌دهد؛ بنابراین همه قلمروهای یادگیری، از اهمیت و ویژگی‌های خاص برخوردارند.
- برای قضاویت نهایی در مورد پیشرفت تحصیلی دانشآموزان، آموزگار باید به جمع‌بندی مشاهدات خود در طول سال تحصیلی اقدام نماید؛ زیرا هر دانشآموزی، احساسات دینی خود را به گونه‌ای بروز می‌دهد؛ به طوری که می‌توان در رفتار، گفتار و حرکات او ردپایی از تحقق اهداف برنامه درسی را مشاهده کرد.
- توجه به قلمروهای نگرشی و مهارتی دانشآموزان بدین معنا نیست که به میزان دین داری آنها نمره بدھیم. این امور اساساً قابل نمره دادن نیستند.
- نباید با آزمون‌های مشکل و دلهره‌آور، احساس ناخوشایندی نسبت به درس دینی در دانشآموزان، ایجاد شود و یا موقفيت در این زمينه را برای خود، امری دشوار و یا ناممکن تلقی کنند؛ زیرا چنین احساسی، آنها را از یادگیری‌های بعدی باز می‌دارد.
- آنچه مهم است، رقابت هر دانشآموز با خود است، نه با دانشآموزان دیگر، به همین دلیل شایسته است وضعیت هر کودک، نسبت به خودش و پیشرفتی که حاصل کرده، سنجیده و برآورده گردد نه نسبت به دیگران.

ارزشیابی با چه روشی صورت می‌گیرد؟

ارزشیابی در درس هدیه‌های آسمان به صورت مستمر و از طریق مشاهده عملکرد دانشآموزان و محصول عملکرد آنها در طول فرایند یادگیری صورت می‌گیرد.

کیفیت ارزشیابی مستمر در طول سال تحصیلی

ارزشیابی مستمر با استفاده از روشها و ابزارهای گوناگون صورت می‌گیرد. برای آشنایی با روش‌ها و ابزارها می‌توانید به کتاب «راهنمای معلم در ارزشیابی توصیفی کد ۵۳/۵» که از سوی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش منتشر شده است، مراجعه نمایید.

چه مواردی مورد ارزشیابی مستمر قرار می‌گیرد و نشانه‌های بروز هر یک چیست؟

۱- **درک مفاهیم** : درک مفاهیم پیش‌بینی شده در محتواهای برنامه و بسط آنها، استفاده از این مفاهیم در موارد تعیین شده و به کارگیری قوه خلاقیت دانشآموزان برای فهم بهتر و گسترش مفاهیم، یکی از بخش‌های عمدۀ برنامه است که نظام ارزشیابی باید بدان پردازد.

برای ارزشیابی دانستنی‌های دانشآموزان، باید به آنها فرصت دهیم تا برداشت و ادراک خود را از مفاهیم آموخته شده، با سازمان‌ذهنی و زبان‌خاص خود بیان کنند^۱؛ مثال‌ها، نمونه‌ها و مصدقه‌های جدیدی علاوه بر مثال‌ها و نمونه‌های تدریس شده، بیان نمایند؛ مصادیق یک مفهوم را از غیر آن تشخیص دهند؛ مصادیق مفهوم را در قالب‌ها و شکل‌های گوناگون شناسایی کنند؛ ارتباط آن را با مفاهیم و موضوعات دیگر جست و جو و بیان نمایند؛ در موقعیت‌های عملی و به شیوه‌های مختلف، آن را

۱- بیان افکار و برداستهای دانشآموزان می‌تواند به اشکال گوناگون از جمله، مکالمه، نوشت‌ن، نقاشی، نمایش و مدل‌سازی صورت گیرد.

به کار ببرند، بتوانند برخی از نتایج و تبعات آن را پیش‌بینی کنند و مفاهیم متضاد آنها را شناسایی و بیان کنند و ...

۲ تقویت نگرش‌ها : بررسی دلایل داشن‌آموزان برای انجام یک فعالیت، یکی از راه‌های بی‌بردن به احساسات و نگرش‌های آنها می‌باشد. تکمیل جملات ناقص، تفسیر تصاویر، تکمیل داستان، نوشتن جملات و عبارات ساده و ... از دیگر شیوه‌های ارزشیابی در این زمینه هستند. همچنین بروز نشانه‌هایی مانند انجام فعالیت‌های انتخابی و داوطلبانه در مقابل وظایف و تکالیف مشخص، انجام فعالیت در حدی فراتر از آنچه از داشن‌آموزان خواسته شده، ابراز احساسات مثبت و یا هیجان به هنگام انجام یک فعالیت، دوام و استمرار یک رفتار در شرایط و موقعیت‌های مختلف و ... می‌توانند به عنوان علامت وجود علاقه و احساس مثبت نسبت به یک فعالیت، تلقی گردد.

۳ کسب مهارت‌ها : در این حوزه که شامل مهارت‌های مربوط به اعمال دینی، مشارکت فعال در فعالیت‌های دینی و مشارکت فعال در فعالیت‌های گروهی یادگیری می‌شود، داشن‌آموزان از طریق تکرار و تمرین، مهارت‌هایی را در زمینه آداب و اعمال دینی کسب می‌نمایند. ایشان همچنین می‌آموزند که برای فهم مطلب، جست‌جوی مفاهیم و یادگیری بهتر، با دیگران مشارکت کنند، به نظر دیگران احترام بگذارند، نظرهای خود را مطرح کنند و عضو فعالی در گروه باشند. اهداف مربوط به یادگیری برخی از احکام عملی و آداب اخلاقی و ممارست در انجام آنها نظیر وضو گرفتن و نماز خواندن در این گروه قرار دارند.

معیار در ارزشیابی مستمر چیست؟

معیار در ارزشیابی مستمر، همان اهداف و انتظارات یادگیری است که در آغاز هر درس ذکر شده است. انتظار می‌رود هر داشن‌آموز در هر نیمسال دست کم در چهار درس مورد ارزشیابی قرار گرفته و امتیازی را کسب نموده باشد. نتیجه ارزشیابی مستمر داشن‌آموز در پایان هر نیمسال تحصیلی، عبارت است از میانگین چهار مرتبه ثبت شده از وی.^۱

ج) یادآوری چند نکته

نکته اول : تولید بسته آموزشی معلمان : در جهت توسعه شایستگی و صلاحیت‌های پایه‌های جدید التأليف، علاوه بر کتب درسی، برنامه‌های آموزشی در قالب بسته‌ای به نام «بر فراز آسمان» ارائه می‌شود تا معلمان گرامی بتوانند با استفاده از آن، توسعه فردی پیدا کرده و مطالعات عمیقی داشته باشند.

بسنثه آموزشی شامل نرم افزارهای درسی و آموزشی، مجلات، فیلم‌های آموزشی و چند رسانه‌ای است. در بخشی از این نرم افزار، مؤلفین کتاب کلیاتی را در مورد تأليف جدید بیان می‌کنند. در بخش دیگر جهت تحقق اهداف آموزشی به تحلیل محتوای درس‌ها پرداخته و شیوه‌ها و روش‌های تدریس پیشنهادی را ارائه می‌نمایند. یک بخش دیگر این نرم افزار، بخش مرور است که کتاب‌ها و موضوعاتی که در سال‌های گذشته بیان شده مرور می‌شود و بخش دیگر گنجینه نام دارد که به منظور توسعه و تقویت پایه معلمان است.

۱- معلمان گرامی جهت اطلاعات بیشتر می‌توانند به جدول ارزشیابی که در پایان هر درس در راهنمای معلم ارائه شده است، مراجعه نمایند.

نرم افزار بر فراز آسمان دوره های ضمن خدمت معلمان را تکمیل می کند و اگر معلمی دوره ضمن خدمت ندیده باشد با این نرم افزار آموزش می بیند.

نکته دوم : تلفیق با سایر دروس : دروس هدیه های آسمان در برخی موضوعات با دروس دیگر از قبیل ادبیات فارسی، مطالعات اجتماعی، و ... تبادل آموزشی دارد که در توضیح مربوط به هر درس به آن تصریح شده است.

نکته سوم : ارتباط با خانواده : با توجه به تأثیر غیر قابل انکار خانواده در ثبت هویت دینی آموخته شده، فعالیت هایی تحت عنوان «با خانواده» طراحی گردیده است. در این فعالیت ها انتظار می رود والدین گرامی، حس مذهبی داش آموزان را در جهت اهداف دینی تحریک نمایند. از معلمان گرامی نیز انتظار می رود در جلسه بعدی از نحوه انجام این فعالیت در خانه پیگیری به عمل آورند.

بخش ۲

راهنمای تدریس

کلیاتی درباره موضوعات هدیه‌های آسمان

الف) اهداف و مفاهیم هدیه‌های آسمان پایه ششم ابتدایی

ایجاد نگرش‌های صحیح و یا تغییر برخی نگرش‌های نادرست، در تعلیم و تربیت دینی بیش از هر چیز دیگری موردنظر است. در چنین موقعیتی دانشآموز براساس آموخته‌های خود به یک موضع و نظرگاه معین و ضرورتاً صحیح دست می‌باید و امکان انتخاب و تصمیم‌گیری را پیدا می‌کند و از این رهگذر به ایمان و اعتقادی که مقدمه عمل آگاهانه و انتخاب شده است، نائل می‌شود.

بر این اساس گروه تعلیم و تربیت دینی، اهداف پایه ششم ابتدایی را در ده بخش و در هفده درس به شرح جدول صفحه بعد تدوین نمود. در این جدول ابتدا به اهداف پایه دوم و سوم و چهارم و پنجم اشاره می‌شود تا آموزگاران محترم ضمن عنایت به ارتباط طولی مطالب، به سیر فرایند یاددهی—یادگیری توجه داشته باشند. در ادامه جدول، اهداف و مفاهیم پایه ششم و دروس مرتبط با آن ارائه می‌شود؛ تا معلمان گرامی با اشراف به اهداف و وسعت و توالی مفاهیم هدیه‌های آسمان پایه ششم ابتدایی و به کارگیری روش‌های مناسب در آموزش، برای تربیت همه جانبه دانشآموزان در راستای دستیابی به مراتبی از حیات طیبه مناسب با موقعیت‌ها و نیازهای جدید و پاسخ به اقتضائات آن و کسب آداب و مهارت‌های ضروری برای تأمین زندگی اقدام نمایند.

جدول اهداف و مقاهی هدیه‌های آسمان دوره ابتدایی

لایه موضوعات	باية ششم	اهداف	اهداف پایه سوم	اهداف پایه دوم	اهداف پایه پنجم	عنوان و شماره دروس
خدا شناسی						درس اول: یکتا
			- آشناي با اصل توحيد به عنوان اولین اصل دين - آشناي با ظلم و همانهگي - آشناي با مصاديق از توحيد - درك شايسنگي خداوند برای برسنن او را محبت و علاقهمندي نسبت به خداي يگانه - تواني سپاييش خداوند با احادي روحي عبارات و جملات خداوند	- آشناي با ذاتي و تواني - آشناي با شخصي خداوند - از طريق توجيه به نعمت‌هاي او خداوند از طريق توجه به نعمت‌هاي او - آشناي با دعا به عنوان نعمت‌هاي خداوند به عنوان دليلي برگانگي خداوند - آشناي با يگانگي و هي هستاني رفکتنه نيازهای مختلف - آشناي با خداوند و بيان راه گفتگو با خداوند و بيان راه گفتگو با خدا و بيان خواسته‌هاي ماما او - آشناي با برخني دعاهای انسان و سالور موجودات خداوند	- آشناي با ظلم و معاملات خداوند - آشناي با تاکيد بر ادعه	اهداف پایه پنجم اهداف پایه پنجم اهداف پایه پنجم اهداف پایه پنجم اهداف پایه پنجم اهداف پایه پنجم
پیامبری	قرآنی	درس	- آشناي با مفهوم نبوت به عنوان يك اصول دين - آشناي با حضرت عيسى (ع) - آشناي با حضرت موسى (ع) - آشناي با نام پیامبر - آشناي با ابراهيم - آشناي با زرگ الهی - آشناي با ابراهيم زرگ الهی - آشناي با زندگي - آشناي با وريگ الهی - آشناي با مهرانی پیامبر - آشناي با اسلام (اص) - آشناي با تأثیر اخلاق و رفتار پیامبر بر مردم	- آشناي با ذهن و عقول يكاهي پیامبران - تقوير احصال نباشد هدایت خداوند برای رسیدن به سعادت - يجاده حس محبت و احترام - تلاش برای درس گرفتن از سیمه پیامبران - تواني تفکر در پیام فرقاني و درک از بطن آن با موضوع درس		درس دوم: بهترین اهداف

عنوان و شماره دروس	اهداف	اهداف پایه پنجم	اهداف پایه سوم	اهداف پایه دوم	پایه موضوعات
دست در دست دوست	<ul style="list-style-type: none"> - تلاش برای الگوگری از امام حسنین (ع) و یاراش در بیان دین - معرفی حضرت فاطمہ (ع) به عنوان یکی از شهدا کیلا - احساس علاقه ادای احترام نسبت به امام حسنین (ع) و یاراش درس هفتم : 	<ul style="list-style-type: none"> - آشنایی با امام دهم - آشنایی با امام حرام و هشتم و نهم (ع) به عنوان عنوان آئده شیعه - آشنایی با حضرت زهراء (س) به عنوان بهترین زنان مؤمن - آشنایی با بیرخی از ویژگی های زندگی انسانها بعداز ظهور امام زمان (ع) - آشنایی با امام دوازدهم و مادر نسویه الام حسن (ع) و امام حسین (ع) و حضرت زینب (س) - آشنایی با ویژگی های شاخص امام زمان (ع) 	<ul style="list-style-type: none"> - آشنایی با ائمه اطهار (ع) - به عنوان بهترین انسان ها - آشنایی با اسامی اهل بیت (ع) پیغمبر (ص) - آشنایی با امام اول، دوم و سوم (ع) - آشنایی با امام دوازدهم امام زنده شیعیان (ع) 	<ul style="list-style-type: none"> - آشنایی با ائمه اطهار (ع) - آشنایی با امام دوازدهم 	امامت
دروس هشتم :	<ul style="list-style-type: none"> - شناخت مفهوم دینی تویی و تبری مبنی بر قرآن کریم - تقویت تضییص برخی از مصاديق تویی و تبری - تلاش برای الگوگری از مخصوص این دین در موضوع تویی و تبری - قوانایی تفکر در بیان قرآنی و درک ارتباط با موضوع درس - آشنایی با مفهوم امامت بعنوان یکی از اصول اعتقادی - آشنایی با سرمه رفتاری امامان (ع) - ادای احترام نسبت به امامان (ع) - تلاش برای الگوگری از پیشوایان دین در زندگی فردی و اجتماعی - آگاهی از مهربانی و توجه و کمک امام زمان (ع) به شعبان - احساس علاقه نسبت به امام زمان (ع) و ارتیاط با ایشان - تلاش برای ظهرور امام زمان (ع) - آشنایی با زندگی امام زمان (ع) - درک ضرور وجود نایابان امام زمان (ع) در دوره غیبت - آشنایی با مفهوم همچو معج تقلید و اهیت لشکاب از انسانی با مفهوم ولی قیمه و وظيفة ایشان در دوره غیبت - آشنایی با مفهوم ایجاد انسانیت - آشنایی با مفهوم ایجاد انسانیت 	<ul style="list-style-type: none"> - آشنایی با ائمه هفتم، بازدهم و دوازدهم (ع) به عنوان ائمه شیعه - آشنایی با حضرت زهراء (س) به عنوان بهترین زنان مؤمن - آشنایی با بیرخی از ویژگی های زندگی انسانها بعداز ظهور امام زمان (ع) - آشنایی با امام زمان (ع) و حضرت زینب (س) - آشنایی با ویژگی های شاخص امام زمان (ع) 	<ul style="list-style-type: none"> - آشنایی با ائمه اطهار (ع) - آشنایی با امام دوازدهم امام زنده شیعیان (ع) 	<ul style="list-style-type: none"> - آشنایی با ائمه اطهار (ع) - آشنایی با امام دوازدهم امام زنده شیعیان (ع) 	اهداف پایه پنجم
دروس هشتم :	<ul style="list-style-type: none"> - آشنایی با نامهای قاچان - آشنایی با بیرخی از پیامهای قرآنی 	<ul style="list-style-type: none"> - آشنایی با قرآن - آشنایی با بیرخی از پیامهای قرآنی 	<ul style="list-style-type: none"> - آشنایی با قرآن - آشنایی با بیرخی از پیامهای قرآنی 	<ul style="list-style-type: none"> - آشنایی با ائمه اطهار (ع) 	اهداف پایه سوم

بلیه موضوعات	اهداف پایه سوم	اهداف پایه چهارم	اهداف پایه پنجم	عنوان و شماره دروس
مراسیم اسلامی	<ul style="list-style-type: none"> - آشنایی با مراسم میلاد عید فطر و عید شعبان - آشنایی با مراسم عید قربان - آشنایی با مراسم عید زمان (عج) - آشنایی با مراسم جشن میلاد امام زمان (عج) - آشنایی با مراسم تکفیف دخترها - آشنایی با مراسم جشن نماز و جنگنگی برگزاری آن - آشنایی با مراسم خاص حضرت زهرا(س) و روز مادر - آشنایی با مراسم نماز جماعت و لادت شهادت ائمه (ع) - آشنایی با مراسم نذر گذاشت قیام امام حسین(ع) و روز و شهادت ائمه(ع)، واقع در طول سال تحصیلی - آشنایی با روز میلاد عاشورا و شهادت ائمه(ع)، واقع در طول سال تحصیلی - آشنایی با فسلقه زیارت و برخی از ادب آن 	<ul style="list-style-type: none"> - آشنایی با مراسم روزه و عید غدیر و مراسم این روز - آشنایی با مراسم عید قربان - آشنایی با مراسم عید زمان (عج) - آشنایی با مراسم جشن میلاد امام زمان (عج) - آشنایی با مراسم تکفیف دخترها - آشنایی با مراسم نماز و جنگنگی برگزاری آن - آشنایی با مراسم خاص حضرت زهرا(س) و روز مادر - آشنایی با مراسم نماز جماعت و لادت شهادت ائمه (ع) - آشنایی با مراسم نذر گذاشت قیام امام حسین(ع) و روز و شهادت ائمه(ع)، واقع در طول سال تحصیلی - آشنایی با روز میلاد عاشورا و شهادت ائمه(ع)، واقع در طول سال تحصیلی - آشنایی با فسلقه زیارت و برخی از ادب آن 	<ul style="list-style-type: none"> - آشنایی با مراسم حجج و اعمال آن - آشنایی با مراسم حجج و اعمال آن - استیاق برای شرکت در مراسم عید قربان - شرکت در مراسم عید قربان - آشنایی با مقام شهید و دفاع مقدس - آشنایی با مقام شهید و دفاع مقدس - احترام به شهداد و تلاش برای الکوگرفت از ایشان در زندگی - توانی تفکر در پیام فرانی و درک ارتباط آن با موضوع 	<ul style="list-style-type: none"> درس شناختهم: زیارت آشناهای بازی از شخصیت‌های دینی - احساس علاقه و احترام به شخصیت‌های دینی و تمایل به زیارت ایشان - تلاش برای الکوگرفت از شخصیت‌های دینی
شخصیت‌های دینی	<ul style="list-style-type: none"> - آشنایی با حضور مردم (س) - آشنایی با حضور خدیجه(س) - آشنایی با عنوان یکی از زنان مؤمن به عنوان یکی از زنان مؤمن - آشنایی با امام حسینی (ز) - همراه اتفاق اسلامی، به عنوان یکی از زنان مؤمن - آشنایی با ایسپیه به عنوان زنان مؤمن - آشنایی با حضرت زینب(س) به عنوان یکی از زنان مؤمن - آشنایی با حضرت ائمه(ع) - آشنایی با مراسم ولادت حضرت علی (ع) (ارور پدر) 	<ul style="list-style-type: none"> - آشنایی با عید غدیر و مراسم این روز - آشنایی با مراسم عید قربان - آشنایی با مراسم عید زمان (عج) - آشنایی با مراسم جشن میلاد امام زمان (عج) - آشنایی با مراسم تکفیف دخترها - آشنایی با جشن نماز و جنگنگی برگزاری آن - آشنایی با مراسم خاص حضرت زهرا(س) و روز مادر - آشنایی با مراسم نماز جماعت و لادت شهادت ائمه (ع) - آشنایی با مراسم نذر گذاشت قیام امام حسین(ع) و روز و شهادت ائمه(ع)، واقع در طول سال تحصیلی - آشنایی با روز میلاد عاشورا و شهادت ائمه(ع)، واقع در طول سال تحصیلی - آشنایی با فسلقه زیارت و برخی از ادب آن 	<ul style="list-style-type: none"> - آشنایی با مراسم حجج و اعمال آن - آشنایی با مراسم حجج و اعمال آن - استیاق برای شرکت در مراسم عید قربان - شرکت در مراسم عید قربان - آشنایی با مقام شهید و دفاع مقدس - آشنایی با مقام شهید و دفاع مقدس - احترام به شهداد و تلاش برای الکوگرفت از ایشان در زندگی - توانی تفکر در پیام فرانی و درک ارتباط آن با موضوع 	<ul style="list-style-type: none"> درس شناختهم: زیارت آشناهای بازی از شخصیت‌های دینی - احساس علاقه و احترام به شخصیت‌های دینی و تمایل به زیارت ایشان - تلاش برای الکوگرفت از شخصیت‌های دینی
خود شناسی	<ul style="list-style-type: none"> - آگاهی از نیاز انسان به شناخت آثار و تابع - هر انسانی با اسوه قرار دادن بزرگان بهتر به خوبی‌ها - آگاهی از نیاز ما به ارتباط با همسایان - نمودهایی از رفتار پیشوایان برای اسوه قرار دادن آنها - تأثیر اسوه‌های بر انسان 	<ul style="list-style-type: none"> - آگاهی از نیاز انسان به عمل خود در زندگی - آشنایی با نیاز خود به می‌رسد - آگاهی از نیاز ما به ارتباط با همسایان - نمودهایی از رفتار پیشوایان برای اسوه قرار دادن آنها - تأثیر اسوه‌های بر انسان 	<ul style="list-style-type: none"> - آشنایی با خود به عنوان نعمت‌هایی شناسار خداوند - آگاهی از نیاز ما به ارتباط با همسایان - آگاهی از نیاز به پاکیزگی خود 	<ul style="list-style-type: none"> ـ درس شناختهم: عید میلاد عیاده شعبان ـ درس شناختهم: عید میلاد عیاده شعبان ـ درس شناختهم: عید قربان ـ درس شناختهم: عید قربان ـ درس شناختهم: عید قربان

ب) معرفی موضوعات کتاب هدیه‌های آسمان پایه ششم ابتدایی

* موضوع خداشناسی

نکاتی درباره آموزش‌های مربوط به خداشناسی به دانشآموزان پایه ششم : رشد معنوی یعنی فراگیری ارزش‌ها و رویکردی اندیشمندانه به زندگی و در یک کلام، یادگیری برخورداری از ایمان، هدف غایی تعلیم و تربیت، است. آموزش مفاهیم دینی و خداشناسی با دیگر اموری که بین معلم و شاگرد روى مى دهد تفاوت آشکاری دارد. این آموزش برخورداری از زندگی همراه با معنا، اميد و تعهدات فطري است و نيازی به اثبات ندارد، اما حتى در کودکی باید از تقویت زیر بنای اعتقادی غافل ماند. بنابراین در خصوص این آموزش باید به نکات زیر توجه داشت :

- ۱ تصویر دانشآموز از خدا آمیخته‌ای از تجسم و تخیل است؛ بنابراین باید در صدد تلقین مفهوم غیر مادی بودن خدا به او باشیم چون این تصورات موجب برقراری ارتباط او با خدا می‌شود.
- ۲ به جای صحه گذاشتن بر روی تصورات ذهنی دانشآموز از خدا ، بهتر است بیشتر درباره مهربان و دوست داشتنی بودن خدا و مخلوقات او گفت و گو کنیم.
- ۳ برای آشنایی دانشآموز با خدا از طریق نعمت‌های او وارد شویم.
- ۴ متناسب با محتواي دروس، دانشآموز را با صفات خداوند از قبیل دانایی، توانایی، بخشندگی بودن و ... آشنا نماییم.
- ۵ در آموزش مفهوم خداشناسی استفاده از روش‌های غیر مستقیم و بیان مطالب از زبان فرد دیگری یا بدون اشاره به مقصود اصلی جذابیت آموزش را برای دانشآموزان بیشتر می‌نماید.
- ۶ با بیان دعاهاي مناسب در قالب‌های جذاب در حد دانشآموز موجب ایجاد علاقه و تقویت احساس محبت به خدا در دانشآموز شویم.

دانشآموز پایه ششم ابتدایی در این بخش ضمن آشنایی با یکتایی و بی‌همتایی خداوند با اصل توحید به عنوان یکی از مهم‌ترین اصول دین آشنا می‌شود.

* موضوع پیامبری

نکاتی درباره آموزش‌های مربوط به پیامبری به دانشآموزان پایه ششم : در دوره ابتدایی تصویر دانشآموزان از پیامبران این است که آنها انسان‌هایی خوب، مهربان و مفید بوده‌اند. پیامبر در نظر آنان انسانی فداکار، مهربان و دوست‌داشتنی است که در بیشتر امور به کمک مردم می‌آید. این تصویر در خصوص امامان (ع) نیز اینگونه می‌باشد. بنابراین در آموزش مفاهیم پیامبری به دانشآموزان در دوره ابتدایی باید به نکات زیر توجه نمود :

- ۱ تلاش در جهت ایجاد علاقه‌مندی به اولیای دین از طریق داستان‌های شیرین ارتباط آنها با کودکان
- ۲ تأکید بر ویژگی‌های اخلاقی پیامبران (صبر، تلاش، خوش اخلاقی و...) در برخورد با انسان‌ها در زندگی از طریق داستان‌هایی از زندگی آنها و ادای احترام به هنگام بودن نام آنها
- ۳ آگاهی دادن از ارتباط پیامبران با خداوند و راهنمای بودن آنها برای انسان‌ها در دنیا

- ۴ عدم تأکید بر مفاهیمی مانند عصمت، وحی و معجزه در سنین ابتدای دبستان^۱
- ۵ همزمانی آموزش دروس مربوط به پیامبری با جشن‌ها و اعياد در طول سال تحصیلی
- ۶ فراهم نمودن امکان شرکت در مراسم جشن و شادی برای ولادت پیامبر(ص) و اولیای دین(ع)
- ۷ الگو قرار دادن پیامبر (ص) و اولیای دین (ع) در زندگی روزمره دانشآموز مناسب با محتواهای دروس کتاب هدیه‌های آسمان پایه ششم ابتدایی

دانشآموز پایه ششم ابتدایی در این بخش ضمن آشنایی با ویژگی‌های پیامبران به عنوان هدایتگران دینی و رهبران دنیوی، با اصل نبوت به عنوان یکی از مهم‌ترین اصول دین آشنا می‌شود.

* موضوع امامت

نکاتی درباره آموزش‌های مربوط به امامان (ع) به دانشآموزان پایه ششم : یکی از مهم‌ترین مقاصد تعلیم و تربیت دینی در دوره ابتدایی ایجاد علاقه‌مندی و محبت نسبت به اولیای دین است تا از این طریق، اوامر آنان و راه و روش زندگی شان در کودک اثر گذاشته و شیوه زندگی آنان برایش سرمشق شود.

دانشآموزان از همان آغاز زندگی باید با نام امامان (ع) آشنا شده و در سنین بالاتر بر فرازهایی از زندگی آنها آگاهی یافته و از خدمات و ایشاره و فدایکاری‌هایی که در راه اسلام انجام داده‌اند آگاهی یابند.

آشنایی دانشآموزان با امامان (ع) نیز مانند پیامبران باید به گونه‌ای باشد که آنها را سرمشق عملی در زندگی بدانند. در اینجا باید پیشوايان مذهبی همان‌گونه که بوده‌اند با شرح مهریانی‌ها، دلسوزی‌ها و رفتار و اخلاق کریمانه‌شان بزرگ و عالی قدر معرفی شوند تا پس از ایجاد علاقه نسبت به آنها در دانشآموزان زمینه‌هایی برای الگوگیری از آنها فراهم شود.

در آموزش این موضوع به دانشآموزان نیز لازم است به نکات زیر توجه داشت :

- ۱ تلاش در جهت علاقه‌مندی به امامان (ع) با بیان داستان‌هایی از زندگی آنها و ارتباط آنها با کودکان و ادای احترام به هنگام بردن نام آنها

- ۲ آشنا کردن دانشآموزان با ائمه اطهار (ع) از طریق ویژگی‌های اخلاقی آنها مانند کمک به نیازمندان، سعی در جهت رفع گرفتاری‌های آنها، صبر و تلاش و ...

- ۳ عدم تأکید فراوان بر شناساندن امامان (ع) به عنوان افرادی مرتبط با دستگاه غیب و ملکوت و معجزات و کرامات آنها

- ۴ همراه نمودن تدریس دروس این بخش با جشن‌ها و اعياد در طول سال تحصیلی

- ۵ ایجاد تمایل به شرکت دانشآموزان در مراسم جشن میلاد امامان بزرگوار (ع)

دانشآموز پایه ششم ابتدایی در این بخش ضمن آشنایی با تولی نسبت به امامان (ع) و تبری از ظالمان، نقش امام حسین (ع) و یارانش در دفاع از دین، نائبان امام زمان (عج) و وظایف شیعیان در آن زمان، با اصل امامت و اهل بیت (ع) به عنوان بهترین الگوها آشنا می‌شود.

۱- در این باره می‌توانید به منبع زیر مراجعه کنید : آموزش مفاهیم دینی همگام با رشد روان‌شناسی، تألیف دکتر ناصر باهنر، انتشارات سازمان تبلیغات اسلامی ص ۳

* موضوع جهان آخرت

نکاتی درباره آموزش‌های مربوط به جهان آخرت به دانشآموزان پایه ششم : معاد از جمله معارف مشترک در بین تمامی ادیان توحیدی بوده و در شکل‌دهی به رفتار یک مسلمان نقش بهسازی دارد. یاد معاد در ابتدای امر مانند هشدار و علامت خطر و در نهایت حاکی از شوق دیدار و ملاقات با خدای متعال است و این باور، زمینه ساز بسیاری از اعمال خیر و دوری جستن از بدی‌ها و نیل به سعادت واقعی را فراهم می‌سازد. در طرح موضوع جهان آخرت رعایت اصولی در آموزش معاد به دانشآموزان قابل توجه است :

- ۱ اصل حاکم بر آموزش مفهوم معاد حرکت از مفاهیم ساده به پیچیده و از مفاهیم تجربی به سوی مفاهیم انتزاعی است.
- ۲ موضوع معاد به گونه‌ای مطرح شود که باعث اضطراب و ترس بی‌مورد در دانشآموزان نگردد و به تعالی روحی آنها لطمه وارد نکند.

۳ در طرح موضوع معاد به زیبایی‌های زندگی پس از مرگ و پاداش الهی به تلاش انسان‌ها بیشتر توجه شود.
 ۴ صرف آشنایی و شناخت مجموعه‌ای از مفاهیم، هدف نیست بلکه تقویت نگرش و گرایش دانشآموزان به انجام کارهای نیک، هدف اصلی آموزش معاد در دوره ابتدایی می‌باشد.
 دانشآموز پایه ششم ابتدایی در این بخش ضمن آشنایی با تأثیر اعتقاد به معاد در زندگی و اصلاح رفتار، با اصل معاد به عنوان یکی از مهم‌ترین اصول دین آشنا می‌شود.

* بخش قرآن کریم

نکاتی درباره آموزش‌های مربوط به قرآن کریم به دانشآموزان پایه ششم : جهت تحقق اهداف دروس، آیات و احادیث بسیاری به کار گرفته شده است تا دانشآموزان به تدریج دریابند که دین را باید از منابع معتبر آن یعنی کلام خدا و سخن معصومان (ع)، که از هر خطأ و اشتباه به دور هستند، دریافت کنند. آیات و احادیث درس در بسیاری از موارد، مفاهیم درس را جمع‌بندی و نتیجه‌گیری می‌کنند و دین را از زبان منابع اصیل در اختیار دانشآموزان قرار می‌دهند.
 دانشآموز پایه ششم ابتدایی در این بخش با برخی از یام‌های قرآنی مرتبط با موضوعات درسی آشنا می‌شود.

* بخش آداب و اخلاق اسلامی

نکاتی درباره آموزش‌های مربوط به آداب و اخلاق اسلامی به دانشآموزان پایه ششم : مهم‌ترین وظیفه تربیت دینی به ویژه در دوره ابتدایی ایجاد و تقویت عادات صحیح و خلقیات نیکو در دانشآموزان است. اخلاق عصارة تربیت دینی می‌باشد که آن را به منزله یک الگوی مناسب و عملی معرفی می‌کند.

از شش تا دوازده سالگی در کودکان تغییراتی ایجاد می‌شود که منجر به درک خاصی از مسائل اخلاقی در آنها می‌گردد. دوره دبستان از این جنبه مجال مناسبی برای تثبیت آداب و عادات پسندیده است. پس باید به دانشآموز فرصت داد که نه به خاطر تشویق و تنبیه، بلکه به خاطر ارزشمندی ارزش‌های اخلاقی به رعایت آنها مقید گردد.
 در آموزش این موضوع به دانشآموزان لازم است به نکات زیر توجه داشت :

- ۱ در آموزش معیارهای اخلاقی، شایسته است که هر سه جنبه آشنایی با کار خوب و بد، رضایت و علاقه‌مندی به انجام کار خوب و رفتار واقعی در موقعیت‌های گوناگون مذکور قرار گیرد.
- ۲ در آموزش این مفاهیم باید از موقعیت‌ها و فرستادهای عینی و واقعی استفاده نماییم.
- ۳ امکان تکرار، تمرین و یادآوری مستمر آموخته‌ها و عادات اخلاقی جهت تثبیت آنها در دانشآموز را فراهم نماییم.
- ۴ در آموزش مفاهیم اخلاقی تا حد ممکن از بیان مستقیم، سرزنش، مقایسه و شدت عمل به دلیل نامطلوب و کم اثر بودن پرهیز نماییم.
- ۵ از ارزش‌های مفیدی چون بیان غیر مستقیم، توجه به منافع رعایت امور اخلاقی، تشویق فوری رفتارهای پسندیده و اظهار رضایت آموزگار استفاده نماییم.
- ۶ چون دانشآموزان برداشت بزرگ‌سالان را نسبت به دستورات اخلاقی ندارند و برای فکر بزرگ‌سالان ارزش قائل هستند بنابراین روش‌های تفهیم مسائل اخلاقی به آنها باید متفاوت از بزرگ‌سالان باشد.
- ۷ به دلیل پذیرش و الگوگیری از رفتار بزرگ‌سالان باید مریبان در زمینه تعلیم و تربیت از آگاهی‌ها و ویژگی‌های لازم و یکپارچگی در رفتار برخوردار باشند.
- ۸ شایسته است مریبی متناسب با وضعیت و نیاز کلاس، هر درس از این بخش را به صورت پیمانه‌ای تدریس نماید. دانشآموز پایه ششم ابتدایی در این بخش ضمن آشنایی با برخی از آداب و اخلاق اسلامی مانند عوامل موفقیت، آداب معاشرت، آداب علم جویی و دانشآموزی، تربیت بدنی و تفریحات سالم آشنا می‌شود.

* بخش احکام و آداب اسلامی

- نکاتی درباره آموزش‌های مربوط به احکام و آداب اسلامی به دانشآموزان پایه ششم : فقط دانشآموز با مسائل مذهبی آشنا است و همان‌گونه که فرمان خدا را برای پاک بودن هر انسانی قبول دارد اعمال و احکام عبادی دین را نیز می‌پذیرد و از انجام آن لذت می‌برد. دانشآموز دوست دارد با خدا ارتباط برقرار کند و با او سخن بگوید. بسیاری از دانشآموزان قبل از ورود به دبستان با اعمال و حرکات ظاهری برخی از اعمال دینی مانند نماز آشنا هستند و شاید در پاره‌ای موارد همراه والدین خود به صورت تقليدی این حرکات را تکرار نمایند.
- در روایات اسلامی آشنا نمودن کودک با این اعمال از همان دوران کودکی سفارش شده است. دانشآموزان علاوه بر فراغتی اعمال ظاهری باید با احساس و اعتقاد نهفته این اعمال هم آشنا شوند و این هدف از طریق آموزش‌های ساده و به موقع انجام می‌پذیرد. این آموزش‌ها ابتدا به انس و علاقه و سرانجام به انجام این اعمال و تکمیل آموخته‌های کودکان به ویژه دختران که در دوران دبستان به سن تکلیف می‌رسند، منجر می‌شود.
- در آموزش احکام در این سنین باید به اصول زیر توجه نمود :
- ۱ به منظور اثر گذار بودن آموزش، محتواهای آموزش احکام باید متناسب با نیاز و سن دانشآموز باشد و باید از آموزش مسایلی که دانشآموزان در این دوره به آن ابتلا ندارند پرهیز کرد.
 - ۲ در آموزش به تفاوت‌های جنسیتی و نیازهای دختر و پسر توجه شود.

- ۳ از آموزش احکام فرعی و جزئیات یک مسئله در این دوره کمتر استفاده شود.
- ۴ در آموزش احکام باید جدی بود اما سختگیری و آسانگیری بیش از حد در آموزش احکام آسیب زا بوده و موجب نگرانی و وسواس و یا بی توجهی و عدم آگاهی صحیح در انجام اعمال می شود.
- ۵ آموزش های احکام باید به شیوه های جذاب و در موقعیت های عینی و مستقیم انجام شود.
- ۶ در آموزش احکام تدریجی بودن (مرحله به مرحله آموزش دادن) و دادن فرصت کافی برای تکرار و تمرین، امکان درست انجام اعمال دینی را فراهم می کند.
- ۷ تشویق به موقع هنگام انجام اعمال عبادی، موجب می شود داشت آموز تمايل پیشتری به انجام این اعمال نشان دهد.
- ۸ همراهی اولیا و مریان خانه و مدرسه و ثابت قدم بودن آنها و داشتن شخصیتی عاطفی، منطقی، و محظوظ اثرگذار بوده و ایجاد عادات خوب در دانش آموزان را افزایش می دهد.
- دانش آموز پایه ششم ابتدایی در این بخش ضمن آشنایی با برخی از احکام امر به معروف و نهی از منکر، با برخی از احکام نماز و روزه مسافر آشنا می شود.

* بخش آداب و مراسم اسلامی

نکاتی درباره آموزش های مربوط به آداب و مراسم اسلامی به دانش آموزان پایه ششم : مراسم بزرگداشت اعیاد دینی از جمله آداب و رسومی هستند که سیمای دین را به نمایش می گذارند و برای دینداران در همه سنین جذاب می باشند و وسیله مؤثری برای قادر ساختن دینداران به حرکت عاطفی و عقلانی به سمت تعمیق مفاهیم دینی به شمار می آیند.

اعیاد اسلامی و اعیاد مربوط به میلاد ائمه اطهار (ع) و برپایی جشن هایی که دانش آموزان در آن شاد باشند، خاطرات خوشی از این مراسم را در ذهن آنها باقی می گذارد که علاقه مندی آنها را به دین پیشتر می سازد. دانش آموزان می توانند اعمال و آداب و رسوم این اعیاد را یاد بگیرند. شرکت در این مراسم و مهم پنداشتن آنها مانند مراسم تولد و جشن های خاص خودشان احساس و هیجان آنها را برای حضور در این جشن ها برمی انگیزد.

در آموزش این موضوع باید به نکات زیر توجه داشت :

- ۱ با کمک از تدریس به شیوه پیمانه ای دروس این بخش را متناسب با اعیاد موجود در سال تحصیلی تدریس نماییم.
- ۲ در برپایی این جشن ها، دانش آموزان را در برنامه ریزی و اجرای مراسم شرکت داده و از پیشنهادهای آنها بهره ببریم.
- ۳ در برپایی جشن ها از مواردی که احساس شادی در بچه ها ایجاد می کند مانند چراغانی، پوشیدن لباس نو، عیدی دادن و عیدی گرفتن و خوردن خوراکی های خوشمزه و برنامه های شاد و جذاب استفاده نماییم.
- دانش آموز پایه ششم ابتدایی در این بخش ضمن آشنایی با برخی از مراسم حج و عید قربان، با برخی از آداب زیارت و مقام شهید و دفاع مقدس آشنا می شود.

* بخش شخصیت های دینی

نکاتی درباره آموزش های مربوط به شخصیت های دینی به دانش آموزان پایه ششم : یکی از مهم ترین مقاصد تعلیم

و تربیت دینی در دوره ابتدایی ایجاد علاقه مندی و محبت نسبت به اولیای دین است تا از این طریق، اوامر و راه و روش زندگی آنان به عنوان سرمشی برای دانش آموزان تلقی شود. در پایه دوم ابتدایی چون هنوز دانش آموزان با پیامبران و امامان آشنا نشده بودند، بخش شخصیت های دینی مطرح نگردید؛ اما در پایه های بالاتر در کنار معرفی پیامبران و امامان (ع)، شخصیت های دینی نیز به تدریج معرفی می شوند تا دانش آموزان تصور نکنند نیل به مقامات والای انسانی برای غیر معصوم امکان ندارد. دانش آموز پایه ششم ابتدایی در این بخش با شخصیت های دینی از جمله حضرت معصومه (س)، حضرت احمد بن موسی (ع)، حضرت قاسم (ع) و حضرت عبدالعظیم (ع) آشنا می شود.

* بخش خودشناسی *

نکاتی درباره آموزش های مربوط به خودشناسی به دانش آموزان پایه ششم: در قرآن کریم و سخنان معصومین، خودشناسی به عنوان یکی از مهم ترین معارف دینی مطرح شده است. به دلیل اهمیت موضوع، در راهنمای برنامه درسی تعلیم و تربیت دینی به عنوان یکی از سرفصل های درسی مورد تأکید قرار گرفته است. بر اساس راهنمای برنامه درسی دوره ابتدایی مصوب شورای عالی آموزش و پژوهش؛ خودشناسی از حوزه های موضوعی مهم کتاب هدیه های آسمان می باشد که به صورت تلفیقی با دیگر اهداف در برخی دروس مشاهده می شود. این حیطه به تبیین جایگاه انسان در نظام هستی پرداخته تا انسان به ارزش و کرامت انسانی خود در نظام آفرینش واقف گردد. علاوه بر این، وی به این درک که انسان تواند از خداوند به شمار آمده و در همه امور خود نیازمند هدایت و واسطه به اوست، نائل گردد.

دانش آموز پایه ششم ابتدایی در این بخش برای رفع نیاز خود در درس گرفتن از پیشوايان ديني علاقه نشان می دهد.

راهنمای تدریس

توضیحات مربوط به هر درس

فصل دوم

مقدمه

محتوای آموزشی دروس هدیه‌های آسمان علاوه بر عنوان و متن درس که مفاهیم درس را مطرح می‌کند شامل فعالیت‌هایی است که شرح آنها به قرار جدول ذیل می‌باشد.

ردیف	عنوان فعالیت	شرح فعالیت
۱	برایم بگو	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری درس
۲	ایستگاه فکر	برقراری ارتباط بین مفاهیم ارائه شده و دستیابی به یافته‌های جدید
۳	تدبر کنیم	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری مفاهیم درس در قالب آیات و احادیث کوتاه
۴	بررسی کنید	ثبت، توسعه و تعمیم مفاهیم براساس مرور اطلاعات
۵	کامل کنید	تکمیل و ثبت اهداف براساس دریافت رابطه مفاهیم
۶	ایستگاه خلاقیت	ثبت و تعمیق مطالب آموزش داده شده در قالب اجرای نمایش، خط‌خوش، نقاشی و نامه‌نگاری
۷	گفت‌و‌گو کنید	ثبت مفاهیم درس از طریق ارائه نظریات و تجربه در گروه و مشارکت در جمع‌بندی
۸	بین و بگو	تعمیق مفاهیم درس با پاسخ به پرسش‌های مطرح شده از طریق تصویر خوانی
۹	بگرد و پیدا کن	ثبت و تعمیق مطالب آموزش داده شده با فعالیت عینی و ملموس
۱۰	همخوانی کنیم	ثبت مفاهیم درس از طریق خواندن شعر به صورت گروهی با آهنگ و لحن مناسب
۱۱	تحقيق کنید	ثبت، توسعه و تعمیم مفاهیم با جمع‌آوری اطلاعات از منابع مختلف
۱۲	خاطره‌گویی	ثبت، توسعه و تعمیق یادگیری با ایجاد ارتباط میان مفاهیم درس و تجربیات دانش‌آموز
۱۳	دعا کنیم	ثبت و تعمیق مطالب آموزش داده شده با راز و نیاز یا بیان درخواست و احساسات
۱۴	با خانواده	بسط یادگیری و تقویت نگرش دانش‌آموز به مفاهیم دینی، برای بروز رفتار دینی از طریق جست‌وجوی مصداق‌های تازه از مفاهیم، با کمک و همفکری اعضای خانواده

در این بخش به تفکیک هر درس ساختار محتوایی طراحی شده که موارد و کارکرد آن به شرح ذیل جهت بهره‌برداری آموزگاران ارجمند تقدیم می‌گردد :

توضیحات درس

شما را با کلیت محتوای هر درس، مضمون آن، نقشه و مسیر یادگیری و هدف کلی درس آشنا می‌کند.

اهداف درس

شمارا راهنمایی می‌کند که «چرا» و «تا چه حد» آموزش دهید. این بخش در بر دارنده مهم‌ترین پیام‌ها برای شما است؛ به کار شما و فرآیند آموزش جهت می‌دهد و امکان خطأ و انحراف از مسیر یادگیری را برطرف می‌کند.

مفاهیم کلیدی

شما را با مفاهیم اصلی موجود در محتوای هر درس، آشنا می‌کند. آشنایی با این مفاهیم همانند آشنایی با اهداف، آموزش را جهت می‌دهد و امکان انحراف مسیر یادگیری را برطرف می‌کند.

پیشنهادهایی برای تدریس

شامل پیشنهادهایی است که در صورت تمایل می‌توانید در آموزش از آنها استفاده کنید. این پیشنهادها صرفاً توصیه به شمار می‌روند و شما می‌توانید آنها را مطابق با اهداف و اصول تعییر دهید یا اساساً کنار بگذارید. به عنوان مثال برای آغاز تدریس پیشنهادهایی ارائه شده است که فقط یکی از آنها در عمل اجرا می‌شود؛ اما بقیه پیشنهادها می‌توانند به تناسب متن یا فعالیت‌ها متناسب سازی شده و مورد بهره‌برداری قرار گیرند. پیشنهادها در واقع عبارت‌اند از فعالیت‌هایی که دانش‌آموز یا معلم انجام می‌دهد تا آموزش در مراحلی که در طرح درس مشخص شده است، انجام پذیرد.

ارزشیابی

جدول ارزشیابی برای شما مشخص می‌کند که چگونه می‌توان از اهداف و فعالیت‌های یادگیری به عنوان ابزاری برای ارزشیابی استفاده کنید. برای ارزشیابی دروس هدیه‌های آسمان باید به تمام فعالیت‌های فردی و گروهی داشت آموزان (شامل فعالیت‌های کلاسی، فعالیت‌های پایانی هر درس، کار در منزل، بیان احساس، خلاقیت و ابتکار...) از ابتدا تا انتهای تدریس توجه کنید. لازم به ذکر است آنچه پس از ارزشیابی اهمیت دارد، پیش‌بینی و اجرای برنامه‌های مناسب برای فرد یا گروهی از دانش‌آموزان است که به علل گوناگون، موفق به تحقق اهداف مورد انتظار نشده‌اند. این فرایند به گونه‌ای صورت گیرد که هر دانش‌آموز، از فرصتی مناسب برای تکمیل آموخته‌های خود بهره‌مند شود.

دانستنی‌های معلم

اطلاعات اضافی و مورد نیاز را در اختیار شما می‌گذارد.

این راهنمای تدریس به شما کمک می‌کند تا بر اساس اصول و اهداف برنامه درسی، روش‌های منحصر به فرد خود را توسعه دهید و این حقیقت را اثبات کنید که «روش‌های تدریس بسیار متنوع و متعددند و معلم نباید در قالب برخی الگوهای خشک و روش‌هایی که گاه بر آنها تأکید می‌شود، گرفتار آید؛ بلکه باید خود تولید کننده این روش‌ها و الگوها باشد.»

درس اول

یکتا

توضیحات درس

در سال‌های گذشته، دانشآموزان در دروس توحیدی با مهربانی، بخشنده‌گی، دانایی و توانایی و یگانگی خداوند آشنا شدند. در پایه ششم ضمن مرور یکتاپی و بی‌همتاپی خداوند در صفات مطرح شده در پایه‌های قبل، با اصل توحید آشنا می‌شوند. یکتا، آخرین درس از مجموعه درس‌های بخش خداشناسی در دوره ابتدایی است. این درس در قالب یک متن مناجات‌گونه به منظور جلب توجه دانشآموزان به زیبایی‌های طبیعت و محیط پیرامون ایشان، از زبان یک کودک همسن و سال ایشان بیان شده است و با مرور برخی از نعمت‌های خداوند و بیان نمونه‌هایی از صفات الهی، انتظار دارد حس امیدواری نسبت به خداوند در دانشآموزان تقویت شود. دانشآموزان در این درس صفات الهی و بی‌همتاپی او را در این صفات در قالب مناجات و شعر نیز مرور می‌کنند. در ادامه با استناد به آیات قرآن و تشویق دانشآموزان به نگارش یک متن نیایش‌گونه این مضامین ثبت و تعمیق می‌شود.

اهداف درس

- آشنایی با اصل توحید به عنوان اولین اصل دین
- آشنایی با مصادیقی از توحید مثل داناترین دانایان، توانترین توانایان، مهربان‌ترین مهربانان و بخشنده‌ترین بخشنده‌گان
- توانایی ستایش خداوند با ادای برخی عبارات و جملات
- درک شایستگی خداوند برای پرستش و ابراز علاقه و محبت نسبت به خدای یگانه
- توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس

مفاهیم کلیدی

اصل توحید

یکتاپی

بی‌همتاپی

ستایش خداوند

پیشنهادهایی برای تدریس

- می‌توانید کلاس خود را با پخش فیلمی از زیبایی‌های زندگی و خلقت و گفت‌وگوی با دانشآموزان درباره تلقی آنها

نسبت به زندگی و زیبایی‌های آن، شروع کنید.

- می‌توانید کلاس خود را با فعالیت «تدبر کنیم» و پخش قرائت سوره توحید که دانش‌آموزان روزی چند بار آن را در نماز می‌خوانند، آغاز نمایید و با توجه به ترجمه آیات به مرور صفات الهی که در این سوره بیان شده است، پردازید. این فعالیت در پایان نیز می‌تواند به جمع‌بندی مباحث مربوط به مفهوم توحید کمک کند.

- برای شروع مناسب درس می‌توانید از متن درس آغاز کنید. متن را به گونه‌ای بخوانید که دانش‌آموزان را چنان با خود همراه سازد که آنان نیز خود را در برابر زیبایی‌های زندگی و خالق زیبایی‌ها بیینند. سپس از آنها بخواهید تا صفاتی را که در سال‌های گذشته در مورد خدا یاد گرفته‌اند، پیدا نموده و برای دوستان خود بیان نمایند. مسیر آموختش باید با مرور صفات خداوند و با تکیه بر یگانگی و بی‌همتایی او در مهربانی، بخشنده‌گی، دانایی و توانایی به ستایش خدا منجر شود.

- تدریس خود را می‌توانید مستقیماً با فعالیت «همخوانی کنیم» شروع کنید. زبان شعر خدا با ایجاد فضای شاد و پرنشاط به خودی خود زبان مناسبی برای شروع تدریس بهشمار می‌آید. زبان شعر، این امکان را به آموزگار می‌دهد که دانش‌آموزان را با احساسات خود همراه ساخته و در آنان روح لطافت و ظرافت و دقت را بدند. شما به عنوان یک آموزگار توانا، لازم است به ایجاد یک تصویر ذهنی زیبا از محتوای شعر، در ذهن کودکان کمک کنید. در این شعر از طریق یادآوری نعمت‌های خداوند و اینکه ما هرچه داریم از او است زمینه مناسبی برای طرح موضوعات بعدی فراهم می‌شود. در این شعر علاوه بر تأکید بر زیبایی‌های زندگی به موضوعی اشاره می‌کند که در واقع شروعی است برای بیان مفهوم یکتایی و بی‌همتایی خدا و شروعی برای تفکر مؤثر در دانش‌آموزان. مناسب است از دانش‌آموزان بخواهید درک خود را از معنا و مفهوم کلی شعر در قالب یک نوشته کوتاه یا به صورت شفاهی به کلاس ارائه دهند.

نکاتی درباره شعر و نحوه خواندن آن : زبان شعر با زبان شر متفاوت است. پس باید به هنگام خواندن، بر روی وزن و آهنگ آن توجه و دقت بیشتری شود. بد خواندن شعر، تأثیر نامناسب بر روی شنوء آن، به خصوص اگر کودک باشد، به جای خواهد گذاشت. لذا سعی کنید دانش‌آموزان احساس، زیبایی و موسیقی شعر را به گونه‌ای دلپذیر به دیگران انتقال دهند. تأکید بر روی کلمات، سکوت‌های مناسب و به جا، شان دادن بار معنوی، عاطفی و حسی کلمات در این انتقال مؤثر است. به عنوان مثال لحن مناسب در ایات دوم به بعد بر مضمون یگانگی در تدبیر خداوند تکیه می‌کند و دانش‌آموز به این نکته واقف می‌شود که به امر خدا است که ابر و آفتاب و.... اثر می‌گذارند و اگر مدیر واحدی بر جهان حاکم نبود این نظم و هماهنگی نیز وجود نداشت.

كلمات و لغات مشکل شعر را، با کمک خود بچه‌ها، برایشان توضیح دهید، اما لازم نیست تمام شعر را خط به خط معنا کنید. از دانش‌آموزان بخواهید لحن خود را مناسب با مضمون شعر تغییر دهند و به آن حس و حال بپخشند.

- در فعالیت «کامل کنید» دانش‌آموزان را هدایت کنید تا ضمن مرور بر صفات خدا و با تکیه بر یگانگی و بی‌همتایی او در مهربانی، بخشنده‌گی، دانایی و توانایی، احساس علاقه‌مندی و ستایش در آنها شکوفا گردد و این احساس را با قلم جاری نمایند. این فعالیت ابزار خوبی است برای آنکه شما بتوانید زبان بچه‌ها را برای گفت‌وگو با خدا باز کنید و آنها به راحتی و بی‌واسطه، با پروردگار خود با زبان خود سخن بگویند پس در این فعالیت فقط و فقط آنها را آزاد آزاد بگذارید تا با بهره‌گیری از احساس و درونمایه خویش هرچه می‌خواهند بنویسند.

□ در قسمت «نیایش» داش آموز پس از آشنایی با اصل توحید و بی همتای خدا در اوصاف و کمالات، ضمن بیان احساس در قالب نیایش به جمع بندی مطالب ارائه شده می پردازد. برای انجام هرچه بهتر و مناسب تر این فعالیت، بهترین شیوه، حضور در طبیعت است به خصوص اگر در اطراف مدرسه، محیط های طبیعی وجود داشته باشد. در چنین موقعیتی، شما بهتر از هر وقت دیگری می توانید بچه ها را به تفکر و اندیشه در این باره فرا بخوانید.

جدول ارزشیابی

عنوان کارنامه	اهداف کلی	شماره دروس	نشانه های تحقیق	سطوح عملکرد
– آشنایی با اصل توحید به عنوان اولین اصل دین	– آشنایی با مصاديقی از توحید	۱	<ul style="list-style-type: none"> - معرفی اصل توحید به عنوان اولین اصل دین - بیان مصاديقی از توحید - معرفی خداوند به عنوان معبود شایسته پرستش و ابراز محبت و علاقه مندی نسبت به خدای یگانه - درک شایستگی خداوند برای پرستش و ابراز محبت و علاقه مندی نسبت به خدای یگانه 	<ul style="list-style-type: none"> - اصل توحید را به عنوان اولین اصل دین معرفی می کند و درباره آن با ذکر نمونه توضیح می دهد. - به چند مصدق توحیدی اشاره می کند. - در قالب متنی محبت و علاقه مندی خود را نسبت به خدای یگانه بیان کرده و به ستابش خدا می پردازد. - پیام قرآنی را می خواند و ضمن بیان مفهوم درباره آن با ذکر نمونه توضیح می دهد.
– توانایی ستایش خداوند با ادای ادای برخی عبارات و جملات	۲		<ul style="list-style-type: none"> - ستایش خداوند با ادای برخی عبارات و جملات - بیان مفهوم پیام قرآنی مرتبط با موضوع درس 	<ul style="list-style-type: none"> - اصل توحید را به عنوان اولین اصل دین توضیح می دهد. - به دو مصدق توحیدی اشاره می کند. - در قالب چند عبارت محبت و علاقه مندی خود را نسبت به خدای یگانه بیان کرده و به ستابش خدا می پردازد. - پیام قرآنی را می خواند و مفهوم آن را بیان می کند.
– توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس	۳			<ul style="list-style-type: none"> - اصل توحید را به عنوان اولین اصل دین معرفی می کند. - به یکی از مصاديق توحید اشاره می کند. - در قالب یک عبارت محبت و علاقه مندی خود را نسبت به خدای یگانه بیان کرده و به ستابش خدا می پردازد. - مفهوم پیام قرآنی را بیان می کند.
				<ul style="list-style-type: none"> - با کمک آموزگار اصل توحید را به عنوان اولین اصل دین معرفی می کند. - با یاری آموزگار به یکی از مصاديق توحید اشاره می کند. - با کمک معلم در قالب یک عبارت محبت و علاقه مندی خود را نسبت به خدای یگانه بیان کرده و به ستابش خدا می پردازد. - با همراهی آموزگار مفهوم پیام قرآنی را بیان می کند.

دانستنی‌های معلم

- ۱** در سال‌های گذشته، دانشآموزان در دروس توحیدی از طریق اسماء و صفات الهی با توحید آشنا شدند. در پایه ششم ابتدایی ضمن آشنایی با اصل توحید به جمع‌بندی مباحث توحیدی سال‌های گذشته پرداخته می‌شود به گونه‌ای که دانشآموزان دریابند که خداوند یکتا و یگانه‌ای است که هیچ مثل و مانندی ندارد. بر این اساس یادآوری این نکته به آموزگاران ارجمند ضروری است که به هیچ عنوان وارد بحث‌های مربوط به واژه توحید و مباحث استدلالی در این زمینه نشوید؛ فقط کافی است دانشآموز بداند اصل توحید یکی از اصول دین است و به معنای یگانگی خدا در صفاتی نظیر مهریانی و بخشندگی و.... است.
- ۲** معلمان عزیز عنایت داشته باشند که در آموزش مفهوم خداشناسی، استفاده از روش‌های غیر مستقیم و بیان مطلب از زبان فرد دیگری یا بدون اشاره به مقصود اصلی جذایت آموزش را برای دانشآموزان بیشتر می‌نماید. بر این اساس در این درس با توجه به زیبایی‌های طبیعت و محیط پیرامون به مرور برخی از نعمت‌های خداوند، از زبان یک کودک پرداخته شده است.

درس دوم

بهترین راهنمایان

توضیحات درس

دانشآموزان دوره ابتدایی در سال‌های گذشته در موضوع نبوت ضمن آشنایی با نام پیامبران بزرگ الهی، با بخشی از زندگی آنان و برخی از ویژگی‌های آنها آشنا شدند. در این پایه با نبوت به عنوان یکی از اصول دین آشنا می‌شوند.

در این درس در قالب گزارش گردش علمی و کو亨وری دانشآموزان، احساس نیاز به هدایت خداوند و ضرورت وجود پیامبران به عنوان هدایتگران دینی و رهبر دنیوی مردم به داشت آموزان یادآوری می‌شود و با استناد به آیات قرآن با ویژگی‌های پیامبران و هدف بعثت آنها آشنا شده و به مرور مطالبی که در سال‌های گذشته در مورد هر یک از پیامبران بزرگ الهی خوانده بودند، پرداخته می‌شود تا زمینه تشویق دانشآموزان برای آشنایی بیشتر با تعالیم آنان و پایندی و عمل به رهایی انبیا فراهم گردد.

نکته: پیشنهاد می‌شود با توجه به پیمانهای بودن آموزش درس هدیه‌های آسمان، در صورت امکان این درس را در روز مبعث یا ولادت پیامبر (ص) تدریس نمایید.

اهداف درس

– معرفی دین به عنوان مجموعه تعالیم و دستورات پیامبران

– آشنایی با مفهوم نبوت به عنوان یکی از اصول دین

– آشنایی با برخی از ویژگی‌ها و وظایف پیامبران

– معرفی پیامبران به عنوان هدایتگر دینی و رهبر دنیوی

– تقویت احساس نیاز به هدایت خداوند برای رسیدن به سعادت

– ایجاد حس محبت و احترام نسبت به پیامبران

– تلاش برای درس گرفتن از سیره پیامبران

– توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس

مفاهیم کلیدی

دین

اصول

نبوت

راهنما

هدایت

رهبری
پیامبران
معجزه
کتاب آسمانی

پیشنهادهایی برای تدریس

- برای شروع مناسب درس می‌توانید با دعوت از یک کوهنورد و انجام مصاحبه در مورد کارگروهی و نقش رهبر در راهنمایی گروه، تدریس خود را آغاز کنید.
- عنوان، قسمتی از محتوای درس را آشکار می‌کند. صحبت پیرامون اینکه به چه کسی «راهنما» گفته می‌شود، اهمیت وجود راهنمای و نقش او می‌تواند شروع خوبی برای ورود به متن درس قرار گیرد. همچنین پس از تدریس یک بار دیگر می‌توانید به عنوان بازگشت نمایید تا اطلاعات تکمیل شده دانشآموzan پیرامون آن بیان گردد.
- می‌توانید کلاس خود را با پخش قسمت‌هایی از فیلم زندگی پیامبران مانند موسی، عیسی، ابراهیم، یوسف، محمد (ص) و پیرامون ویژگی‌های آنها با دانشآموzan به گفت‌وگو پردازید.
- می‌توانید کلاس خود را با پخش گفت‌وگوی نماینده مهاجران با نجاشی در فیلم محمد رسول الله (ص) شروع کنید و در مورد تأثیر تعلیمات پیامبر (ص) و مقایسه رفتار مردم قبل و بعد از بعثت با دانشآموzan به گفت‌وگو پردازید.
- برای شروع مناسب درس می‌توانید کلاس خود را با فعالیت «تدبرکنیم» و پخش قرائت آیات ذکر شده آغاز نمایید و با توجه به ترجمه آیات به مرور نقش پیامبران و ویژگی‌هایی که در این آیات بیان شده است، پردازید.
- برای شروع مناسب درس می‌توانید با فعالیت «گفت‌وگو کنید» آغاز نمایید و با یادآوری دروسی که در پایه‌های گذشته در مورد پیامبران خوانده‌اند به مرور ویژگی‌ها و نقش پیامبران با دانشآموzan به گفت‌وگو پردازید.
- فرصت مناسبی را برای خواندن درس اختصاص دهید. درس می‌تواند به صورت ایفای نقش اجرا شود. یکی از فعالیت‌های خوب برای درک بهتر مضمون درس، جهت‌دهی دانشآموzan برای تعیین نکات مهم درس و تأکید بر روی آنها است.
- خیلی خوب است که این درس در دامنه کوه یا فضای طبیعی مناسبی نظری آن ارائه گردد.
- در فعالیت «برایم بگو» دانشآموzan را هدایت کنید تا به نقش اصلی پیامبران که آشنا کردن مردم با دستورات الهی و پرستش خدای یگانه است، اشاره کنند؛ با این کار به جمع‌بندی و نتیجه‌گیری متن درس می‌پردازید.
- در فعالیت «تدبر کنیم» دانشآموzan با توجه به مطالبی که در مورد پیامبران آموختند، نقش پیامبران و ویژگی‌های آنان را از زبان آیات قرآنی جمع‌بندی و مرور می‌نمایند. ضرورتی برای حفظ آیات قرآنی وجود ندارد و توجه به مفهوم آیه و بیان ارتباط آن با درس، برای نیل به هدف این فعالیت کفایت می‌کند.
- برای انجام این فعالیت، توصیه می‌گردد ابتدا دو یا سه دانشآموزن داوطلب آیات قرآن را همراه با ترجمه بلند بخوانند. سپس همه دانشآموzan با هم آیه قرآن را همراه با ترجمه بلند بخوانند. پس از آن دانشآموzan در گروه‌های چند نفره با توجه به مضمون آیه، درباره پرسش مطرح شده به گفت‌وگو پردازند. در ادامه از نمایندگان هر گروه بخواهید تا نتایج گفت‌وگوی

خود را برای دیگران بیان کنند. در صورتی که توضیحات دانشآموزان برای روشن شدن مفهوم آیات قرآن کافی نباشد، با طرح سؤالاتی آنان را در درک مفهوم آیه یاری کنید.

● هدف فعالیت «گفت و گو کنید» مروز مطالبی است که دانشآموزان در سال‌های گذشته در مورد پیامبران آموخته‌اند در جهت تثبیت مفاهیم درس از طریق ارائه نظرات و تجارب در گروه و مشارکت در جمع‌بندی می‌باشد. استفاده از درس پیامبران خدا در کتاب دوم هدیه‌های آسمان و دروس مرتبط با موضوع در پایه‌های قبلی، زمینه گفت و گو را به خوبی فراهم می‌نماید. دانشآموزان در دوره ابتدایی با نام برخی از پیامبران و فرزانه‌های از زندگی آنها آشنایی شده و از خدمات و ایثار و فدای کاری‌هایی که در راه دین انجام داده‌اند آگاهی یافته‌ند. آشنایی دانشآموزان با پیامبران باید به گونه‌ای باشد که پس از ایجاد علاقه نسبت به آنها زمینه‌ای برای الگوگیری از آنها فراهم شده و دانشآموزان آنها را سرمشق عملی در زندگی بدانند.

● در فعالیت «ایستگاه فکر» ممکن است دانشآموزان مراجعته به قرآن کریم و منابع روایی و کتب داستان‌های پیامبران و سخنرانی‌های عالمان دینی و شرکت در مجالس مذهبی را ذکر نمایند که البته تشویق آنها برای بهره‌برداری از این امکانات با هدایت معلمان گرامی صورت می‌گیرد.

● در فعالیت «تحقیق کنید» ذکر داستان‌هایی که با روحیات دانشآموزان و محدوده درکشان مطابقت دارد، مناسب‌تر است. می‌توانند دانشآموزان را به اجرای نمایش این داستان‌ها و همچنین تهیه قصه دیواری تشویق کنند. لازم به ذکر است که بیان داستان می‌تواند به صورت گفتاری یا نوشتاری باشد. برای بیان نوشتاری داستان می‌توانند دانشآموزان را به طرف ساختن یک کتاب قصه سوق دهید. این کار می‌تواند برای دانشآموزان بسیار سرگرم کننده و لذت بخش باشد. توجه معلمان گرامی را به چند نکته در زمینه ساختن یک کتاب قصه جلب می‌نماییم :

- ✓ صرفاً یک پیشنهاد دهنده و جهت دهنده باشید و از دخالت مستقیم تا حد امکان پرهیز نمایید.
- ✓ از ابتکارات دانشآموزان استقبال کنید و آنها را در قالب خاص محدود نکنید.
- ✓ تصاویر کتاب‌ها می‌تواند به صورت نقاشی خودشان یا بریده مجلات و سایر کتاب‌ها باشد.
- ✓ نکات بهداشتی و ایمنی لازم را در خصوص کار با وسایل، برای دانشآموزان بیان کنید.
- ✓ از اولیای دانشآموزان بخواهد اجازه دهند خود دانشآموزان کارهای انجام دهنده و خانواده‌ها به عنوان راهنمای یاری کننده، ایفای نقش نمایند.

می‌توانند این فعالیت را به عنوان یک جشنواره کوچک، با حضور دانشآموزان و خانواده‌هایشان، یا همکاری مدارس و یا مساجد اطراف و یا حتی اداره آموزش و پرورش منطقه خود شکل بدهید.

تذکر

- ✓ این فعالیت‌ها برای ایجاد حس خوشایند در دانشآموزان نسبت به داستان‌ها و شخصیت‌های دینی، ایجاد تحرک و خلاقیت و... است. بنابراین این فعالیت‌ها را به عنوان یک مسابقه تخصصی هنری قلمداد ننمایید.
- ✓ تشویق را حتی برای کارهای کوچک فراموش نکنید.
- ✓ به یاد داشته باشید که این فعالیت باید بار مالی خاصی را به خانواده‌ها تحمیل کند. بنابراین تدبیری بیندیشید که دانشآموزان از کمترین امکانات، بیشترین بهره‌برداری را ننمایند.

جدول ارزشیابی

عنوان کارنامه	اهداف کلی	شماره دروس	نشانه‌های تحقیق	سطوح عملکرد
<p>- نبوت را به عنوان یکی از اصول دین معرفی می‌کند و درباره آن با ذکر نمونه توضیح می‌دهد.</p> <p>- ضمن بیان ضرورت نیاز به هدایت خداوند توسط راهنمایان خوب و شایسته به چند ویژگی از ویژگی‌های پیامبران اشاره می‌کند.</p> <p>- ضمن ابراز محبت و احترام نسبت به پیامبران در قالب منتهی، برای درس گرفتن از سیره پیامبران تلاش می‌کند.</p> <p>- پیام قرآنی را می‌خواند و ضمن بیان مفهوم درباره آن با ذکر نمونه توضیح می‌دهد.</p>	<p>خوب</p> <p>خوب</p> <p>خوب</p> <p>خوب</p>	<p>- معرفی اصل نبوت به عنوان یکی از اصول دین</p> <p>- بیان ویژگی‌های پیامبران</p> <p>- بیان ضرورت نیاز به هدایت خداوند توسط راهنمایان خوب و شایسته به دو ویژگی از ویژگی‌های پیامبران اشاره می‌کند.</p> <p>- ابراز محبت و احترام نسبت به پیامبران</p>	<p>- آشنایی با مفهوم نبوت به عنوان یکی از اصول دین</p> <p>- آشنایی با ویژگی‌های پیامبران</p> <p>- تقویت احساس نیاز به هدایت خداوند برای رسیدن به سعادت</p> <p>- ایجاد حس محبت و احترام نسبت به پیامبران</p>	<p>- آشنایی با مفهوم نبوت به عنوان یکی از اصول دین</p> <p>- آشنایی با ویژگی‌های پیامبران</p> <p>- تقویت احساس نیاز به هدایت خداوند برای رسیدن به سعادت</p> <p>- ایجاد حس محبت و احترام نسبت به پیامبران</p>
<p>- نبوت را به عنوان یکی از اصول دین معرفی می‌کند و درباره آن توضیح می‌دهد.</p> <p>- ضمن بیان ضرورت نیاز به هدایت خداوند توسط راهنمایان خوب و شایسته به دو ویژگی از ویژگی‌های پیامبران اشاره می‌کند.</p> <p>- ضمن ابراز محبت و احترام نسبت به پیامبران در قالب چند عبارت، برای درس گرفتن از سیره پیامبران تلاش می‌کند.</p> <p>- پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.</p>	<p>خوب</p> <p>خوب</p> <p>خوب</p> <p>خوب</p>	<p>- نلاش برای درس گرفتن از سیره پیامبران</p> <p>- بیان مفهوم پیام قرآنی مرتبط با موضوع درس</p>	<p>۲</p>	<p>- نلاش برای درس گرفتن از سیره پیامبران</p> <p>- توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس</p>
<p>- نبوت را به عنوان یکی از اصول دین معرفی می‌کند.</p> <p>- ضمن بیان ضرورت نیاز به هدایت خداوند توسط راهنمایان خوب و شایسته به یکی از ویژگی‌های پیامبران اشاره می‌کند.</p> <p>- ضمن ابراز محبت و احترام نسبت به پیامبران در قالب یک عبارت، برای درس گرفتن از سیره پیامبران تلاش می‌کند.</p> <p>- مفهوم پیام قرآنی را بیان می‌کند.</p>	<p>قابل قبول</p>	<p>- نیازمند آموزش و تلاش بیشتر</p>	<p></p>	<p>- توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس</p>
<p>- با کمک آموزگار نبوت را به عنوان یکی از اصول دین معرفی می‌کند.</p> <p>- با یاری آموزگار ضمن بیان ضرورت نیاز به هدایت خداوند توسط راهنمایان خوب و شایسته به یکی از ویژگی‌های پیامبران اشاره می‌کند.</p> <p>- با کمک معلم ضمن ابراز محبت و احترام نسبت به پیامبران در قالب یک عبارت، برای درس گرفتن از سیره پیامبران تلاش می‌کند.</p> <p>- با همراهی آموزگار مفهوم پیام قرآنی را بیان می‌کند.</p>	<p>نیازمند آموزش و تلاش بیشتر</p>	<p></p>	<p></p>	<p></p>

دانستنی‌های معلم

- ۱ دانشآموزان دوره ابتدایی در سال‌های گذشته با بخشی از زندگی پیامبران بزرگ الهی و برخی از ویژگی‌های آنان آشنا شدند. در این پایه ضمن آشنایی با نبوت به عنوان یکی از اصول دین، احساس نیاز به هدایت الهی، ضرورت وجود پیامبران و هدف بعثت آنها به دانشآموزان یادآوری می‌شود؛ بر این اساس تأکید بر مفاهیمی مانند عصمت، وحی و معجزه در دوره ابتدایی ضرورتی پیدا نمی‌کند لذا از طرح این گونه مباحثت در این دوره خودداری فرماید.
- ۲ یکی از مهم‌ترین مقاصد تعلیم و تربیت دینی در دوره ابتدایی ایجاد علاقه‌مندی و محبت نسبت به اولیای دین است تا از این طریق، اوامر آنان و راه و روش زندگی‌شان در دانشآموزان اثر گذاشته و شیوه زندگی آنان برایشان سرمشق شود. بر این اساس باید با شرح سیره عملی و مهربانی‌ها، دلسویزی‌ها و رفتار و اخلاق کریمانه‌شان، بزرگ و عالی قدر معرفی شوند تا پس از ایجاد علاقه نسبت به آنها در دانشآموزان، زمینه‌هایی برای الگوگیری از آن بزرگواران فراهم شود؛ به همین دلیل کافی است که دانشآموزان بدانند پیامبران که آنها را خوب، مهربان، فداکار، آگاه و... می‌دانند با خدا ارتباط نزدیک داشته و مردم به فرمان‌ها و دستورات آنها گوش می‌داده و عمل می‌کردند.

درس سوم

سرور آزادگان

توضیحات درس

دانشآموزان در پایه‌های قبلی با واقعه عاشورا به عنوان یکی از مهم‌ترین وقایع تاریخ اسلام آشنا شدند.

در این درس ضمن تأکید بر بزرگداشت قیام امام حسین (ع) و مراسم روز عاشورا، با اشاره به واقعه‌ای از حماسه عاشورا، دانشآموزان را با نقش امام حسین (ع) و یاران باوفایش در دفاع از دین اسلام آشنا می‌سازد.

داستان ابتدای درس که اشاره به رشادت‌های حضرت قاسم (ع) دارد، به این منظور آورده شده است تا مخاطبانی را که تقریباً در سن و سال آن حضرت قرار دارند، با شخصیت این نوجوان آشنا سازد و حس الگوگری از این نوجوان را در وجود آنان تقویت نماید؛ الگویی که با وجود سن کم در عرصه شجاعت و دفاع از حق، به نیکی به یاری امامش شافت. بیان رشادت‌های حضرت قاسم (ع) و تأکید بر یاری دین توسط او می‌تواند حس هم ذات پنداری را در وجود مخاطبان تقویت کند تا دانشآموز خود را در جای آن حضرت گذارد و سعی در نهادینه ساختن این ارزش‌ها در وجود خود نماید.

در ادامه درس به انگیزه، هدف و آثار واقعه عاشورا اشاره شده تا ضمن آشنایی بیشتر با فدای کاری امام حسین (ع) و یارانش، زمینه احساس وظیفه برای زنده نگه داشتن دستاورد آنان و حس الگوگری از امام حسین (ع) و یارانش در دانشآموزان تقویت گردد.

نکته: پیشنهاد می‌شود با توجه به پیمانه‌ای بودن آموزش درس هدیه‌های آسمان، سعی شود این درس با توجه به محتوای آن در ایام محرم و عزاداری تدریس گردد تا اثر گذاری آن بیشتر شود.

اهداف درس

- آشنایی با نقش امام حسین (ع) و یارانش در دفاع از دین
- معرفی حضرت قاسم (ع) به عنوان یکی از شهدای کربلا
- احساس علاقه و ادای احترام نسبت به امام حسین (ع) و یارانش
- تلاش برای الگوگری امام حسین (ع) و یارانش در مبارزه با ظلم و دفاع از دین

مفاهیم کلیدی

- امام حسین (ع)
- حضرت قاسم (ع)
- کربلا
- عاشورا

پیشنهادهایی برای تدریس

- عنوان، قسمتی از محتوای درس را آشکار می کند. صحبت پیرامون اینکه به چه کسی «ازاد مرد» گفته می شود، می تواند شروع خوبی برای ورود به متن درس قرار گیرد. همچنین پس از تدریس، یک بار دیگر می توانید به عنوان، بازگشت نمایید تا اطلاعات تکمیل شده دانشآموzan پیرامون آن بیان گردد و به این ترتیب ارتباط این عنوان با محتوای درس، بیش از گذشته آشکار گردد.
- در این درس می توانید از فن «تصویر خوانی» استفاده نمایید. این فرصت را برای دانشآموzan فراهم کنید تا دریافت و استنباط خود را از تصویر درس مطرح نمایند؛ هر چند این دریافت در فضای عاطفی صورت پذیرفته و ارتباط مستقیمی با محتوای درس نداشته باشد. برای بهره برداری از روش تصویرخوانی که به معنی استفاده از تصویر برای درک یک معنا و مفهوم می باشد می توانید در سه قدم مشخص و مجزا اما کاملاً مرتبط با یکدیگر آن را انجام دهید.
 - قدم اول : براساس سؤال «دقیقاً چه چیزی در تصویر می بینید؟» در این مرحله، به بچه ها توصیه و کمک کنید تا دقیقاً آنچه را می بینند، با تمامی جزئیات شرح دهند؛ بدون آنکه به روابط و پیوند اجزا توجه و دقت کنند یا این روابط را حدس بزنند. در این مرحله، جمله هایی نظری «من در اینجا می بیشم» یا «اینجا، چند وجود دارد». به کار گرفته می شود، به کاربردن جمله هایی مثل «به نظر من، این بچه مشغول است» یا «فکر می کنم ». خطاست. در واقع، در این مرحله فقط توانایی مشاهده دقیق و مستقیم دانشآموzan مورد نظر ماست.
 - قدم دوم : براساس سؤال «چه رابطه ای بین چیزها و افراد می بینید (یا حدس می زنید؟)» در این مرحله به دانشآموzan توصیه و کمک کنید تا براساس آنچه می بینند، روابط بین اجزا را حدس بزنند، برای این کار باید به تمامی جزئیات و روابط و پیوندها و نیز عناصر پنهان از طریق «حدس» توجه شود. در این مرحله، جمله هایی نظری «من حدس می زنم که این کودک...» یا «فکر می کنم این کودک با آن مرد...» به کار گرفته می شود ولی در این مرحله ما به داستان سرایی نمی پردازیم.
 - قدم سوم : براساس پرسش هایی نظری «درباره تصویر چگونه فکر می کنید؟» «تصویر چه می خواهد بگوید؟» و ... در این مرحله، دانشآموzan را به بهره گیری از تخیل خود فرا بخوانید. از آنها بخواهید که با توجه به تصویر، به داستان سرایی و خلق موقعیت های ذهنی پردازند. در این مرحله، دانشآموzan می توانند در عناصر ذهنی خود دخل و تصرف کنند و به تحلیل، ترکیب یا نقد پردازند. آنها براساس تصور ذهنی و تفسیر شخصی خود می توانند تصویر و عناصر آن را بیینند.
- در آموزش این درس می توان از زنگ هنر دانشآموzan استفاده کرد و از آنها خواست یک سری پارچه مشکی، چوب، حصیر و ... با خود بیاورند. از آنها بخواهیم با این وسایل، پرچم و کتیبه درست کنند و در آن عباراتی بنویسند. عباراتی مانند : سلام بر حسین / سلام بر قاسم / امام حسین (ع)؛ سور آزادگان جهان / این عبارات می تواند برگرفته از درس و در راستای اهداف درس نیز باشد. روز درس از آنها بخواهیم پرچم ها را آورده و به در و دیوار کلاس نصب کنند.
- روزی که می خواهید این درس را تدریس کنید، می توانید با همکاری مدیریت مدرسه و دانشآموzan، مراسم زیارت عاشورا را در مدرسه برنامه ریزی و اجرا نمایید.
- خواندن متن درس می تواند شروع خوبی برای تدریس باشد. دقت شود که خواندن درس توسط معلم در قالب یک

داستان و با احساس صورت پذیرد، نه مانند یک متن ساده.

نکاتی کلی در مورد شیوه قصه‌گویی : شیوه قصه‌گویی، مهم‌ترین راه ارائه برخی مفاهیم و پیام‌های آموزشی به دانش‌آموز است. دانش‌آموز با شنیدن قصه، به خواندن آن نیز علاقه‌مند می‌شود و قدرت تخیل به کمک او می‌آید تا از شنیدن قصه لذت ببرد و خود را جانشین قهرمان قصه کند. ابزار اصلی قصه‌گو برای انتقال داستان به شنونده، صدا و کلمه‌هایی است که ادا می‌شود. اگر قصه‌گو در استفاده مؤثر از کلمه‌ها و صدای خود دقت کافی نداشته باشد، حتی بیان بهترین و هیجان انگیزترین داستان‌ها هم ضعیف از کار درخواهد آمد. به طور کلی رفتار، به ویژه چهره قصه‌گوی خوب، کمک بسیار مؤثری به شنونده می‌کند. شنونده ضمن اینکه به کلمه‌هایی که به تصاویر داستان جان می‌بخشد توجه دارد، در تمام مدت به قصه‌گو نیز چشم می‌دوزد. چهره قصه‌گو اغلب آینه تمام نمای آن قصه است و به آنچه شنونده می‌شنود، جان می‌بخشد. قصه‌گوی خوب باید چهره‌ای قابل اعطا ف داشته باشد تا اخم و لبخند، ترس و بیم و سایر عواطف را نشان دهد و بر تأثیر قصه‌گویی بیفزاید. حالات چهره باید منطبق بر حالت‌های داستان باشد. قصه‌گو گاهی می‌تواند در حالی که تأثیر خود را همچنان حفظ می‌کند چشم از چشم شنوندگان برگیرد و نگاه خود را ورای آنها، به پدیده‌ای خیالی یا مکانی که در داستان توصیف می‌کند، بدوزد. او می‌تواند با شنوندگان رابطه مستقیم و چشم در چشم برقرار نکند و نگاه خود را به طور مؤثر بر صحنه‌های خیالی و جزئیات رنگارنگ متوجه سازد.

دانشن حافظه خوب از ضروریات یک قصه‌گوی موفق است. البته باید قصه را حفظ کند، بلکه دانستن چارچوب قصه کافی است.

می‌توانیم پس از خواندن متن درس از دانش‌آموزان بخواهیم، درس‌ها و نکاتی که هر کدام از متن خوانده شده برداشت نموده‌اند را بیان نمایند. ممکن است نکته‌ای برای دانش‌آموز شما جالب توجه باشد که شما به آن توجهی نداشته بودید. سپس با جمع‌بندی نظرات می‌توانید محتوای درس را در قالب این نظرات به دانش‌آموزان منتقل نمایید.

● در فعالیت «برايم بگو» دانش‌آموزان را هدایت کنید تا با توجه به درس تاریخ و اشاره به قیام‌هایی که علیه ظلم و ستم انجام شده به الگوگری از قیام امام حسین (ع) اشاره کنند؛ با این کار به جمع‌بندی و نتیجه‌گیری متن درس می‌پردازید.

● در فعالیت «کامل کنید» دانش‌آموزان را هدایت کنید تا به رمز مسابقه که جمله «هرگز کسی مثل من با کسی مثل بیزید نمی‌کند» نائل شوند. امام حسین (ع) که تربیت یافته پیامبر و حضرت علی (ع) بود، هرگز حاضر نمی‌شد با آدم فالسی مثل بیزید بیعت نمی‌کرد. نائل شوند. امام حسین (ع) که تربیت یافته پیامبر و حضرت علی (ع) بود، هرگز حاضر نمی‌شد با آدم فالسی مثل بیزید نمی‌کرد. امام حسین (ع) با او بیعت می‌کرد، تأییدی برای کارهای ناپسند بیزید به شمار می‌رفت؛ امام با ایستادگی در برابر بیزید و برای اینکه دیگران را از این وضعیت ناسامان آگاه نماید، در برابر بیزید قیام نمود تا با شهادت خود اسلام را حفظ نماید. نکته‌ای که در این سخن امام حسین (ع) وجود دارد این است که جمله امام، اشاره به افکار و اعمال زشت بیزید دارد تا نشان دهد که اختلاف آن حضرت با بیزید از نوع اختلاف شخصی نبوده است.

● در فعالیت «ایستگاه فکر» دانش‌آموزان را هدایت کنید تا با اشاره به آثار قیام امام حسین (ع) و یارانش، نقش مهمی را که آنها در دفاع از دین ایفا کردند مورد تأکید قرار دهند.

● در فعالیت «بررسی کنید» تلاش شده تا دانش‌آموزان ضمن آشنایی با نقش امام حسین (ع) در هدایت و نجات انسان

از انحرافات، نسبت به امام حسین (ع) و یاراش احساس علاقه نموده و ادای احترام نمایند و به این ترتیب زمینه تلاش برای الگوگری از آنان فراهم گردد.

● در انجام فعالیت «گفت و گو کنید» جهت تقویت اهداف نگرشی و رفتاری درس، خوب است دانشآموزان ابتدا به صورت فردی یا گروهی روی این فعالیت فکر کرده و سپس مطلب خود را در جمع دیگر دانشآموزان مطرح نمایند. محور گفت و گو در این فعالیت می‌تواند در قالب‌های گوناگون مانند شرکت در عزاداری‌ها، برپایی نمایشگاه، سعی در انجام درس‌هایی که از ایشان گرفته‌ایم مانند امر به معروف و نهی از منکر و... سازماندهی گردد.

● در فعالیت «خاطره گویی» میان اهداف درس و زندگی روزمره دانشآموز ارتباط برقرار نموده تا اهداف درس ثابت و تعمیق بیشتری یابد.

● در فعالیت «تحقیق کنید» که با هدف تثبیت، توسعه و تعمیم مفاهیم درس با جمع‌آوری اطلاعات از منابع مختلف صورت می‌گیرد، دانشآموز می‌تواند به کودکان و نوجوانان زیادی که در حماسه کربلا حاضر بودند از جمله : علی فرزند شیرخوار امام حسین (ع) که به علی اصغر معروف شده است، عبدالله فرزند امام حسن (ع)، رقیه دختر امام حسین (ع)، امام محمد باقر (ع) که در آن زمان ۵ ساله بوده‌اند، دو طفلان مسلم و.... اشاره نماید.

جدول ارزشیابی

عنوان کارنامه	اهداف کلی	شماره دروس	نشانه‌های تحقیق	سطوح عملکرد	
	- آشنایی با نقش امام حسین(ع) و یارانش در دفاع از دین			- دلیل و هدف قیام امام حسین(ع) و یارانش را بیان می‌کند و ضمن اشاره به آثار قیام از ایشان قدردانی می‌نماید. - حضرت قاسم(ع) را معرفی می‌کند و به ماجراهی شهادت او اشاره می‌کند. - امام حسین(ع) و یارانش را به عنوان الگوی مبارزه با ظلم معرفی می‌کند و همواره برای الگوگری از ایشان تلاش می‌نماید.	
	- معرفی حضرت قاسم(ع) به عنوان یکی از شهدای کربلا - احساس علاقه و ادای احترام - احترام نسبت به امام حسین(ع) و یارانش	۳	- بیان نقش امام حسین(ع) و یارانش در دفاع از دین - معرفی حضرت قاسم(ع) به عنوان یکی از شهدای کربلا - ابراز علاقه و ادای احترام - نسبت به امام حسین(ع) و یارانش	- خوب خوب	
۱- معرفت، فهم، پیشنهاد، پیشگیری، پیشگیری از خودشدنی	- تلاش برای الگوگری از امام حسین(ع) و یارانش در مبارزه با ظلم و دفاع از دین		- هدف قیام امام حسین(ع) و یارانش را بیان می‌کند و از ایشان قدردانی می‌نماید. - به ماجراهی شهادت حضرت قاسم(ع) اشاره می‌کند. - امام حسین(ع) و یارانش را به عنوان الگوی مبارزه با ظلم معرفی می‌کند و برای الگوگری از ایشان تمایل نشان می‌دهد.	- قابل قبول	
				- با کمک آموزگار هدف قیام امام حسین(ع) و یارانش را بیان می‌کند و از ایشان قدردانی می‌نماید. - بازهنجاری آموزگار به ماجراهی شهادت حضرت قاسم(ع) اشاره می‌کند. - با تشویق آموزگار، امام حسین(ع) و یارانش را به عنوان الگوی مبارزه با ظلم معرفی می‌کند و برای الگوگری از ایشان تمایل نشان می‌دهد.	نیازمند آموزش و تلاش بیشتر

دانستنی‌های معلم

- ۱** در درس برخی از رفتارها و اخلاق رشت یزید مانند بی توجهی به نماز و احکام دین، بیان شده است. هدف از ذکر این رفتارها این بود که دانشآموز بداند که بی توجهی به نماز و دستورات دین، عمل و اخلاقی یزیدی است. لذا با توجه به انتشاری که در قلب دانشآموز نسبت به این شخص فاسد وجود دارد، خواهد دانست که بی توجهی به نماز و احکام دین، تا چه حد رشت و ناپسند است و اگر کسی پاییند به نماز نباشد، اخلاق یزید را در درون خود رشد داده است.
- ۲** در قسمت دوم درس، به گوشاهای از سختی‌هایی که پیامبر (ص) و ائمه (ع) در راه حفظ و نگهداری دین کشیدند و بخشی از تلاش‌های دشمنان برای سرنگونی دین که باعث شد تلاش‌هایی که با رشادت‌ها و از جان گذشتگی‌های پیامبر (ص) و امامان (ع) صورت گرفت، بنتیجه بماند، اشاره شده تا دانشآموزان به این نکته توجه داشته باشند که دین اسلام به راحتی به دست ما نرسیده است و در این راه سختی‌های زیادی توسط معصومین (ع) و یارانشان کشیده شده و جان‌های زیادی فدای این دین شده است. آگاهی مخاطب از این حقیقت می‌تواند عاملی باشد تا وی قدر دین خود را بداند و به ارزش‌های آن پاییند باشد. شایسته است این حقیقت به دانشآموزان یادآوری شود که وقتی این دین با این همه سختی و جان‌فشنای بزرگان دین به دست ما رسیده است، پس ما نیز وظیفه داریم تا با عمل به دین و پیروی از آن، پاسدار و حافظ زحمات پیامبر (ص) و امامان (ع) و تعالیم آنان باشیم.
- ۳** معلمان محترم بهتر است به این مسئله توجه داشته باشند که این درس فرصت خوبی است تا دانشآموزان را با یزیدیان زمان خود آشنا سازیم، چرا که به گفته استاد مطهری در کتاب حماسه حسینی، یزید ۱۴۰۰ سال پیش مرد، ما باید یزید زمان خود را بشناسیم. از این رو شایسته است تا معلمان با اشاره به برخی ویژگی‌های رفتاری یزید از جمله تمسخر دین اسلام و حضرت محمد(ص)، تلاش در جهت فساد مردم و سعی در ریشه‌کن کردن دین اسلام، مخاطبان را به این مسئله آگاه کنیم که یزیدیان زمان ما نیز دقیقاً به دنبال تحقق همین اهداف‌اند. کشورهای زورگو و ظالم هدفی جز نابودی اسلام و فساد مسلمانان و تمسخر پیامبر (ص) ندارند و این نشان می‌دهد که آنها یزید زمان ما هستند و ما باید با آنها مبارزه کنیم. از این قسمت درس می‌توان ارتباطی هم با درس «شتریان با ایمان» که درباره تولی و تبری می‌باشد، برقرار کرد و دانشآموزان را به بیزاری جستن از یزیدیان زمان خود فراخواند.
- ۴** این درس می‌تواند زمینه ساز درس بعدی باشد که به امر به معروف و نهی از منکر می‌پردازد؛ زیرا امر به معروف و نهی از منکر به عنوان مهم‌ترین هدف قیام عاشورا مورد تأکید قرار گرفته است.

درس چهارم

باغ سرّی

توضیحات درس

در این درس نمونه‌ای از اتفاقات زندگی در قالب داستانی بیان شده تا دانشآموزان ضمن آشنایی با موضوع امر به معروف و نهی از منکر، مصاديق، شیوه‌ها، ضرورت و فواید آن؛ با استناد به آیات قرآن، امر به معروف و نهی از منکر را به عنوان یکی از وظایف مسلمانان سبب به یکدیگر قلمداد نمایند. این درس در ادامه درس گذشته می‌تواند بر امر به معروف و نهی از منکر به عنوان مهم‌ترین هدف قیام عاشورا، تأکید کند؛ این داستان همچنین می‌تواند به تکمیل آموزش‌های مربوط به مال حلال و مال حرام که در درس پایه پنجم با عنوان «مال مردم» خوانده‌اند، کمک نماید.

نکته: پیشنهاد می‌شود با توجه به پیمانه‌ای بودن آموزش درس هدیه‌های آسمان، در صورت امکان این درس را در نخستین هفته ماه محرم، که هفته احیای امر به معروف و نهی از منکر نام‌گذاری شده است، تدریس نمایید.

اهداف درس

- آشنایی با مفهوم امر به معروف و نهی از منکر
- شناخت برخی از روش‌های امر به معروف و نهی از منکر
- بیان فواید امر به معروف و نهی از منکر
- توانایی تشخیص برخی از مصاديق امر به معروف و نهی از منکر در زندگی
- احساس وظیفه و تلاش برای انجام امر به معروف و نهی از منکر
- توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس

مفاهیم کلیدی

- امر به معروف
- نهی از منکر
- مال حلال
- مال حرام

پیشنهادهایی برای تدریس

- مناسب است این درس زمانی تدریس شود که همراه با دانشآموزان خود در موقعیتی مشابه قرار دارید مثلاً به اردو رفته‌اید و از کنار باغ‌های میوه‌رد می‌شوید یا اینکه در جایی قرار دارید که وسوسه استفاده از وسایلی که اجازه استفاده از آنها

را ندارند وجود دارد. اگر در چنین موقعیتی به طور واقعی قرار ندارید می‌توانید این موقعیت را به‌طور فرضی در کلاس ایجاد کنید ویژگی داستانی بودن متن درس به‌خاطر شیرینی خاصی که دارد می‌تواند برای دانشآموزان شنیدنی و دلچسب باشد.

- می‌توانید از داشنآموزان بخواهید خود را به جای شخصیت‌های داستان بگذارند و احساس خود را بازگو کنند.

- در فعالیت «برایم بگو» داشنآموزان را هدایت کنید تا با اشاره به برخی از شیوه‌های امر به معروف و نهی از منکر به جمع‌بندی و نتیجه‌گیری متن درس پیردازند.

- در فعالیت «تدبر کنیم» داشنآموزان با توجه به مطالبی که در مورد امر به معروف و نهی از منکر آموختند، آثار این حکم اسلامی را از زبان آیات قرآنی جمع‌بندی و مرور می‌نمایند. ضرورتی برای حفظ آیات قرآنی وجود ندارد و توجه به مفهوم آیه و بیان ارتباط آن با درس، برای نیل به هدف این فعالیت کفایت می‌کند.

✓ برای انجام این فعالیت، توصیه می‌گردد ابتدا دو یا سه داشنآموز داوطلب آیات قرآن را همراه با ترجمه بلند بخوانند. سپس همه داشنآموزان با هم آیه قرآن را همراه با ترجمه بلند بخوانند. پس از آن داشنآموزان در گروه‌های چند نفره با توجه به مضمون آیه، درباره پرسش مطرح شده به گفت‌و‌گو پیردازند. در ادامه از نمایندگان هر گروه بخواهید تا نتایج گفت‌و‌گوی خود را برای دیگران بیان کنند. در صورتی که توضیحات داشنآموزان برای روشن شدن مفهوم آیات قرآن کافی نباشد، با طرح سؤالاتی آنان را در درک مفهوم آیه باری کنید.

- در فعالیت «بررسی کنید» تلاش شده تا داشنآموزان با مصادیق گوناگون امر به معروف و نهی از منکر در زندگی امروزی آشنا شوند.

- در انجام فعالیت «گفت‌و‌گو کنید» جهت تقویت اهداف نگرشی و رفتاری درس، خوب است داشنآموزان ابتدا به صورت فردی یا گروهی روی این فعالیت فکر کرده و سپس مطالب خود را در جمع دیگر داشنآموزان مطرح نمایند. محور گفت‌و‌گو در این فعالیت می‌تواند در قالب‌های گوناگون مانند گفتاری، نوشتاری، رفتاری و... سازماندهی گردد.

- در فعالیت «ببین و بگو» تصاویر متنوعی وجود دارد که هر یک می‌توانند داستان خاص خود را داشته باشد بنابراین بچه‌ها باید داستانی را در ذهن خود بسازند (تصویرخوانی) و سپس به سراغ قضاوت و تصمیم‌گیری براساس معیارهای از پیش آموخته بروند. در این فعالیت می‌توانید از فن «تصویر خوانی» استفاده نمایید. این فرصت را برای داشنآموزان فراهم کنید تا دریافت و استنباط خود را از تصویر درس مطرح نمایند؛ هرچند این دریافت در فضای عاطفی صورت پذیرفته و ارتباط مستقیمی با محتواهای درس نداشته باشد. برای بهره‌برداری از روش تصویرخوانی که به معنی استفاده از تصویر برای درک یک معنا و مفهوم می‌باشد می‌توانید در سه قدم مشخص و مجزا اما کاملاً مرتبط با یکدیگر آن را انجام دهید.

قدم اول : براساس سؤال «دقیقاً چه چیزی در تصویر می‌بینید؟» در این مرحله، به بچه‌ها توصیه و کمک کنید تا دقیقاً آنچه را می‌بینند، با تمامی جزئیات شرح دهند؛ بدون آنکه به روابط و پیوند اجزا توجه و دقت کنند یا این روابط را حدس بزنند. در این مرحله، جمله‌هایی نظری «من در اینجا می‌بینم» یا «اینجا، چند وجود دارد». به کار گرفته می‌شود، به کاربردن جمله‌هایی مثل «به نظر من، این بچه مشغول است» یا «فکر می‌کنم خطاست. در واقع، در این مرحله فقط توانایی مشاهده دقیق و مستقیم داشنآموزان مورد نظر ماست.

قدم دوم : براساس سؤال «چه رابطه‌ای بین چیزها و افراد می‌بینید (یا حدس می‌زنید) ؟ در این مرحله به داشنآموزان

توصیه و کمک کنید تا براساس آنچه می‌بینند، روابط بین اجزا را حدس بزنند، برای این کار باید به تمامی جزئیات و روابط و پیوندها و نیز عناصر پنهان از طریق «حدس» توجه شود. در این مرحله، جمله‌هایی نظری «من حدس می‌زنم که این کودک ... یا «فکر می‌کنم این کودک با آن مرد ...» به کار گرفته می‌شود ولی در این مرحله ما به داستان سرایی نمی‌پردازیم.

قدم سوم : براساس پرسش‌هایی نظری «درباره تصویر چگونه فکر می‌کنید؟» (تصویر چه می‌خواهد بگوید؟) و ... در این مرحله، دانش‌آموزان را به بهره‌گیری از تخیل خود فرا بخوانید. از آنها بخواهید که با توجه به تصویر، به داستان سرایی و خلق موقعیت‌های ذهنی بپردازند. در این مرحله، دانش‌آموزان می‌توانند در عناصر ذهنی خود دخل و تصرف کنند و به تحلیل، ترکیب یا نقد بپردازند. آنها براساس تصور ذهنی و تفسیر شخصی خود می‌توانند تصویر و عناصر آن را ببینند.

جدول ارزشیابی

عنوان کارنامه	اهداف کلی	شماره دروس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
آشنایی با مفهوم امریه مشهود و نهی از منکر	- آشنایی با مفهوم امریه مشهود و نهی از منکر - شناخت برخی از روش‌های امریه مشهود و نهی از منکر - بیان فواید امریه مشهود و نهی از منکر	۱	ضمنین بیان مفهوم امریه مشهود و نهی از منکر به برخی از روش‌های امریه مشهود و نهی از منکر در زندگی، به برخی از ضمنین معرفی برخی از مصادیق امریه مشهود و نهی از منکر در زندگی، به برخی از ضمنین بیان مفهوم امریه مشهود و نهی از منکر به چند روش امریه مشهود و نهی از منکر اشاره می‌کند.	ضمنین بیان مفهوم امریه مشهود و نهی از منکر به چند روش امریه مشهود و نهی از منکر اشاره می‌کند.
ذکر فواید امریه مشهود و نهی از منکر	- بیان فواید امریه مشهود و نهی از منکر	۲	ضمنین بیان مفهوم امریه مشهود و نهی از منکر به یک روش از روش‌های امریه مشهود و نهی از منکر اشاره می‌کند.	ضمنین بیان مفهوم امریه مشهود و نهی از منکر به یک روش از روش‌های امریه مشهود و نهی از منکر در زندگی، به برخی از ضمنین معرفی یکی از مصادیق امریه مشهود و نهی از منکر در زندگی، به چند فایده‌ای اشاره کرده و برای انجام آن تلاش می‌کند.
ذکر فواید امریه مشهود و نهی از منکر	- ذکر فواید امریه مشهود و نهی از منکر	۳	بیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.	بیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
احکام، قرآن کریم	- توانایی تشخیص برخی از مصادیق امریه مشهود و نهی از منکر در زندگی - احساس وظیفه و تلاش برای انجام امریه مشهود و نهی از منکر	۴	با کمک آمورگار ضمنین بیان مفهوم امریه مشهود و نهی از منکر به یک روش از روش‌های امریه مشهود و نهی از منکر اشاره می‌کند. با لحاظی آمورگار ضمنین معرفی یکی از مصادیق امریه مشهود و نهی از منکر، به یکی از فواید آن اشاره کرده و برای انجام آن تلاش می‌کند.	ضمنین بیان مفهوم امریه مشهود و نهی از منکر به چند روش امریه مشهود و نهی از منکر اشاره می‌کند.
رس	- توانایی تشکر در ییام قرآنی و در آن موضوع درس	۵	با تسویی آمورگار مفهوم پیام قرآنی را بیان می‌کند.	با تسویی آمورگار مفهوم پیام قرآنی را بیان می‌کند.

دانستنی‌های معلم

۱ از آنجا که امر و نهی، دو ابزار اساسی تربیت و پرورش روح آدمی است، امر به معروف و نهی از منکر نیز شیوه اصلی پیامبران و مصلحان در تربیت و هدایت مردم بوده است. از این رو، احیای این دو فریضه پر برکت الهی، استمرار حرکت انسان‌ساز پیامبران گذشته و بستر ساز تحقق صلاح و اصلاح جامعه در آینده را فراهم می‌کند. در اینجا صرفاً جهت اطلاع معلمان گرامی به برخی از احکام امر به معروف و نهی از منکر از رساله امام خمینی (ره) اشاره می‌شود:

وجوب امر به معروف و نهی از منکر: هریک از امر و نهی در اینجا به واجب و مستحب تقسیم می‌شود، بی‌هر آنچه از نظر عقل یا شرع واجب است، امر به آن واجب، و هر چه از نظر عقل قبیح یا در شرع حرام است نهی از آن واجب است، و آنچه مستحب است امر به آن نیز مستحب، و آنچه مکروه است نهی از آن مستحب است.

شرایط امر به معروف و نهی از منکر

مسئله ۲۷۹۱- چند چیز شرط است در واجب بودن امر به معروف و نهی از منکر:

اول: آنکه کسی که می‌خواهد امر و نهی کند، بداند که آنچه شخص مکلف به جا نمی‌آورد واجب است به جا آورد، و آنچه به جا می‌آورد باید ترک کند. و بر کسی که معروف و منکر را نمی‌داند واجب نیست.

دوم: آنکه احتمال بددهد امر و نهی او تأثیر می‌کند، پس اگر بداند اثر نمی‌کند واجب نیست.

سوم: آنکه بداند شخص معصیت کار بنا دارد که معصیت خود را تکرار کند، پس اگر بداند یا گمان کند یا احتمال صحیح بددهد که تکرار نمی‌کند واجب نیست.

چهارم: آنکه در امر و نهی مفسدہای نباشد، پس اگر بداند یا گمان کند که اگر امر یا نهی کند ضرر جانی یا عرضی و آبرویی یا مالی قابل توجه به او می‌رسد واجب نیست، بلکه اگر احتمال صحیح بددهد که از آن ترس ضررها مذکور را پیدا کند واجب نیست بلکه اگر بترسد که ضرری متوجه متعلقان او می‌شود واجب نیست، بلکه با احتمال وقوع ضرر جانی یا عرضی و آبرویی یا مالی موجب حرج بر بعضی مؤمنین، واجب نمی‌شود بلکه در بسیاری از موارد حرام است.

مسئله ۲۷۹۲- اگر معروف یا منکر از اموری باشد که شارع مقدس به آن اهمیت زیاد می‌دهد مثل اصول دین یا مذهب و حفظ قرآن مجید و حفظ عقاید مسلمانان یا احکام ضروریه، باید ملاحظه اهمیت شود، و مجرد ضرر، موجب واجب نبودن نمی‌شود، پس اگر توقف داشته باشد حفظ عقاید مسلمانان یا حفظ احکام ضروریه اسلام بر بذل جان و مال، واجب است بذل آن.

مراتب امر به معروف و نهی از منکر

مسئله ۲۸۰۴- برای امر به معروف و نهی از منکر مراتبی است، و جائز نیست با احتمال حاصل شدن مقصود از مرتبه پایین، به مرتب دیگر عمل شود.

مسئله ۲۸۰۵- مرتبه اول آنکه با شخص معصیت کار طوری عمل شود که بفهمد برای ارتکاب او به معصیت، این نحو عمل

با او شده است، مثل اینکه از او رو برگرداند، یا با چهره عبوس با او ملاقات کند، یا ترک مراوده با او کند و از او اعراض کند به نحوی که معلوم شود این امور برای آن است که او ترک معصیت کند.

مسئله ۲۸۱۳ - مرتبه دوم از امر به معروف و نهی از منکر، امر و نهی به زبان است، پس با احتمال تأثیر و حصول سایر شرایط گذشته، واجب است اهل معصیت را نهی کند، و تارک واجب را امر کند به آوردن واجب.

مسئله ۲۸۱۸ - مرتبه سوم توسل به زور و جبر است، پس اگر بداند یا اطمینان داشته باشد که ترک منکر نمی کند یا واجب را به جا نمی آورد مگر با اعمال زور و جبر، واجب است لکن باید تجاوز از قدر لازم نکند.

مسئله ۲۸۲۴ - اگر جلوگیری از منکرات و اقامه واجبات موقوف باشد بر جرح و قتل، جائز نیست مگر به اذن مجتهد جامع الشرایط با حصول شرایط آن.

درس پنجم

شتربان با ایمان

توضیحات درس

در این درس در قالب یک داستان داشنآموزان ضمن آشنایی با موضوع تولی و تبری و برخی از مصاديق آن؛ با استناد به آیات قرآن، تولی و تبری را به عنوان یکی از وظایف مسلمانان قلمداد می نمایند. این درس با تأکید بر مسئله تولی و تبری به دنبال توجه دادن مخاطبان به این مطلب است که هرچند ممکن است ما فردی ظالم و ستمگر باشیم، اما اگر در قلب خود ظالمی را دوست داشته باشیم و یا به نوعی به او باری و کمک رسانیم و یا کاری کیم که تأییدی بر اعمال و رفتار آنها باشد ما نیز مانند خود او هستیم؛ همان‌گونه که صفوان ظالم نبود، اما در قلب خود مایل بود که هارون سالم از حج برگردد و پول او را بپردازد. این درس در ادامه دو درس گذشته همچنین بر ارتباط تولی و تبری با امر به معروف و نهی از منکر و قیام عاشورا، تأکید می‌کند.

نکته: پیشنهاد می شود با توجه به پیمانهای بودن آموزش درس هدیه‌های آسمان، در صورت امکان این درس را در ایام حج که مراسم برائت از مشرکین در آن انجام می شود یا روز سیزده آبان که یکی از بارزترین مصاديق انقلابی تولی و تبری است، تدریس نمایید.

اهداف درس

آشنایی با مفهوم دینی تولی و تبری مبتنی بر قرآن کریم
توانایی تشخیص برخی از مصاديق تولی و تبری
تقویت حس تولی نسبت به امامان (ع) و تبری از ظالمان
تلاش برای الگوگیری از پیشوايان دین در موضوع تولی و تبری
توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس

مفاهیم کلیدی

تولی
تبری

پیشنهادهایی برای تدریس

- می توانید کلاس خود را با پخش قسمت هایی از فیلم راهپیمایی سیزده آبان شروع کنید و در مورد شعارهایی مانند مرگ بر آمریکا و اسرائیل با داشنآموزان به گفت و گو بپردازید.

- می‌توانید کلاس خود را با پخش سرودهایی همراه با تصویر از جمله آمریکا، آمریکانتگ به نیرنگ تو و امثال آن آغاز کنید و در مورد مضمون شعر با داشنآموزان به گفت و گو پردازید.
 - می‌توانید آموزان این درس را در ایام سیزده آبان قرار دهید و برای داشنآموزان این فرصت را فراهم کنید تا در راهپیمایی سیزده آبان شرکت کنند و از تزدیک با شعارهایی مانند مرگ بر آمریکا و اسرائیل، بیزاری خود را از دولت‌های زورگو و ستمگر اعلام کنند.
 - متن درس می‌تواند شروع خوبی برای تدریس باشد. می‌توانید از قبل، گروهی از داشنآموزان را برای اجرای نمایش داستان درس آماده نموده و در تهیه وسایل مورد نیاز و گریم به آنها کمک کنید.
 - خواندن درس می‌تواند به صورت ایفای نقش اجرا شود. می‌توانید داستان درس را بالحن زیبا برای بچه‌ها بخوانید یا برای آنها تعریف کنید و در حین تعریف باهمانگی لازم با دو داشنآموزان آن را جذاب‌تر اجرا کنید به این صورت که معلم راوی و برای نقش صفوان و... از داشنآموزان استفاده کنید. سعی کنید تا نقش امام توسط معلم یا یکی از داشنآموزان نمونه و خوش‌اختلاق کلاس اجرا گردد.
 - خواندن متن درس می‌تواند توسط معلم در قالب یک داستان و با احساس صورت پذیرد. شیوه قصه گویی، مهم‌ترین راه ارائه برخی مفاهیم و پیام‌های آموزشی به داشنآموز است. داشنآموز با شنیدن قصه، به خواندن آن نیز علاوه‌مند می‌شود و قدرت تخیل به کمک او می‌آید تا از شنیدن قصه لذت ببرد و خود را جانشین قهرمان قصه کند. ابزار اصلی قصه‌گو برای انتقال داستان به شنوونده، صدا و کلمه‌هایی است که ادا می‌شود. اگر قصه‌گو در استفاده مؤثر از کلمه‌ها و صدای خود دقت کافی نداشته باشد، حتی بیان بهترین و هیجان‌انگیزترین داستان‌ها هم ضعیف از کار درخواهد آمد. به‌طور کلی رفتار، به ویژه چهره قصه‌گوی خوب، کمک بسیار مؤثری به شنوونده می‌کند. شنوونده ضمن اینکه به کلمه‌هایی که به تصاویر داستان جان می‌بخشد توجه دارد، در تمام مدت به قصه گو نیز چشم می‌دوzd. چهره قصه گو اغلب آینه تمام نمای آن قصه است و به آنچه شنوونده می‌شنود، جان می‌بخشد. قصه‌گوی خوب باید چهره‌ای قابل انعطاف داشته باشد تا اخم و لبخند، ترس و بیم و سایر عواطف را نشان دهد و بر تأثیر قصه‌گویی بیفزاید. حالات چهره باید منطبق بر حالت‌های داستان باشد. قصه‌گو گاهی می‌تواند در حالی که تأثیر خود را همچنان حفظ می‌کند، بدوزد. او می‌تواند با شنووندگان رابطه مستقیم و چشم در چشم برقرار نکند و نگاه یا مکانی که در داستان توصیف می‌کند، بدوزد. داشتن حافظه سازد. داشتن حافظه خوب از ضروریات یک قصه‌گوی خود را به‌طور مؤثر بر صحنه‌های خیالی و جزئیات رنگارنگ متوجه سازد. می‌توانیم پس از خواندن متن درس از داشنآموزان بخواهیم، درس‌ها و نکاتی که هر کدام از متن خوانده شده برداشت نموده‌اند را بیان نماییم. ممکن است نکته‌ای برای داشنآموز شما جالب توجه باشد که شما به آن توجهی نداشته بودید. سپس با جمع‌بندی نظرات می‌توانید محتوای درس را در قالب این نظرات به داشنآموزان منتقل نمایید.
 - در فعالیت «تدبر کنیم» آیه ارائه شده در مورد «تولی» و «تبَری»، دارای چند پیام است. مهم این نیست که داشنآموزان به همه این پیام‌ها اشاره کنند، بلکه معلم می‌تواند پاسخ‌های آنها را در این راستا جهت‌دهی نماید :
- پیام ۱ : در این آیه، شیوه ارتباطات یک مؤمن ترسیم شده است :

رابطه با بیگانگان : با وصف «أشدّاءٌ آمده است، يعني : شدت و سختی
رابطه با خودی‌ها : با وصف «رُحَمَاءٌ» آمده است، يعني : محبت و مهربانی.

پیام ۲ : بی تفاوتی در اسلام منوع است، مسلمان باید مظهر حب و بغض باشد : «أشدّاءٌ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءٌ بَيْتَهُمْ.»

پیام ۳ : ملاک مهر و قهر، ایمان و کفر است، نه قوم و قبیله و مال و ثروت : «أشدّاءٌ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءٌ بَيْتَهُمْ.»^۱

برای انجام این فعالیت، توصیه می‌گردد ابتدا دو یا سه دانشآموز داوطلب آیات قرآن را همراه با ترجمه بلند بخوانند. سپس همه دانشآموزان با هم آیه قرآن را همراه با ترجمه بلند بخوانند. پس از آن دانشآموزان در گروه‌های چند نفره با توجه به مضمون آیه، درباره پرسش مطرح شده به گفت‌وگو پردازند. در ادامه از نمایندگان هر گروه بخواهید تا نتایج گفت‌وگوی خود را برای دیگران بیان کنند. در صورتی که توضیحات دانشآموزان برای روشن شدن مفهوم آیات قرآن کافی نباشد، با طرح سؤالاتی آنان را در درک مفهوم آیه باری کنید.

● در فعالیت «کامل کنید» دانشآموزان را هدایت کنید تا ضمن بیان ویژگی‌های دوستان و دشمنان خدا به بارزترین مصداق دوستان و دشمنان خدا یعنی امامان و ظالمان اشاره نمایند.

● در فعالیت «بگرد و پیدا کن» تلاش شده تا دانشآموزان با مصادیق امروزی «تولی» و «تبیری» آشنا شوند.

● در فعالیت «بررسی کنید» تلاش شده تا دانشآموزان با توجه به مطالبی که در مورد «تولی» و «تبیری» آموختند، ضرورت این وظیفه مهم دینی را از زبان آیات قرآنی جمع‌بندی و مرور نمایند. ضرورتی برای حفظ آیات قرآنی وجود ندارد و توجه به مفهوم آیات و بیان ارتباط آنها با درس، برای نیل به هدف این فعالیت کفایت می‌کند. برای انجام این فعالیت، توصیه می‌گردد ابتدا دو یا سه دانشآموز داوطلب آیات قرآن را همراه با ترجمه بلند بخوانند. سپس همه دانشآموزان با هم آیات قرآن را همراه با ترجمه بلند بخوانند. پس از آن دانشآموزان در گروه‌های چند نفره با توجه به مضمون آیات، در باره پرسش مطرح شده به گفت‌وگو پردازند. در ادامه از نمایندگان هر گروه بخواهید تا نتایج گفت‌وگوی خود را برای دیگران بیان کنند. در صورتی که توضیحات دانشآموزان برای روشن شدن مفهوم آیات قرآن کافی نباشد، با طرح سؤالاتی آنان را در درک مفهوم آیه باری کنید.

● در فعالیت «ایستگاه فکر» به ارتباط عرضی بین دروس توجه شده است. دانشآموزان را هدایت کنید تا با ذکر ویژگی‌های امام حسین (ع) و یزید به عنوان مصداق دوستان و دشمنان خدا اشاره نمایند و دلیل عدم بیعت امام حسین (ع) با یزید را به عنوان نمونه‌ای از تبری ذکر نمایند زیرا اگر امام حسین (ع) با او بیعت می‌کرد، تأییدی برای کارهای ناپسند یزید به شمار می‌رفت.

● در انجام فعالیت «گفت‌وگو کنید» دانشآموزان را هدایت کنید تا به این نتیجه برسند که قرآن کریم برای تنظیم روابط اجتماعی و سیاسی پیروان خود، اصلی را به عنوان «تولی و تبیری» مشخص کرده و از آنان خواسته تا آن را پایه و محور تلاش‌ها و روابط خود با دیگران قرار دهند. به موجب این اصل هر فرد مسلمان باید در برابر صالحان و تبهکاران موضع گیری مناسبی اتخاذ نماید که این موضع گیری به صورت امر به معروف و نهی از منکر تجلی پیدا می‌کند.

^۱- برگرفته از نفسیه نور، ج ۹، ص ۱۴۹

- فعالیت «تحقیق کنید» که با هدف تقویت رویکرد پژوهش محور در آموزش، در خارج از کلاس انجام می‌شود، اهداف درس را تعمیق می‌بخشد. شایسته است معلمان محترم فرصت ارائه این تحقیق‌ها را در کلاس برای دانشآموزان ایجاد نمایند.
- در فعالیت «با خانواده» تلاش شده تا دانشآموزان با یکی از مصادیق «تبی» که در مراسم حج با حضور میلیونی حاجیان از سراسر جهان خود را نشان می‌دهد و به برنامه «برائت از مشرکان» مشهور است، آشنا شوند.

جدول ارزشیابی

۷۸

۵

عنوان کارنامه	اهداف کلی	نشانه‌های تحقق	شماره دروس	سطوح عملکرد
با راهنمای آموزگار مفهوم ییام قرآنی را بیان می‌کند.	— پیام مفهوم ییام قرآنی را بیان می‌کند.	— شناخت مفهوم دینی تویی و تبری مبتنی بر قرآن کریم	۱	خوب
با تشویق آمورگار ضمن ایاز علاوه برای تویی نسبت به امامان (ع) و تبری از طالبان بیان آگوگیری از پیشوایان این دین در زمینه همواره تلاش می‌کند.	— با کمک آمورگار ضمن ایاز علاوه برای تویی و تبری مبتنی بر قرآن کریم، به یکی از مصادیق تویی و تبری اشاره می‌کند.	— تقویت حس تویی نسبت به امامان (ع) و تبری از طالبان	۲	خوب
ضمن ایاز علاوه برای تویی نسبت به امامان (ع) و تبری از ظالمان بیان آگوگیری از پیشوایان دین در این زمینه در اغلب موارد تلاش می‌کند.	ضمن ایاز علاوه برای تویی و تبری از مصادیق تویی و تبری این مفهوم دینی تویی و تبری مبتنی بر قرآن کریم، به یکی از مصادیق تویی و تبری اشاره می‌کند.	— تقویت حس تویی نسبت به امامان (ع) و تبری از طالبان	۳	خوب
ضمن ایاز علاوه برای تویی و تبری این زمینه در این زمینه در بخشی موارد تلاش می‌کند.	ضمن ایاز علاوه برای تویی و تبری از ظالمان بیان آگوگیری از پیشوایان دین در این زمینه در بخشی موارد تلاش می‌کند.	— تقویت حس تویی نسبت به امامان (ع) و تبری از طالبان	۴	خوب
با کمک آمورگار ضمن بیان مفهوم دینی تویی و تبری مبتنی بر قرآن کریم، به یکی از مصادیق تویی و تبری اشاره می‌کند.	ضمن ایاز علاوه برای تویی و تبری این زمینه در این زمینه در بخشی موارد تلاش می‌کند.	— تقویت حس تویی نسبت به امامان (ع) و تبری از طالبان	۵	خوب
با تشویق آمورگار ضمن ایاز علاوه برای تویی نسبت به امامان (ع) و تبری از طالبان بیان آگوگیری از پیشوایان این دین در ییام قرآنی و درک ارتباط با موضوع درس	— پیام مفهوم ییام قرآنی را بیان می‌کند.	— تقویت حس تویی نسبت به امامان (ع) و تبری از طالبان	۶	خوب

امامت، قرآن کریم

دانستنی‌های معلم

۱ یکی از اهداف ضمنی این درس، آشنایی دانشآموزان با ظالمان و مستکبران امروزی است، تا دانشآموزان با شناخت آنها، اتزجار قلبی را نسبت به آنها حفظ کنند و از هر عملی که به نوعی تمایل و گرایش به این ظالمان و مستکبران باشد، دوری کنند. اشاره به روز سیزده آبان که نماد مبارزه با شیطان بزرگ، امریکاست، از جمله این موارد است. همکاران محترم می‌توانند با اشاره به مناسبت روز قدس و یا برخی موارد دیگر، دانشآموزان را با قدرت‌های استکباری دیگری همچون اسرائیل آشنا سازند.

۲ پس از بیان وظیفه یک مسلمان در برابر ظالمان و مستکبران، ذکر این نکته نیز شایسته است که هرگونه استفاده ما از فرهنگ و نمادهای غلط کشورهای ظالم به نوعی ابراز تمایل به آنها است. کسی که لباسی می‌پوشد که در بردارنده نمادهای کشورهای مستکبر غربی و نشان‌دهنده فرهنگ و منش آنهاست و یا در وسایل مورد استفاده خود (از لوازم التحریر گرفته تا کیف و کفش) از وسایلی استفاده می‌کند که ترویج گر عقاید و آداب غلط آنها است، در حقیقت به نوعی خود را وابسته و علاقه‌مند به آنها شان داده است و این برای یک انسان مسلمان پذیرفته نیست. بیان این مسئله فرصت خوبی است تا دانشآموزان را نسبت به استفاده از برخی پوشش‌ها و یا وسایل در بردارنده فرهنگ غرب آگاه سازیم. البته آموزگاران محترم به این نکته توجه داشته باشند که پوشیدن لباس و نیز استفاده از وسایلی دارای نمادهای غربی، عموماً ناشی از بی‌اطلاعی و جوان بودن افراد است که اگر برخورد با آن با احترام، گذشت، آرام و تدریجی باشد نتیجه بخش خواهد بود؛ ولی اگر با تندی و بی‌احترامی و عجله باشد، نتیجه عکس می‌دهد.

۳ دانشآموزان باید متوجه باشند که نباید در دنیای امروز گول برخی ظاهرسازی‌ها را بخورند. ظالمان و مستکبران برای نشان‌دادن چهره‌ای خوب از خود، همیشه سعی در فریب افکار دارند و با بیان جملات فریبنده و یا اعمال به ظاهر نیکو، سعی در اغفال دیگران دارند. همان‌گونه که هارون، که از مخالفان سرسخت دین و امامت بود و از هر کاری در جهت مخالفت با آئین اسلام، کوتاهی نمی‌کرد و حتی حکم به شهادت امام کاظم(ع) داد، برای فریب مردم به زیارت خانه خدا می‌رود تا خود را در زمرة حاجاج جا زند و به عنوان یک مسلمان واقعی نشان دهد. امروزه نیز قدرت‌های استکباری با بیان حرف‌های فریبنده و به ظاهر زیبا سعی دارند تا افکار مسلمانان را با خود همراه سازند و وانمود کنند که به دنبال منافع مسلمین و دلسوز آنان هستند. سخنانی همچون احترام به حقوق انسان‌ها، آزادی، جلوگیری از خشونت و... بنابراین باید توجه داشت که همه اینها صرفاً ظاهرسازی است و حقیقت را باید در رفتارهای سراسر خشونت طبلانه آنان، در جنگ‌های خونینی که راه می‌اندازنده، در حمایت از گروه‌های تروریستی و... یافت. همان‌گونه که این کشورها در شبکه‌های ماهواره‌ای خود و یا در عرصه سیاسی خود را حامی حقوق مردم ایران و دلسوز آنها نشان می‌دهند اما در عمل از هیچ کاری برای لطمہ زدن به حقوق مردم، تحریم کشور، ایجاد اختلاف و ناامنی، دریغ نمی‌کنند.

۴ در این درس به این نکته اشاره شده است که صفوان با وجود اینکه فردی مؤمن و از یاران امام(ع) بود، اما از معامله پر سود با ظالمان نگذشت و فریب مال و ثروت را خورد. این بخش از درس، جایگاه خوبی برای بیان این مطلب است که هر انسانی باید مراقب باشد که به خاطر پول و ثروت، دست از دین و آئین خود برنده‌دارد و امام خود را تنها نگذارد.

۵ در درس آمده است که همه مسلمانان برادر یکدیگرند و این می‌تواند برای دانشآموزان دختر محل سؤال باشد که در این میان نقش زنان چیست و چرا به رابطه خواهری اشاره نشده است. در پاسخ باید گفت که قرآن از بیان رابطه برادری، تنها اشاره به دوستی و محبت میان مردان مسلمان را مد نظر ندارد. بلکه منظور از رابطه اختو و برادری، ایجاد یک فضای دوستانه و پر مهر و محبت میان همه مسلمانان اعم از زن و مرد است. یعنی کلمه برادری یک اصطلاح برای نشان دادن روابط دوستانه است که هم شامل زنان است هم مردان.

۶ در آیه درس، سخن از پیامبر (ص) و یاران ایشان است که در مقابله با دشمنان دین سرسخت و در برابر یکدیگر مهریان بوده‌اند. در ادامه درس نیز سخن از حضرت ابراهیم (ع) به میان آمده است. با توجه به اینکه در قرآن تأکید زیادی به الگو قرار دادن پیامبر (ص) و حضرت ابراهیم (ع) شده است، جا دارد که دانشآموزان را به پیروی از این دو بزرگوار و عمل به رفتارهای آنان ترغیب کنیم.

درس ششم

سیمای خوبان

توضیحات درس

این درس ضمن اشاره به اصل امامت به عنوان یکی از اصول دین و مرور مطالب طرح شده درباره امامان (ع) در سال های گذشته، درس هایی از زندگانی ائمه معصوم (ع) در ارتباط با خود، خدا، طبیعت و دیگران را بیان می کند و ائمه (ع) را به عنوان بهترین سرمشق ها معرفی می کند.

نکته: پیشنهاد می شود با توجه به پیمانه ای بودن آموزش درس هدیه های آسمان، در صورت امکان این درس را در ایام ولادت یا شهادت امام کاظم (ع) که درس با خاطره ای از ایشان شروع شده یا در ایام ولادت یا شهادت یکی از امامان (ع)، تدریس نمایید.

اهداف درس

آشنایی با مفهوم امامت به عنوان یکی از اصول اعتقادی

آشنایی با سیره رفتاری امامان (ع)

ادای احترام نسبت به امامان (ع)

تلاش برای الگوگیری از پیشوایان دین در زندگی فردی و اجتماعی
توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس

مفاهیم کلیدی

اصل امامت

سیره رفتاری امامان (ع)

پیشنهادهایی برای تدریس

- می توانید کلاس خود را با فعالیت «ببین و بگو» آغاز نمایید. با توجه به تصاویر ارائه شده و با یادآوری دروسی که در پایه های گذشته در مورد امامان (ع) خوانده اند به مرور ویژگی ها و نقش امامان (ع) پرداخته و با دانش آموزان به گفت و گو پردازید.
- عنوان، قسمتی از محتوای درس را آشکار می کند. صحبت پیرامون اینکه «خوب» به چه کسی گفته می شود، برای خوب بودن چه ویژگی هایی باید داشته باشیم. اهمیت وجود افراد خوب در زندگی و نقش آنها می تواند شروع خوبی برای ورود به متن درس قرار گیرد. همچنین پس از تدریس یک بار دیگر می توانید به عنوان بازگشت نمایید تا اطلاعات تکمیل شده دانش آموزان پیرامون آن بیان گردد.

● می‌توانید کلاس خود را با پخش قسمت‌هایی از فیلم زندگی امامان (ع) مانند امام رضا (ع) و پیرامون ویژگی‌های آنها با داش آموزان به گفت و گو پردازید.

● برای شروع می‌توانید از داستان‌ها، تصاویر و یا حتی پخش کارتون‌هایی که بیانگر رفتارهای پسندیده یا ناپسند هستند استفاده کنید؛ این عمل می‌تواند شما را در دستیابی به اهداف درس، خصوصاً در حیطه نگرشی یاری کند. شما می‌توانید با استفاده از این قالب‌ها فضایی ایجاد کنید تا داش آموزان درباره مشکلاتی که این گونه مسائل در زندگی افراد (به ویژه داش آموزان) به وجود می‌آورند با یکدیگر گفت و گو کنند.

● در تدریس این درس می‌توانید از موقعیت‌های پیش آمده در مدرسه، استفاده کنید موقعیتی واقعی یا فرضی از اختلافی که بین دو دوست پیش آمده است و بحث و گفت و گو درباره عوامل به وجود آورنده این وضعیت و عواقب و راه حل‌های آن می‌تواند از آن جمله باشد. مثلاً قهر کردن دو دوست به علت خطایی که یکی از آنها مرتکب شده، یا دوستی و صمیمیتی که به علت بی‌توجهی و توقعات بی‌جا به ناراحتی تبدیل شده است و مواردی نظیر آن.

● در هر کلاسی به طور مثال ۳۲ نفره، می‌توان از ۳۲ صفت خوب که در بچه‌ها وجود دارد استفاده کرد. سپس درس سیمای خوبیان را با سلام به همه خوبیان کلاس آغاز می‌کنیم و در لایه‌لای تدریس و بیان ویژگی‌های رفشاری ائمه معصومان (علیهم السلام)، از رفتارهای پسندیده هر یک از داش آموزان استفاده نموده و در آن رابطه صحبت می‌کنیم. به طور مثال: مریم خوشروی من، فاطمه دختر باگذشت من، مینا دختر صبور من، زهرا دختر مهربان من و همه بچه‌های کلاس در این برنامه شرکت داده می‌شوند و در نهایت، تابلویی به شرح ذیل در کلاس به نام «سیمای خوبیان کلاس ششم مدرسه..... نصب می‌گردد»:

نام و نام خانوادگی : مریم رحمانی صفت نیک : باگذشت

● یکی از بهترین شیوه‌های آموزشی، ایجاد مسئله در ذهن داش آموزان و برانگیختن آنان به تلاش برای حل کردن آن است. در این راستا می‌توان برگه‌هایی با محتوای زیر میان آنها پخش نموده و از آنها بخواهیم پاسخ‌های مناسبی ارائه نمایند.

نمونه ۱ : گذشت یعنی : «نادیده گرفتن اشتباههای دیگران و بخشیدن آنها»

زیباترین زیبایی‌ها، گذشت در هنگام خشم است. بیشتر مردم هم می‌گویند گذشت شیرین است.

به نظر تو هم گذشت شیرین است، چرا؟

فکر می‌کنی چند بار باید گذشت کرد؟ چرا؟

گذشت بهتر است یا تلافی کردن؟ چرا؟

نمونه ۲ : می‌دانی که خشمگین شدن یک چیز طبیعی است. ولی خیلی مهم است که وقتی خشمگین شدیم چه رفتاری را انجام بدھیم یا ندهیم؟ نظر تو چیه؟

نکته ۱ : چنین فعالیت‌هایی به صورت جمعی یا فردی درون یا بیرون مدرسه قابل اجراست.

نکته ۲ : انتخاب مسائل مورد بحث باید مناسب با داش آموز باشد و اگر او برداشت صحیحی از آن مفهوم اخلاقی ندارد، در درجه اول باید در زمینه مفهوم آن، داش آموزان را به فعالیت ذهنی واداشت.

● متن درس می‌تواند شروع خوبی برای تدریس باشد. می‌توانید از قبل، گروهی از داش آموزان را برای اجرای نمایش

داستان درس آماده نموده و در تهیه وسائل مورد نیاز و گریم به آنها کمک کنید.

- خواندن درس می‌تواند به صورت ایفای نقش اجرا شود. می‌توانید داستان درس را با لحن زیبا برای بچه‌ها بخوانید یا برای آنها تعریف کنید و در حین تعریف با هماهنگی لازم با داشن آموزان آن را جذاب‌تر اجرا کنید.
- خواندن متن درس می‌تواند توسط معلم در قالب یک داستان و با احساس صورت پذیرد.
- در فعالیت «تدبیر کنیم» داشن آموزان با توجه به مطالبی که در مورد امامان (ع) آموختند، برای الگوگری از پیشوايان دین در زندگی فردی و اجتماعی تلاش می‌کنند. داشن آموزان در این فعالیت جهت تمرین اهداف نگرشی و رفتاری درس، به این فعالیت پاسخ می‌دهند. بهترین برخوردار با مراجعت به سیره ائمه (ع) قابل تشخیص و تعیین است.
- در فعالیت «کامل کنید» داشن آموزان را هدایت کنید تا ضمنن بیان ترتیبی نام ائمه (ع) و مرور اطلاعاتی که در مورد امامان (ع) در پایه‌های گذشته در مورد امامان (ع) خوانده‌اند به جمع‌بندی مطالب مربوط به امامت پردازند. یکی از مواد آموزشی مناسب در بخش اطلاعات در مورد امامان (ع) این است که از داشن آموزان بخواهیم الگوهایی از زندگی معصومان (ع) یا پیروان ایشان را به صورت نمایش نامه ارائه دهند. همچنین آنها می‌توانند این نمونه‌ها را به صورت انسا در کلاس عرضه کنند.
- در فعالیت «بررسی کنید» تلاش شده تا داشن آموزان ضمن آشنایی با وظیفه و مسئولیتی که در قبال امامان (ع) دارند زمینه ابراز علاقه و ادای احترام برای آن بزرگواران فراهم گردد.
- در فعالیت «ایستگاه خلاقیت» هدف آن است که داشن آموزان در قالب خوش‌نویسی، با گفتار و سیره امامان (ع) آشنا شده و به تثبیت و تعمیق مطالب آموزش داده شده پردازند.
- فعالیت «تحقیق کنید» که با هدف تقویت رویکرد پژوهش محور در آموزش، در خارج از کلاس انجام می‌شود، اهداف درس را تعمیق می‌بخشد. شایسته است معلمان محترم فرصت ارائه این تحقیق‌ها را در کلاس برای داشن آموزان ایجاد نمایند تا داشن آموزان در قالب بیان داستان‌ها بیشتر با سیره امامان (ع) آشنا شوند.
- در فعالیت «نیایش» داشن آموز پس از آشنایی با اوصاف و کمالات امامان (ع)، ضمن بیان احساس در قالب نیایش به جمع‌بندی مطالب ارائه شده می‌پردازد. برای انجام هرچه بهتر و مناسب‌تر این فعالیت، بهترین شیوه، حضور در مشاهد مشرفه است است به خصوص اگر در اطراف مدرسه، محیط‌های مذهبی وجود داشته باشد. در چنین موقعیتی، شما بهتر از هر وقت دیگری می‌توانید بچه‌ها را به تفکر و اندیشه در این باره فراخوانید.

جدول ارزشیابی

بازدید

عنوان کارنامه	اهداف کلی	شماره درس	نتایجهای تحقق	سطوح عملکرد	
<p>در قالب یک متن اصل امامت را به عنوان یکی از اصول اعتقادی معرفی می کند. نهونهای متوجهی از وزیری های رفتاری امامان (ع) را بیان می کند و نسبت به ایشان ادای احترام می نماید.</p> <p>امان (ع) را به عنوان بهترین الگوها معرفی می کند و برای الگوگری از ایشان همواره تلاش می نماید.</p> <p>یام قرآنی را می خواهد و ضمنین بیان مفهوم درباره آن بازدید نهونه تو پژوهی می دهد.</p>	<p>خوب</p> <p>در چند جمله اصل امامت را به عنوان یکی از اصول اعتقادی معرفی می کند. چند نمونه از وزیری های رفتاری امامان (ع) را بیان می کند و نسبت به ایشان ادای احترام می نماید.</p> <p>امان (ع) را به عنوان بهترین الگوها معرفی می کند و برای الگوگری از ایشان در اغلب موارد تلاش می نماید.</p> <p>یام قرآنی را می خواهد و مفهوم آن را بیان می کند.</p>	<p>خوب</p> <p>اعتقادی - انسانی با مفهوم - به عنوان یکی از اصول اعتقادی - آشنازی با سرمه رفتاری - ایامان (ع) - ادای احترام نسبت به ایامان (ع) - پیش از سرمه رفتاری امامان (ع) - ادای احترام نسبت به ایامان (ع) - تلاش برای الگوگری از - پیشوایان دین در زندگی فردی و - جسمانی - پیش ایام قرآنی مرتبط با درس</p>	<p>در قالب یک متن اصل امامت را به عنوان یکی از اصول اعتقادی معرفی می کند. نهونهای متوجهی از وزیری های رفتاری امامان (ع) را بیان می کند و نسبت به ایشان ادای احترام می نماید.</p> <p>با اهمیتی آموزگار یک نمونه از وزیری های رفتاری امامان (ع) را بیان می کند و نسبت به ایشان ادای احترام می نماید.</p> <p>با ایام قرآنی ایامان (ع) را به عنوان بهترین الگوها معرفی می کند و برای الگوگری از ایشان در تلاش می نماید.</p>	<p>خوب</p> <p>اعتقادی - انسانی با مفهوم - به عنوان یکی از اصول اعتقادی - آشنازی با سرمه رفتاری - ایامان (ع) - ادای احترام نسبت به ایامان (ع) - پیش از سرمه رفتاری امامان (ع) - ادای احترام نسبت به ایامان (ع) - تلاش برای الگوگری از - پیشوایان دین در زندگی فردی و - جسمانی - پیش ایام قرآنی مرتبط با درس</p>	<p>خوب</p> <p>اعتقادی - انسانی با مفهوم - به عنوان یکی از اصول اعتقادی - آشنازی با سرمه رفتاری - ایامان (ع) - ادای احترام نسبت به ایامان (ع) - پیش از سرمه رفتاری امامان (ع) - ادای احترام نسبت به ایامان (ع) - تلاش برای الگوگری از - پیشوایان دین در زندگی فردی و - جسمانی - پیش ایام قرآنی مرتبط با درس</p>
<p>امامت، قرآن کریم</p>	<p>6</p>	<p>با کمک آموزگار در یک جمله اصل امامت را به عنوان یکی از اصول اعتقادی معرفی می کند. با اهمیتی آموزگار یک نمونه از وزیری های رفتاری امامان (ع) را بیان می کند و نسبت به ایشان ادای احترام می نماید.</p> <p>با ایام قرآنی ایامان (ع) را به عنوان بهترین الگوها معرفی می کند و برای الگوگری از ایشان در تلاش می نماید.</p>	<p>خوب</p> <p>اعتقادی - انسانی با مفهوم - به عنوان یکی از اصول اعتقادی - آشنازی با سرمه رفتاری - ایامان (ع) - ادای احترام نسبت به ایامان (ع) - پیش از سرمه رفتاری امامان (ع) - ادای احترام نسبت به ایامان (ع) - تلاش برای الگوگری از - پیشوایان دین در زندگی فردی و - جسمانی - پیش ایام قرآنی مرتبط با درس</p>	<p>خوب</p> <p>اعتقادی - انسانی با مفهوم - به عنوان یکی از اصول اعتقادی - آشنازی با سرمه رفتاری - ایامان (ع) - ادای احترام نسبت به ایامان (ع) - پیش از سرمه رفتاری امامان (ع) - ادای احترام نسبت به ایامان (ع) - تلاش برای الگوگری از - پیشوایان دین در زندگی فردی و - جسمانی - پیش ایام قرآنی مرتبط با درس</p>	<p>خوب</p> <p>اعتقادی - انسانی با مفهوم - به عنوان یکی از اصول اعتقادی - آشنازی با سرمه رفتاری - ایامان (ع) - ادای احترام نسبت به ایامان (ع) - پیش از سرمه رفتاری امامان (ع) - ادای احترام نسبت به ایامان (ع) - تلاش برای الگوگری از - پیشوایان دین در زندگی فردی و - جسمانی - پیش ایام قرآنی مرتبط با درس</p>
<p>با مدد آموزگار مفهوم یام قرآنی را بیان می کند.</p>	<p>بازدید آموزش و تلاش پیشتر</p>	<p>درست</p> <p>- توانایی تفکر در بیام قرآنی و درک ارتیاط آن با موضوع</p>	<p>در قالب یک متن اصل امامت را به عنوان یکی از اصول اعتقادی معرفی می کند. نهونهای متوجهی از وزیری های رفتاری امامان (ع) را بیان می کند و نسبت به ایشان ادای احترام می نماید.</p> <p>با ایام قرآنی ایامان (ع) را به عنوان بهترین الگوها معرفی می کند و برای الگوگری از ایشان در تلاش می نماید.</p>	<p>خوب</p> <p>اعتقادی - انسانی با مفهوم - به عنوان یکی از اصول اعتقادی - آشنازی با سرمه رفتاری - ایامان (ع) - ادای احترام نسبت به ایامان (ع) - پیش از سرمه رفتاری امامان (ع) - ادای احترام نسبت به ایامان (ع) - تلاش برای الگوگری از - پیشوایان دین در زندگی فردی و - جسمانی - پیش ایام قرآنی مرتبط با درس</p>	<p>خوب</p> <p>اعتقادی - انسانی با مفهوم - به عنوان یکی از اصول اعتقادی - آشنازی با سرمه رفتاری - ایامان (ع) - ادای احترام نسبت به ایامان (ع) - پیش از سرمه رفتاری امامان (ع) - ادای احترام نسبت به ایامان (ع) - تلاش برای الگوگری از - پیشوایان دین در زندگی فردی و - جسمانی - پیش ایام قرآنی مرتبط با درس</p>

دانستنی‌های معلم

۱ در داستان ابتدای درس، علاوه بر معرفی بخشی از شخصیت امام کاظم (ع) به عنوان امام شیعیان، توجه به رأی دیگران و بهره‌گیری از نظرات آنان در قالب این داستان مورد توجه قرار گرفته است تا مخاطب بداند حتی امام (ع) نیز که در بالاترین جایگاه تعقل و خردورزی قرار دارد، خود را از مشورت بی‌نیاز نمی‌داند و به تجربه و نظرات کسانی که در جایگاه پایین‌تری از خود قرار دارند، احترام می‌گذارد. این مطلب می‌تواند اهمیت مشورت و نظرخواهی از دیگران را قبل از هر کاری به مخاطبان آموخت دهد و آنها را از تکروی و خودمحوری باز دارد، خصوصاً آنکه امام تأکید دارند که گاه خداوند راه حل مسئله و مشکل را در ذهن کس دیگری قرار می‌دهد و حقیقت را بر زبان او جاری می‌کند، پس برای پیدا کردن راه درست، چاره‌ای جز مشورت با دیگران نیست.

۲ در داستان ورودی، برخی از آداب معاشرت در سیره امام (ع) مورد توجه قرار گرفته است. آدابی که در این داستان به آن اشاره شده عبارت‌اند از سلام کردن به هنگام وارد شدن به یک جمع، داشتن لبخند و تبسم بر لب، نداشتن جای مشخص در مجلس و همنشینی با زیر دستان که نشان از تواضع امام دارد.

۳ یکی از نکاتی که در داستان ورودی مورد توجه قرار گرفته است، توجه به فقرا است. اینکه امام (ع) ثمره کار و تلاش خود بر روی زمین را در اختیار فقرا قرار می‌داد، لزوم رسیدگی به فقرا را نشان می‌دهد، بنابراین لازم است کسانی که توانایی مالی دارند، به ضعیفان توجه بیشتری داشته باشند.

۴ برخی آداب غذا خوردن نیز در داستان بیان شده است از جمله شروع غذا با نام خدا و پایان دادن آن با حمد و شکر الهی که شایسته است مورد توجه قرار گیرد.

۵ در بخش دوم درس با عنوان «أهل بيت در فرقان» از بزرگان دینی به عنوان الگوهای برتر یاد شده و سپس در آیه درس به پاک بودن ایشان از هر گناه و بدی اشاره شده است. انتظار می‌رود که معلمان محترم در این قسمت ویژگی یک الگو و سرمشق خوب و مناسب را برای دانش آموزان بیان کنند. این ویژگی همان عدم خطأ و انتباه در اعمال آنان است که به ما این پیام را می‌دهد که می‌توانیم از تمام کارهای آنان پیروی کنیم و به تمام تعالیم آنان عمل نماییم، زیرا با توجه به آیه درس ایشان هیچ خطأ و اشتباهی در گفتار و رفتار خود ندارند، این مطلب دانش آموزان را برای عمل به رفتارهای آنان، آماده می‌سازد.

۶ در قسمت دوم درس که به بخشی از سیره و اخلاق اهل بیت (ع) اشاره شده است، سعی شده تا مجموعه‌ای از اخلاق‌ها و رفتارهایی مورد توجه قرار گیرد که مناسب سن دانش آموزان باشد، این رفتارها در چهار حیطه مورد توجه قرار گرفته است. در ارتباط با خدا (اعمال عبادی)، در ارتباط با خود (رفتارهای شخصی)، در ارتباط با طبیعت (رفتار با حیوانات)، در ارتباط با دیگران (رفتار با خانواده، همسایگان، مهمانان، بیماران، فقرا و سایر مردم).

در بخش ارتباط با خدا به نماز و خصوصاً نماز اول وقت اشاره شده تا بار دیگر اهمیت آن برای دانش آموزان بیان شود. در بخش ارتباط با خود به رفتارهای همچون آراستگی، نظافت، پر کاری و آرامش در زندگی توجه شده است. این بخش از درس فرصت خوبی برای آموخت این اعمال است.

در بخش ارتباط با طبیعت، مهربانی با حیوانات بیان شده که از این طریق می‌توان رفتار صحیح در برخورد با حیوانات و

عدم آزار و اذیت آنان را برای دانشآموزان بیان کرد.

در بخش ارتباط با دیگران نیز مجموعه رفتارهای اهل بیت (ع) با اقسام مختلف جامعه مطرح شده است که با توجه به تضعیف برخی ارزش‌های اخلاقی در جامعه، زمان مناسبی برای اشاره به این ارزش‌ها و پرهیز از رفتارهای غلط فراهم شده است؛ رفتارهای اخلاقی همچون خوش قولی، امانت داری، گذشت، غیبت نکردن، مسخره نکردن از جمله این رفتارهای است که با توجه به رواج رفتارهایی که در نقطه مقابل این اصول اخلاقی قرار دارند، جا دارد که همکاران محترم، به تبیین دقیق این نکات بپردازند. همچنین توجه ویژه به فقر، بیماران، همسایگان، مهمنان و در نهایت خانواده از جمله نکات مهمی است که در این بخش به آن توجه شده است تا بر اهمیت و جایگاه ویژه این افراد در جامعه تأکید شود. خصوصاً که متأسفانه در جامعه امروزی به حقوق همسایه و یا حتی اعضای خانواده توجه چندانی نمی‌شود.

۷ همکاران محترم شایسته است به این نکته توجه داشته باشند که تربیت اخلاقی دامنه وسیعی دارد و نمی‌توان آن را به ساعت‌های محدود کرد. دانشآموزان معمولاً در مدرسه دو نوع تربیت می‌شوند: یکی تربیت عمومی و ارادی و با نقشه که بر اساس برنامه‌ریزی‌های مدرسه صورت می‌گیرد و دیگری تربیت‌های غیرارادی و بی‌نقشه که تقریباً غیرعمدی است. خصلت‌ها و برخوردهای معلم و وضع ظاهری او بدون اینکه توجه داشته باشد، به دانشآموزان درس می‌دهد. همچنین نحوه اداره مدرسه، و سایر ویژگی‌های مدرسه و برخوردهای سایر معلمان تأثیرات اخلاقی فراوانی بر دانشآموز دارد. این درس به دنبال آموخته خصلت‌های نیکو به دانشآموزان است؛ شما معلمان گرامی با رفتار و خصلت‌های نیک خود می‌توانید به صورت عملی الگوی دانشآموزان در اجرای این خصلت‌ها باشید.

درس هفتم

دست در دست دوست

توضیحات درس

داستان درس، شرح واقعه ملاقات علامه حلی با امام زمان (عج) است. ایشان در ابتدای ملاقات، نمی‌دانسته با چه کسی همراه و هم‌زبان شده اما موفق شده سؤالات خود را با امام زمان (عج) در میان بگذارد و پاسخ بگیرد؛ پاسخ‌های شگفتی که تنها از یک نفر می‌توان شنید کسی که آگاهی او از جنس و به اندازه اطلاعات دیگران نیست، جامع علوم است و از همه چیز همان‌گونه که هستند، خبر دارد. این درس ضمن اشاره بر مهربانی امام زمان (عج) به شیعیان، بر راه ارتباط با آن حضرت و ویرگی منتظران، تأکید می‌کند.

نکته: پیشنهاد می‌شود با توجه به پیمانه‌ای بودن آموزش درس هدیه‌های آسمان، در صورت امکان این درس را در ایام ولادت امام زمان (عج) یا زمان آغاز امانت ایشان، تدریس نمایید.

اهداف درس

آشنایی با مهربانی امام زمان (عج) به شیعیان
احساس علاقه نسبت به امام زمان (عج) و ارتباط با ایشان
دعا برای ظهور امام زمان (عج)

مفاهیم کلیدی

امام زمان (عج)
ظهور
فرج

پیشنهادهایی برای تدریس

- تدریس خود را می‌توانید مستقیماً با فعالیت «همخوانی کنیم» شروع کنید. می‌توانید با هماهنگی گروهی از دانش‌آموزان آنها را آماده کنید که با آهنگ و لحن خاصی شعر را برای گروه‌های دیگر اجرا کنند. زبان شعر، این امکان را به آموزگار می‌دهد که دانش‌آموزان را با احساسات خود همراه ساخته و در آنان روح لطفت و ظرافت و دقت را بدند. شما به عنوان یک آموزگار توانا، لازم است به ایجاد یک تصویر ذهنی زیبا از محتوای شعر، در ذهن کودکان کمک کنید. به دنبال آن از دانش‌آموزان بخواهید که تا می‌توانند معنی شعر را بیان کنند هرچه می‌خواهند بگویند، قرار نیست معنی خاصی از شعر داشته باشند، در حد

خودشان کافی است که شما استفاده کنید و وارد موضوع درس شوید. مناسب است از دانش آموزان بخواهید درک خود را از معنا و مفهوم کلی شعر در قالب یک نوشته کوتاه یا به صورت شفاهی به کلاس ارائه دهند. جمع‌بندی معنی شعر و آنچه که برداشت کرده‌اند می‌تواند شروع مناسبی برای تدریس شما باشد.

- می‌توانید کلاس خود را با پخش دعای عهد و یا سروдی زیبا مانند چشم امید ۱ و ۲ یا کلیپ دختر بچه‌ای که برای امام زمان (عج) کلمه‌ای را اجرا می‌کند شروع کنید. این کلیپ را می‌توانید از سایت هدیه‌های آسمانی تهیه کنید.

- برای شروع این درس می‌توانید قبل از ورود دانش آموزان به کلاس جمله آقاجان بیا یا آقا نمی‌آمی و.... را در پای تابلوی کلاس با خط زیبا بنویسید و یا در روی مقوایی نوشته و آن را در پای تابلوی کلاس نصب کنید و یا روی میز دانش آموزان قرار دهید و بگذارید تا دانش آموزان با دیدن آن هرچه به یاد می‌آورند و فکر می‌کنند بگویند: از صحبت‌های آنان استفاده کنید و از آنها بخواهید که هر کدام نوشته خود را ثبت کنند و آن را به دیوار کلاس نصب کنید. از دل نوشته‌های دانش آموزان می‌توانید به عنوان یک ایجاد انگیزه خوب استفاده کرده و وارد درس شوید.

- در صورت امکان دادن یک شاخه گل نرگس در بد و ورود دانش آموزان به کلاس می‌تواند باعث شود که با پرسش و پاسخ از اینکه علت دادن گل به آنها به چه منظور است و چرا گل نرگس؟ ایجاد انگیزه کنید. اگر امکان تهیه گل نرگس را ندارید می‌توانید تصویری از گل نرگس را به عنوان کارت در ورقه‌های معمولی چاپ کنید و یک جمله زیبا زیر آن نوشته و به آنها بدهید و از آنها بخواهید که در این مورد تحقیق کنند. شاید بعضی از آنها بالاصله بگویند اشکالی ندارد ولی از آنها بخواهید که تحقیق کامل‌تری انجام دهند و نسبت به آن تصویر و یا گلی که داده‌اید نظرشان را بنویسند. به این وسیله می‌توانید با اطلاعاتی که از دانش آموزان به دست آورده‌اید وارد موضوع درس شوید.

- می‌توانید به دانش آموزان بگویید که به تقویم مراجعه کنید و روز تولد امام زمان (عج) را پیدا کنید و بگویید چه روزی است و آیا اطلاعاتی از ایشان دارید یا خیر؟ اجازه دهید تا آنها خاطرات و صحبت‌های خودشان را بیان کنند و از آنها سؤال کنید اگر این جمیعه باید شما چه کار می‌کنید.

- می‌توانید در یک برگه بنویسید «شاید این جمیعه باید شاید» و آن را در پاکت نامه بگذارید و به دانش آموزان بدهید و بخواهید که در این رابطه تحقیق کنند.

- می‌توانید قبل از تدریس این درس به طور مثال یک هفته قبل برخی از خصایص و ویژگی‌های امام زمان (عج) را در اختیار آنها قرار داده و بخواهید که جمع‌آوری اطلاعات داشته باشند ولی اسمی از نام این امام برده نشود فقط چند نمونه از ویژگی‌های ایشان را بیان کنید تا آنها به دنبال اسم ایشان بروند. به طور مثال:

– اسم پدرشان حسن (ع) است.

– ایشان زمین را پر از عدل و داد می‌کنند پس از آنکه پر از ظلم و ستم شده باشند.

– گذشت روزگار ایشان را پیر نمی‌کند.

– ولادتش پنهانی است.

– نهمین فرزند از فرزندان امام حسین (ع) است.

.....

این سؤالات می‌تواند به سلیقه خودتان طراحی و انتخاب شود.

- در آموزش این درس می‌توان از زنگ هنر دانشآموزان استفاده کرد و از آنها خواست یک سری پارچه رنگی، چوب، حصیر و... با خود بیاورند. از آنها بخواهیم با این وسایل، پرچم و سربند درست کنند و در آن عباراتی بنویسند. عباراتی مانند : مهدی بیا / یا مهدی ادرکنی / سلام بر مهدی / امام زمان (عج) و... این عبارات می‌تواند برگرفته از درس و در راستای اهداف درس نیز باشد. روز درس از آنها بخواهیم پرچم‌ها را آورده و به در و دیوار کلاس نصب کنند.
- روزی که می‌خواهید این درس را تدریس کنید، می‌توانید با همکاری مدیریت مدرسه و دانشآموزان، مراسم زیارت آلیس یا دعای عهد را در مدرسه برنامه ریزی و اجرا نمایید.
- از دانشآموزان بخواهیم با امام زماشان (عج) گفت و گو کنند و با او درد و دل نمایند. شما فقط شرایط و فضای را مهیا و مساعد کنید تا هر کدام حرف دلشان را مطرح نمایند. این متن‌ها می‌تواند به صورت دل نوشته در کنار هم دسته‌بندی شده و ضمن استفاده از آنها برای ایجاد انگیزه، در دیوار کلاس نصب شود.
- در روز تدریس این درس، تزئین کلاس و پخش شیرینی و شکلات و... برای ایجاد رابطه عاطفی با امام زمان (عج) بسیار راهگشاست.
- خواندن متن درس می‌تواند شروع خوبی برای تدریس باشد. دقت شود که خواندن درس توسط معلم در قالب یک داستان و با احساس صورت پذیرد، نه مانند یک متن ساده.

نکاتی کلی در مورد شیوه قصه‌گویی : شیوه قصه‌گویی، مهم‌ترین راه ارائه برخی مفاهیم و بیام‌های آموزشی به دانشآموز است. داشن آموز با شنیدن قصه، به خواندن آن نیز علاقه‌مند می‌شود و قدرت تخیل به کمک او می‌آید تا از شنیدن قصه لذت ببرد و خود را جاشین قصه کند. ابزار اصلی قصه‌گو برای انتقال داستان به شنونده، صدا و کلمه‌هایی است که ادا می‌شود. اگر قصه‌گو در استفاده مؤثر از کلمه‌ها و صدای خود دقت کافی نداشته باشد، حتی بیان بهترین و هیجان‌انگیزترین داستان‌ها هم ضعیف از کار درخواهد آمد. به طور کلی رفتار، بهویژه چهره قصه‌گوی خوب، کمک بسیار مؤثری به شنونده می‌کند. شنونده ضمن اینکه به کلمه‌هایی که به تصاویر داستان جان می‌بخشد توجه دارد، در تمام مدت به قصه‌گو نیز چشم می‌دوزد. چهره قصه‌گو اغلب آئینه تمام‌نمای آن قصه است و به آنچه شنونده می‌شنود، جان می‌بخشد. قصه‌گوی خوب باید چهره‌ای قابل انعطاف داشته باشد تا اخم و لبخند، ترس و بیم و سایر عواطف را شناسان دهد و بر تأثیر قصه‌گویی بیفراید. حالات چهره باید منطبق بر حالت‌های داستان باشد. قصه‌گو گاهی می‌تواند در حالی که تأثیر خود را همچنان حفظ می‌کند چشم از چشم شنوندگان برگیرد و نگاه خود را ورای آنها، به پدیده‌ای خیالی یا مکانی که در داستان توصیف می‌کند، بدوزد. او می‌تواند با شنوندگان رابطه مستقیم و چشم در چشم برقرار نکند و نگاه خود را به طور مؤثر بر صحنه‌های خیالی و جزئیات رنگارانگ متوجه سازد.

داشتن حافظه خوب از ضروریات یک قصه‌گوی موفق است. البته نباید قصه را حفظ کند، بلکه دانستن چارچوب قصه کافی است.

می‌توانیم پس از خواندن متن درس از دانشآموزان بخواهیم، درس‌ها و نکاتی که هر کدام از متن خوانده شده برداشت نموده‌اند را بیان نمایند. ممکن است نکته‌ای برای دانشآموز شما جالب توجه باشد که شما به آن توجهی نداشته بودید. سپس

با جمع‌بندی نظرات می‌توانید محتوای درس را در قالب این نظرات به داشن آموزان منتقل نمایید.

● در فعالیت «کامل کنید» داشن آموزان را هدایت کنید تا به رمز مسابقه که جمله «من به یاد همه شما هستم» نائل شوند.

از این سخن امام، کمک بگیرید تا داشن آموزان ضمن آشنایی با مهربانی امام زمان (عج) به شیعیان، احساس علاقه نسبت به امام زمان (عج) و ارتباط با ایشان را پیدا کنند.

● در فعالیت «نامه‌ای به دوست» به داشن آموزان فرصت دهید تا احساس خود را نسبت به امام زمان (عج) با قلم جاری نمایند. این فعالیت ابزار خوبی است برای آنکه شما بتوانید زبان بچه‌ها را برای گفت‌وگو با امام زمان (عج) باز کنید و آنها به راحتی و بی‌واسطه، با امام خود با زبان خود سخن بگویند. پس در این فعالیت فقط و فقط آنها را آزاد آزاد بگذارید تا با بهره‌گیری از احساس و درون‌مایه خویش هرچه می‌خواهند بنویسند.

● هدف از فعالیت «عهد با دوست» تثبیت، توسعه و تعمیم مفاهیم بر اساس کارست آموخته‌ها در موقعیت جدید می‌باشد. یکی از موارد با اهمیت دینی که مسلمانان وظیفه دارند آن را انجام دهنند، عهد بستن با امام زمان (عج) به معنای تجدید کردن تمام اعتقادات و اطاعت، یاری، دفاع و حمایت از ایشان و التزام قلبی و رفتاری به این عهد تا هنگام مرگ است. اهمیت عهد بستن با امام زمان (عج) این است که با امام حی و حاضرمان بیعت می‌کنیم. خواندن دعای عهد در هر روز صبح به همین منظور است.

● تأکید فعالیت «گفت و گو کنید» بر روی احساس داشن آموزن نسبت به امام زمان (عج) و ارتباط با ایشان است. بنابراین مناسب است داشن آموزان به پاسخ شایسته این سؤال ترغیب شوند.

● فعالیت «تحقیق کنید» که با هدف تقویت رویکرد پژوهش محور در آموزش، در خارج از کلاس انجام می‌شود، اهداف درس را تعمیق می‌بخشد. شایسته است معلمان محترم فرصت ارائه این تحقیق‌ها را در کلاس برای داشن آموزان ایجاد نمایند.

جدول ارزشیابی

عنوان کارنامه	اهداف کلی	شماره دروس	نشانه‌های تحقیق	سطوح عملکرد
				- ضمن بیان داستان درس در مورد مهریانی و توجه و کمک امام زمان (عج) به شیعیان با مثال توضیح می‌دهد. - ضمن ابراز علاقه و ادای احترام نسبت به امام زمان(عج)، برای ارتباط با ایشان تلاش می‌کند. - برای ظهور امام زمان (عج) در قالب متنی دعا می‌کند.
			-بیان از مهریانی و توجه و کمک امام زمان(عج) به شیعیان	- ضمن بیان داستان درس در مورد مهریانی و توجه و کمک امام زمان (عج) به شیعیان توضیح می‌دهد. - ضمن ابراز علاقه و ادای احترام نسبت به امام زمان(عج)، برای ارتباط با ایشان تمایل نشان می‌دهد - برای ظهور امام زمان (عج) در چند جمله دعا می‌کند.
۷			- ابراز علاقه نسبت به امام زمان(عج) و ارتباط با ایشان - دعا برای ظهور امام زمان (عج)	- ضمن بیان داستان درس به مهریانی و توجه و کمک امام زمان (عج) به شیعیان اشاره می‌کند. - ضمن ابراز علاقه نسبت به امام زمان (عج)، برای ارتباط با ایشان تمایل نشان می‌دهد. - برای ظهور امام زمان(عج) در یک جمله دعا می‌کند.
				- با کمک آموزگار ضمن بیان داستان درس به مهریانی و توجه و کمک امام زمان (عج) به شیعیان اشاره می‌کند. - با راهنمایی آموزگار ضمن ابراز علاقه نسبت به امام زمان (عج)، برای ارتباط با ایشان تمایل نشان می‌دهد - با یاری آموزگار برای ظهور امام زمان (عج) در یک جمله دعا می‌کند.

دانستنی‌های معلم

۱ حسن بن یوسف بن علی بن مطهر حلی، معروف به علامه حلی در روز ۲۹ ماه مبارک رمضان سال ۶۴۸ ق (دی ماه سال ۶۲۹ ش) در شهر حله متولد شد. تولد او در یک خانواده علمی و روحانی بوده است. مادرش بانوی نیکوکار است و پدرش از دانشمندان و فقهای عصر خویش در شهر حله است. علامه حلی از طرف پدر به قبیله بنی اسد که بزرگ‌ترین قبیله عرب در شهر حله است پیوند می‌خورد.

علامه حلی در موضوعات فقه، اصول و کلام و منطق و فلسفه و رجال و غیره کتاب نوشته است. در حدود صد کتاب از آثار خطی یا چاپی او شناخته شده که بعضی از آنها به تنهایی (مانند تذكرة الفقهاء) کافی است که نبوغ او را نشان دهد. اغلب کتب وی در زمان‌های بعد از از طرف فقهاء، شرح و حاشیه شده است.

آیت الله علامه حلی، رئیس طائفة و فقیه بزرگوار شیعه، صاحب ابتکارات و نوآوری‌ها، دارای شخصیت معنوی بسیار جلیل‌القدری می‌باشد که ریاست و مرجعیت شیعه در قرن هفتم هجری به او منتهی گردیده است. ایشان سرانجام در محرم سال ۷۲۶ ق (۱۵ دی ۷۰۴ ش) وفات نمود و در حرم حضرت امام علی (ع) به خاک سپرده شد.

۲ یکی از موارد با اهمیت دینی که مسلمانان وظیفه دارند آن را انجام دهنند، عهد بستن با امام زمان (عج) به معنای تجدید کردن تمام اعتقادات و اطاعت، یاری، دفاع و حمایت از ایشان و التزام قلبی و رفتاری به این عهد تا هنگام مرگ است. اهمیت عهد بستن با امام زمان (عج) این است که با امام حی و حاضرمان بیعت می‌کنیم. خواندن دعای عهد در هر روز صبح به همین منظور است. به همین دلیل فعالیت «عهد با دوست» که در پایه پنجم ارائه شده بود، در این پایه نیز ارائه گردید.

۳ متن شعر چشم امید ۲ جهت بهره‌برداری معلمان عزیز ارائه می‌گردد. خواندن این شعر با راهنمایی آموزگاران گرامی می‌تواند برای تثیت، توسعه و تعمیم مفاهیم درس متمر ثمر باشد:

متن شعر چشم امید ۲

نديدم شهی در دل آرایي تو	به قربان اخلاق مولای تو
تو خورشیدی و ذره پرور ترینی	福德ای سجایای زهرای تو
نداری به کویت ز من بی نواتر	ندیدم کریمی به طاهای تو
نداری گدایی به رسوابی من	ندیدم نگاری به زیبای تو
نداری مریضی به بد حالی من	ندیدم دمی چون مسیحای تو
نداری غلامی به تنهایی من	ندیدم غریبی به تنهایی تو
نداری اسیری به شیدایی من	ندیدم کسی را به آقایی تو
امید غریبان تنها کجاي؟	چراغ سر قبر زهرا کجاي؟

تجلى طه، گل اشک مولا، دل آشفته داغ آن کوچه غم
گرفتار گودال خونین، دل افگار غم های زینب، سیه پوش قاسم
عزادر اکبر گل باع لیلا، پریشان دست علم گیر سقا
نفس های سجاد، نواهای باقر، دعا های صادق
کس بی کسی های شب های کاظم
حبيب رضا و ائمه غریب جواد الائمه
تمنای هادی، عزیز دل عسکری، پس نگارا بفرما کجایی.. کجایی..

لبم غیر نامت نوابی ندارد	دلم جز هوایت هوایی ندارد
بدون ولایت بهایی ندارد	وضو و اذان و نماز و قنوتم
خراب است و ویران صفائی ندارد	دلی که نشد خانه یاس نرگس
که این زندگانی و فایی ندارد..	بیا تا جوانم بده رخ نشانم

درس هشتم

دوران غیبت

توضیحات درس

دانشآموزان در این درس با جانشینان امام زمان (ع) از عصر غیبت تا امروز آشنا می‌شوند. همچنین، با توجه به اهمیت موضوع مسئله انتخاب مرجع تقلید، چگونگی این امر مطرح شده و به صورت اشاره‌ای و کوتاه، از احکام دینی بحث می‌شود.

نکته: پیشنهاد می‌شود با توجه به پیمانه‌ای بودن آموزش درس هدیه‌های آسمان، در صورت امکان این درس را در ایام ولادت امام زمان (ع) یا زمان آغاز امامت ایشان، تدریس نمایید.

اهداف درس

آشنایی با زندگی امام زمان (ع)

درک ضرورت وجود نایابان امام زمان (ع) در دوره غیبت

آشنایی با مفهوم مرجع تقلید و اهمیت انتخاب آن

آشنایی با مفهوم ولی فقیه و وظیفه ایشان در دوره غیبت

مفاهیم کلیدی

نایابان امام زمان (ع)

دوره غیبت

مرجع تقلید

پیشنهادهایی برای تدریس

● در این درس می‌توانید از فن «تصویر خوانی» برای شروع تدریس استفاده نمایید. این فرصت را برای دانشآموزان فراهم کنید تا دریافت و استنباط خود را از تصویر درس مطرح نمایند؛ هرچند این دریافت در فضایی عاطفی صورت پذیرفته و ارتباط مستقیمی با محتوای درس نداشته باشد. برای بهره‌برداری از روش تصویرخوانی که به معنی استفاده از تصویر برای درک یک معنا و مفهوم می‌باشد می‌توانید در سه قدم مشخص و مجزا اما کاملاً مرتبط با یکدیگر آن را انجام دهید.

قدم اول: براساس سوال «دقیقاً چه چیزی در تصویر می‌بینید؟» در این مرحله، به بچه‌ها توصیه و کمک کنید تا دقیقاً آنچه را می‌بینند، با تمامی جزئیات شرح دهند؛ بدون آنکه به روابط و پیوند اجزا توجه و دقت کنند یا این روابط را حدس بزنند. در این مرحله، جمله‌هایی نظیر «من در اینجا می‌بینم» یا «اینجا، چند وجود دارد». به کار گرفته می‌شود،

به کار بردن جمله‌هایی مثل «به نظر من، این بچه مشغول است» یا «فکر می‌کنم» خطاست. در واقع، در این مرحله فقط توانایی مشاهده دقیق و مستقیم دانشآموزان مورد نظر ماست.

قدم دوم : براساس سؤال «چه رابطه‌ای بین چیزها و افراد می‌بینید (یا حدس می‌زنید؟)» در این مرحله به دانشآموزان توصیه و کمک کنید تا براساس آنچه می‌بینند، روابط بین اجزا را حدس بزنند، برای این کار باید به تمامی جزئیات و روابط و پیوندها و نیز عناصر پنهان از طریق «حدس» توجه شود. در این مرحله، جمله‌هایی نظری «من حدس می‌زنم که این کودک ...» یا «فکر می‌کنم این کودک با آن مرد ...» به کار گرفته می‌شود ولی در این مرحله ما به داستان سرایی نمی‌پردازیم.

قدم سوم : براساس پرسش‌هایی نظری «درباره تصویر چگونه فکر می‌کنید؟» «تصویر چه می‌خواهد بگوید؟» و ... در این مرحله، دانشآموزان را به بهره‌گیری از تخیل خود فرا بخوانید. از آنها بخواهید که با توجه به تصویر، به داستان سرایی و خلق موقعیت‌های ذهنی بپردازند. در این مرحله، دانشآموزان می‌توانند در عناصر ذهنی خود دخل و تصرف کنند و به تحلیل، ترکیب یا نقد بپردازند. آنها براساس تصور ذهنی و تفسیر شخصی خود می‌توانند تصویر و عناصر آن را ببینند. از دانشآموزان بخواهید ارتباط میان تصویر ابتدای درس و عنوان آن را بیان کنند (تصویر خورشید پشت ابر : امام زمان (عج) در زمان غیبت خود مانند خورشید پشت ابر هستند؛ وجود دارند اما دیده نمی‌شوند).

- تدریس خود را می‌توانید مستقیماً با شعر «چشم امید» که متن آن در بخش دانستنی‌های معلم ارائه شده است، شروع کنید. می‌توانید با هماهنگی گروهی از دانشآموزان آنها را آماده کنید که با آهنگ و لحن خاصی شعر را برای گروه‌های دیگر اجرا کنند. زبان شعر، این امکان را به آموزگار می‌دهد که دانشآموزان را با احساسات خود همراه ساخته و در آنان روح لطافت و ظرافت و دقت را بدند. شما به عنوان یک آموزگار توانا، لازم است به ایجاد یک تصویر ذهنی زیبا از محتوای شعر، در ذهن کودکان کمک کنید. به دنبال آن از دانشآموزان بخواهید که تا می‌توانند معنی شعر را بیان کنند هرچه می‌خواهند بگویند، قرار نیست معنی خاصی از شعر داشته باشند، در حد خودشان کافی است که شما استفاده کنید و وارد موضوع درس شوید. مناسب است از دانشآموزان بخواهید درک خود را از معنا و مفهوم کلی شعر در قالب یک نوشته کوتاه یا به صورت شفاهی به کلاس ارائه دهند. جمع‌بندی معنی شعر و آنچه که برداشت کرده‌اند می‌تواند شروع مناسبی برای تدریس شما باشد.
- می‌توانید کلاس خود را با پخش دعای عهد و یا سرودی زیبا و یا کلیپ دختر بچه‌ای که برای امام زمان (عج) دکلمه‌ای را اجرا می‌کند شروع کنید. این کلیپ را می‌توانید از سایت هدیه‌های آسمانی تهیه کنید.

- برای شروع این درس می‌توانید قبل از ورود دانشآموزان به کلاس جمله آقاجان بیا یا آقا نمی‌آیی و را در پای تابلوی کلاس با خط زیبا بنویسید و یا در روی مقوایی نوشته و آن را در پای تابلوی کلاس نصب کنید و یا روی میز دانشآموزان قرار دهید و بگذارید تا دانشآموزان با دیدن آن هرچه به یاد می‌آورند و فکر می‌کنند بگویند : از صحبت‌های آنان استفاده کنید و از آنها بخواهید که هر کدام نوشته خود را ثبت کنند و آن را به دیوار کلاس نصب کنید. از دل نوشته‌های دانشآموزان می‌توانید به عنوان یک ایجاد انگیزه خوب استفاده کرده و وارد درس شوید.

- در صورت امکان دادن یک شاخه گل نرگس در بد و ورود دانشآموزان به کلاس می‌تواند باعث شود که با پرسش و پاسخ از اینکه علت دادن گل به آنها به چه منظور است و چرا گل نرگس؟ ایجاد انگیزه کنید. اگر امکان تهیه گل نرگس را ندارید می‌توانید تصویری از گل نرگس را به عنوان کارت در ورقه‌های معمولی چاپ کنید و یک جمله زیبا زیر آن نوشته و به آنها بدهید

و از آنها بخواهید که در این مورد تحقیق کنند. شاید بعضی از آنها بلافصله بگویند اشکالی ندارد ولی از آنها بخواهید که تحقیق کامل تری انجام دهنده و نسبت به آن تصویر و یا گلی که داده اید نظرشان را بنویسند. به این وسیله می توانید با اطلاعاتی که از دانشآموزان به دست آورده اید وارد موضوع درس شوید.

- می توانید به دانشآموزان بگویید که به تقویم مراجعه کنید و روز آغاز امامت امام زمان (عج) را پیدا کنید و بگویید چه روزی است و آیا اطلاعاتی از ایشان دارید یا خیر؟ اجازه دهید تا آنها خاطرات و صحبت‌های خودشان را بیان کنند.

- می توانید در یک برگه بنویسید «شاید این جمعه بباید شاید» و آن را در پاکت نامه بگذارید و به دانشآموزان بدهید و بخواهید که در این رابطه تحقیق کنند که تا آمدن ایشان ما چه وظایفی داریم.

- روزی که می خواهید این درس را تدریس کنید، می توانید با همکاری مدیریت مدرسه و دانشآموزان، مراسم زیارت آلیس یا دعای عهد را در مدرسه برنامه ریزی و اجرا نمایید.

- از دانشآموزان بخواهیم با امام زماشان گفت و گو کنند و با او درد و دل نمایند. شما فقط شرایط و فضای را مهیا و مساعد کنید تا هر کدام حرف دلشان را مطرح نمایند. این متن‌ها می توانند به صورت دل نوشته در کنار هم دسته‌بندی شده و ضمن استفاده از آنها برای ایجاد انگیزه، در دیوار کلاس نصب شود.

- در روز تدریس این درس، تزئین کلاس و پخش شیرینی و شکلات و... برای ایجاد رابطه عاطفی با امام زمان (عج) بسیار راه‌گشاست.

- متن آغاز درس حکایتی شیرین از تولد امام مهدی (عج) و درباره خانواده ایشان است که می تواند خود شروعی مناسب برای تدریس ما باشد.

- در انجام فعالیت «گفت و گو کنید» جهت تقویت اهداف نگرشی و رفتاری درس، خوب است دانشآموزان ابتدا به صورت فردی یا گروهی روی این فعالیت فکر کرده و سپس مطالب خود را در جمع دیگر دانشآموزان مطرح نمایند. در این فعالیت سعی کنید برای دانشآموزان این نکته را خوب تبیین کنید که اولاً «انسان به طور کلی هر چه را که به آن نیاز دارد ولی آن را نمی داند باید بپرسد تا آن را بداند» و ثانیاً «آن را باید از متخصص بپرسد و گرنه به اشتباه می افتد». اگر مثلاً بیمار می شود، باید به پزشک مراجعه نماید و نمی تواند از معلم خود بخواهد تا برایش دارو تجویز نماید؛ بر همین اساس در امور مربوط به دین و دین‌شناسی باید به متخصص آن مراجعه نماید. متخصص دین مراجع تعقیلید هستند که اگر از آنها پیروی نکنیم دستورات دین را که برای سعادت ما قرار داده شده است به درستی دریافت نمی کنیم و همین موجب گمراهی و سرگردانی ما می شود.

- در فعالیت «بررسی کنید» تلاش شده تا دانشآموزان ضمن آشنایی با نقش ولايت فقیه در هدایت و نجات انسان‌ها از انحرافات، نسبت به عالمان پرهیزکار و دین‌شناس زمان خود احساس علاقه نموده و ادای احترام نمایند و به این ترتیب زمینه پیروی از آنان فراهم گردد.

- در فعالیت «ببین و بگو» تلاش شده تا دانشآموزان بدانند امام زمان (ع) برای هدایت و نجات مردم از گمراهی، عالمان پرهیزکار و دین‌شناس در هر زمان را به عنوان جانشینان خود معرفی نموده است تا مردم با پیروی از آنها، دستورات دینی خود را به خوبی یاد بگیرند و مشکلات را با راهنمایی و هدایت آنان حل کنند. در حال حاضر آیت الله خامنه‌ای به عنوان نایب امام زمان (ع) و ولی فقیه این نقش را ایفا می کنند.

جدول ارزشیابی

عنوان کارنامه	اهداف کلی	شماره دروس	نشانه‌های تحقیق	سطوح عملکرد
آشنایی با زندگی امام زمان (عج)	- آشنایی با مفهوم مرتع تقلید و اهمیت انتخاب آن	۸	خوب	<ul style="list-style-type: none"> - ضمن اشاره به زندگی امام زمان (عج)، در مورد ضرورت وجود نایابان ایشان در دوره غیبت با ذکر نمونه توضیح می‌دهد. - بیان مفهوم مرتع تقلید در مورد اهمیت انتخاب مرتع تقلید با ذکر نمونه توضیح می‌دهد. - ضمن بیان مفهوم ولی فقیه در مورد وظیفه ایشان در دوره غیبت با ذکر نمونه توضیح می‌دهد.
درک ضرورت وجود نایابان امام زمان (عج) در دوره غیبت	- آشنایی با مفهوم ولی فقیه و وظیفه ایشان در دوره غیبت		خوب	<ul style="list-style-type: none"> - اشاره به زندگی امام زمان (عج)، در مورد ضرورت وجود نایابان ایشان در دوره غیبت توضیح می‌دهد. - بیان ضرورت وجود نایابان امام زمان (عج) در دوره غیبت - ضمن بیان مفهوم مرتع تقلید در مورد اهمیت انتخاب مرتع تقلید توضیح می‌دهد. - ضمن بیان مفهوم ولی فقیه در مورد وظیفه ایشان در دوره غیبت توضیح می‌دهد.
آشنایی با مفهوم ولی فقیه و وظیفه ایشان در دوره غیبت	- آشنایی با مفهوم مرتع تقلید و اهمیت انتخاب آن		قابل قبول	<ul style="list-style-type: none"> - ضمن اشاره به زندگی امام زمان (عج)، به ضرورت وجود نایابان ایشان در دوره غیبت اشاره می‌کند. - ضمن بیان مفهوم مرتع تقلید به اهمیت انتخاب مرتع تقلید اشاره می‌کند. - ضمن بیان مفهوم ولی فقیه به وظیفه ایشان در دوره غیبت اشاره می‌کند.
آشنایی با آموزگار ضمن اشاره به زندگی امام زمان (عج)	- با کمک آموزگار ضمن اشاره به زندگی امام زمان (عج)، به ضرورت وجود نایابان ایشان در دوره غیبت اشاره می‌کند.		نیازمند آموزش و تلاش بیشتر	<ul style="list-style-type: none"> - با راهنمایی آموزگار ضمن بیان مفهوم مرتع تقلید به اهمیت انتخاب مرتع تقلید اشاره می‌کند. - با یاری آموزگار ضمن بیان مفهوم ولی فقیه به وظیفه ایشان در دوره غیبت اشاره می‌کند.

دانستنی‌های معلم

- ۱** در ابتدای درس به این مطلب اشاره شده است که از سال‌های قبل همه می‌دانستند که حضرت مهدی (عج) به دنیا می‌آید. این نکته از آن رو گفته شده تا مخاطب بداند با توجه به احادیث پیامبر (ص) و سایر ائمه (ع)، شیعیان می‌دانستند که قرار است روزی حضرت مهدی (عج) به دنیا آید و به ظلم و ستم پایان دهد.
- ۲** در درس به این نکته توجه شده که ظهور امام زمان (عج) بستگی به خواست خدا و آمادگی مردم دارد. یعنی یکی از شرایط ظهور آن حضرت آماده شدن مردم برای پذیرش ایشان است. ما باید سعی کنیم تا با اصلاح رفتار خود و دیگران باران و سربازان خوبی برای آن حضرت باشیم.
- ۳** امامان (ع) از سوی خداوند چند وظیفه مهم بر عهده دارند یکی از آن وظایف آموزش دین و احکام آن به مردم است. در دوران غیبت به فرموده خود امام زمان (عج)، مردم باید برای آگاهی از احکام دین و یافتن پاسخ و پرسش‌های دینی خود به فقهاء و عالمان دین مراجعه کنند. (اشاره به حدیث : فَأَمَا الْحَوَادِثُ الْوَاقِعَةُ فَرَجَعُوا إِلَى رُوَاحِ حَدِيشَنَا فَانْهَمُ حَجْتَنِي عَلَيْكُمْ....، کمال الدین، شیخ صدوق، ج ۲، ص ۴۸۳) یعنی در دوران غیبت مراجع دینی باید این بخش از وظیفه امام را با توجه به دستور خود ایشان بر عهده گیرند. منظور از جانشینان امام زمان (عج) در این درس، اشاره به این افراد دارد.
- امامان (ع) وظیفه دیگری نیز داشته‌اند و آن اجرای احکام و قوانین اسلام در جامعه است که جز از طریق تشکیل حکومت اسلامی میسر نمی‌شود. این وظیفه نیز در دوران غیبت بر عهده یکی از همین عالمان و مراجع دین خواهد بود که از مدیریت و بینش بالایی برخوردار باشد. که به این شخص ولی فقیه می‌گویند.
- ۴** در صورتی که دانش‌آموزی پرسید : این چهار نفر نایاب خاص چه کسانی بودند؟ نام آنها عبارت است از : عثمان بن سعید، محمد بن عثمان، حسین بن روح، علی بن محمد سمری که هر کدام پس از دیگری از طرف امام زمان (عج) انتخاب می‌شدند.
- ۵** متن شعر چشم امید ۱ جهت بهره‌برداری معلمان عزیز ارائه می‌گردد. این شعر با راهنمایی آموزگاران گرامی می‌تواند برای تثیت، توسعه و تعمیم مفاهیم درس مشمر ثمر باشد :
- به طاها به یاسین به معراج احمد
به قدر و به کوثر به رضوان و طوبی
به وحی الهی به قرآن جاری
به تورات موسی و انجیل عیسی
بسی پادشاهی کنم در گدایی
چو باشم گدای گدایان زهرا (س)
چه شب‌ها که زهرا (س) دعا کرده تا ما
همه شیعه گردیم و بی تاب مولا
غلامی این خانواده دلیل و مراد خدا بوده از خلقت ما
مسیرت مشخص، امیرت مشخص، مکن دل ای دل بزن دل به دریا

که دنیا به خسران عقبا نیزد
به دوری ز اولاد زهرا نیزد
و این زندگانی فانی جوانی
خوشی‌های امروز و اینجا
به افسوس بسیار فردا نیزد

اگر عاشقانه هودار یاری
اگر مخلصانه گرفتار یاری
اگر آبرو می‌گذاری به پایش
بقیناً یقیناً خریدار یاری
بگو چند جمعه گذشتی ز خوابت؟
چه اندازه در ندبها زاری یابی؟
به شانه کشیدی غم سینه‌اش را؟
و یا چون بقیه تو سربار یاری
اگر یک نفر را به او وصل کردی
برای سپاهش تو سردار یاری
به گریه شبی را سحر کردی یا نه؟
چه مقدار بی تاب و بیمار یاری؟
دل آشفته بودن دلیل کمی نیست
اگر بی قراری بدان یار یاری
و پایان این بی قراری بهشت است
بهشتی که سرخوش ز دیدار یاری

نسیم کرامت وزیدن گرفته
و باران رحمت چکیدن گرفته
مبادا بدوزی نگاه دلت را
به مردم که بازار یوسف فروشی در این دوره بد شدیداً گرفته
خدایا به روی درخشنان مهدی
به زلف سیاه و پریشان مهدی
به قلب رئوفش که دریای داغ است

به چشمان از غصه گریان مهدی
 به لب های گرم علی یا علی اش
 به ذکر حسین و حسن جان مهدی
 به دست کریم و نگاه رحیمیش
 به چشم امید فقیران مهدی
 به حال نیاز و قنوت نمازش
 به سبحان سبحان سبحان مهدی
 به برق نگاه به خال سیاهش
 به عطر ملیح گریان مهدی
 به حج جمیلش به جاه جلیلش
 به صوت حجازی قرآن مهدی
 به صبح عراق و شبانگاه شامش
 به آهنگ سمت خراسان مهدی
 به جان داده های مسیر عبورش
 به شهد شهود شهیدان مهدی
 مرا دائم الاشتیاقش بگردان
 مرا سینه چاک فراقش بگردان
 تفضل بفرما بر این بنده بی سرو پا
 مرا همدم و محروم و هم رکاب
 سفرهای سوی خراسان و شام و عراقش بگردان
 یا مهدی یامهدی مددی

درس نهم

جهان دیگر

توضیحات درس

دانشآموزان در سال‌های قبل با مفاهیمی مانند قیامت، بهشت، جهنم و... آشنا شدند. این درس با استناد به داستانی از زندگی پیامبر(ص) ضمن تأکید بر قدرت خداوند از خلال آیاتی از قرآن کریم، به معرفی زندگی جاودانه آخرت در ادامه زندگی کوتاه دنیا و حتمی بودن این زندگی، به بحث جهان آخرت و معرفی اصل معاد به عنوان یکی از اصول دین اشاره می‌کند و در جمع بندی بر مباحث اعتقادی یک مسلمان تأکید می‌کند.

نکته : خوب است تدریس این درس را به زمانی موکول کنید که کارنامه یا نمرات دانشآموزان به آنها داده شده و تلخی و شیرینی کار خود را احساس کرده‌اند.

اهداف درس

آشنایی با معاد به عنوان یکی از اصول دین
درک امکان زنده شدن انسان‌ها پس از مرگ
درک نقش اعتقاد به معاد در زندگی
آشنایی با عبدالعظیم حسنی به عنوان یکی از پیروان امامان معصوم (ع)
معرفی اعتقادات یک مسلمان
توانایی تفکر در بیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس

مفاهیم کلیدی

اصول دین
معاد
زندگی جاودانه
آخرت
مرگ

پیشنهادهایی برای تدریس

- برای شروع تدریس می‌توانید از فعالیت «برایم بگو» استفاده نمایید، به این ترتیب که از یک پازل در کلاس استفاده کنید. از دانشآموزان بخواهید که پازل را تکمیل نمایند. سپس پازل تکمیل شده را به هم بربزید و از دانشآموزان بخواهید

مجدداً آن را بسازند بعد از ساخت مجدد از آنها پرسیم که کدام دفعه راحت‌تر بود؟ ساختن اولیه سخت‌تر است یا دوباره ساختن آن؟ و با این ایجاد انگیزه تدریس را شروع کنید. همین کار را می‌توان توسط خمیر بازی در کلاس انجام داد. این مواد می‌توانند به عنوان بخشی از بسته آموزشی در مورد این درس لحاظ گردند.

● برای شروع تدریس می‌توانید مسابقه‌ای برگزار کنید و با این مطلب که در هر مسابقه‌ای کسی برنده می‌شود و جایزه می‌گیرد که بیشتر کوشش کند و به راهنمایی‌های مریبی خود خوب توجه داشته باشد و در عمل، آنها را به کار بینند؛ به این موضوع پل بزنید که دنیا نیز همچون میدان مسابقه است که هر کس به سخنان خدا گوش فرا دهد و به آنها عمل کند، به پاداش بزرگ الهی می‌رسد و از پاداش خدا در آخرت بهره مند می‌شود.

● در این درس می‌توانید از فن «تصویرخوانی» استفاده نمایید. این فرصت را برای دانشآموزان فراهم کنید تا دریافت و استنباط خود را از تصویر درس مطرح نمایند؛ هر چند این دریافت در فضایی عاطفی صورت پذیرفته و ارتباط مستقیمی با محتوای درس نداشته باشد. برای بهره‌برداری از روش تصویرخوانی که به معنی استفاده از تصویر برای درک یک معنا و مفهوم می‌باشد می‌توانید در سه قدم مشخص و مجزا اما کاملاً مرتبط با یکدیگر آن را انجام دهید.

قدم اول : براساس سؤال «دقیقاً چه چیزی در تصویر می‌بینید؟» در این مرحله، به بچه‌ها توصیه و کمک کنید تا دقیقاً آنچه را می‌بینند، با تمامی جزئیات شرح دهند؛ بدون آنکه به روابط و پیوند اجزا توجه و دقت کنند با این روابط را حدس بزنند. در این مرحله، جمله‌هایی نظیر «من در اینجا می‌بینم» یا «اینجا، چند وجود دارد». به کار گرفته می‌شود، به کاربردن جمله‌هایی مثل «به نظر من، این بجه مشغول است» یا «فکر می‌کنم» خطاست. در واقع، در این مرحله فقط توانایی مشاهده دقیق و مستقیم دانشآموزان مورد نظر ماست.

قدم دوم : براساس سؤال «چه رابطه‌ای بین چیزها و افراد می‌بینید (یا حدس می‌زنید؟)» در این مرحله به دانشآموزان توصیه و کمک کنید تا براساس آنچه می‌بینند، روابط بین اجزا را حدس بزنند، برای این کار باید به تمامی جزئیات و روابط و پیوندها و نیز عناصر پنهان از طریق «حدس» توجه شود. در این مرحله، جمله‌هایی نظیر «من حدس می‌زنم که این کودک ...» یا «فکر می‌کنم این کودک با آن مرد ...» به کار گرفته می‌شود ولی در این مرحله ما به داستان‌سرایی نمی‌پردازیم.

قدم سوم : براساس پرسش‌هایی نظیر «درباره تصویر چگونه فکر می‌کنید؟» (تصویر چه می‌خواهد بگوید؟) و ...، در این مرحله، دانشآموزان را به بهره‌گیری از تخیل خود فرا بخوانید. از آنها بخواهید که با توجه به تصویر، به داستان‌سرایی و خلق موقعیت‌های ذهنی بپردازند. در این مرحله، دانشآموزان می‌توانند در عناصر ذهنی خود دخل و تصرف کنند و به تحلیل، ترکیب یا نقد بپردازند. آنها براساس تصور ذهنی و تفسیر شخصی خود می‌توانند تصویر و عناصر آن را بینند.

● تدریس خود را می‌توانید مستقیماً با فعالیت «همخوانی کنیم» شروع کنید. زبان شعر به خودی خود زبان مناسبی برای تفکر مؤثر در دانشآموزان به شمار می‌آید. مناسب است از دانشآموزان بخواهید درک خود را از معنا و مفهوم کلی شعر در قالب یک نوشه کوتاه یا به صورت شفاهی به کلاس ارائه دهند.

● برای شروع مناسب درس می‌توانید با فعالیت «گفت و گو کنید» آغاز نمایید و پیرامون رفellar شایسته دانشآموزی که به خدا و جهان آخرت ایمان دارد در برخورد با هم کلاسی‌های خود با دانشآموزان به گفت و گو بپردازید.

● فرصت مناسبی را برای خواندن درس اختصاص دهید. درس می‌تواند به صورت ایفای نقش اجرا شود.

- در پاسخ فعالیت «برایم بگو» روشی است که دانشآموزان ساختن اولیه را سخت‌تر می‌دانند؛ چرا که در آنجا نیاز به فکر، طراحی نقشه، برنامه‌ریزی و... بوده در حالی که در بازسازی، بخشی از مراحل پیشین حذف می‌گردد. هدف این فعالیت، پیوند با مفهوم آیات درس می‌باشد تا دانشآموزان به این نتیجه برسند که به همین گونه آفرینش دوباره انسان‌ها از آفرینش اولیه آنها سخت‌تر نیست و همان خدایی که آفرینش اولیه را انجام داده است بر آفرینش دوباره حتماً قادر و تواناست.
- در فعالیت «بین و بگو» برای اینکه ذهن کودکان به فهم مسئله معاد تزدیک تر شود می‌توان به مرگ و زندگی در طبیعت و فصل زمستان و بهار، اشاره نمود. آمدن بهار و زمستانی که هر انسان بارها و بارها در عمر خود آنها را مشاهده کرده است.
- در فعالیت «ایستگاه فکر» دانشآموزان با یادآوری مطالب گذشته به ماجراهای عزیز یا عزیز و... اشاره می‌نمایند.
- در فعالیت «بررسی کنید» می‌توانید با همخوانی سوره حمد به آیه مورد نظر یعنی «مالک يوم الدین» برسید و از دانشآموزان درباره معنای آن سؤال کنید. «دین» در این آیه به معنای جزا می‌باشد. روزی که همگان جزای کارهای نیک و بد خود را می‌بینند. معلم در صورت صلاح‌حید می‌تواند بعد از خواندن سوره از سوی دانشآموزان، آن را با صوتی زیبا، با استفاده از نوار یا سی دی، در کلاس پخش نماید.
- برای انجام فعالیت «تدبر کنیم» توصیه می‌گردد ابتدا دو یا سه دانشآموز داوطلب آیات قرآن را همراه با ترجمه بلند بخوانند. سپس همه دانشآموزان با هم آیه قرآن را همراه با ترجمه بلند بخوانند. پس از آن دانشآموزان در گروه‌های چند نفره با توجه به مضمون آیه، درباره پرسش مطرح شده به گفت‌وگو بپردازند. در ادامه از نمایندگان هر گروه بخواهید تا نتایج گفت‌وگوی خود را برای دیگران بیان کنند. در صورتی که توضیحات دانشآموزان برای روشن شدن مفهوم آیات قرآن کافی نباشد، با طرح سوالاتی آنان را در درک مفهوم آیه یاری کنید. برای آموزش پیام آیات می‌توان موقعیتی را فراهم آورد تا کودکان از تزدیک، کشتزاری را ببینند و با یک کشاورز در زمینه کارش گفت‌وگو کنند، یا بذرهای مختلفی که برخی خوب و برخی فاسد هستند بکارند و پس از آنکه محصولات مختلفی به دست آمد و بذرهای فاسد نیز بی‌نتیجه ماند و احساس شادی و غم را تجربه کردند، آموزگار نتیجه بگیرد که اعمال هر یک از ما در این دنیا، گوناگون و مختلف است. هرچه عمل نیکوتر باشد، مانند بذر مناسب‌تری است، که میوه و ثمر می‌دهد. اما کسی که کار بدی در این دنیا انجام می‌دهد مثل بذر فاسدی است که هیچ چیز از آن نمی‌روید. آموزگار محترم در ادامه می‌تواند بحث را با حدیث «الدنيا مزرعة الآخرة»؛ دنیا مزرعه آخرت است؛ نتیجه گیری و تمام کند.
- در فعالیت «بگرد و پیدا کن» تلاش شده تا دانشآموزان ضمن آشنایی با تفاوت‌های دنیا و آخرت از جمله محدود بودن دنیا و نامحدود بودن آخرت، شکفت‌انگیزتر بودن نظام قیامت نسبت به دنیا، دریافت کامل نتایج اعمال در آخرت برخلاف دنیا که امکان دریافت کامل نتایج اعمال وجود ندارد؛ به درک برتری زندگی در آن جهان نائل گردد.
- در قسمت «نیایش» دانشآموز پس از آشنایی با اصل معاد و اطمینان به وجود روز قیامت یعنی روزی که انسان پاداش و نتیجه همه کارهای خوب و بد را می‌بیند، از خدا می‌خواهد تا به او کمک کند تا طوری رفتار نماید که در آن روز پیشمان و حسرت زده نباشد.
- در فعالیت «کامل کنید» دانشآموزان را هدایت کنید تا ضمن توضیح هر یک از اصول دین و مرور اطلاعاتی که در مورد هر یک از این اصول در این پایه و پایه‌های گذشته خوانده‌اند به جمع‌بندی مطالب به عنوان اعقادات یک مسلمان بپردازند.

جدول ارزشیابی

عنوان کارنامه	اهداف کلی	شماره دروس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
۹ توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس	<ul style="list-style-type: none"> - آشنایی با معاد به عنوان یکی از اصول دین - درک امکان زندگاندن انسان‌ها پس از مرگ - درک نقش اعتقاد به معاد در زندگی - آشنایی با عبدالعظیم حسنی به عنوان یکی از پیروان امامان مucchوم (ع) - معرفی اعتقادات یک مسلمان - توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس 		<ul style="list-style-type: none"> - معرفی معاد به عنوان یکی از اصول دین - بیان امکان زندگاندن انسان‌ها پس از مرگ - بیان نقش اعتقاد به معاد در زندگی - معرفی عبدالعظیم حسنی به عنوان یکی از پیروان امامان مucchوم (ع) - معرفی اعتقادات یک مسلمان - بیان مفهوم پیام قرآنی مرتبط با درس 	<ul style="list-style-type: none"> - ضمن تشریح قدرت امکان زنده شدن مردگان با مثال، به توضیح معاد به عنوان یکی از اصول دین می‌پردازد. - ضمن معرفی اعتقادات یک مسلمان در مورد نقش اعتقاد به معاد در زندگی با مثال توضیح می‌دهد. - ضمن معرفی عبدالعظیم حسنی، پیام قرآنی را می‌خواند و درباره مفهوم آن با ذکر نمونه توضیح می‌دهد.
۱۰ آشنایی با اعتقادات یک مسلمان	<ul style="list-style-type: none"> - آشنایی با معاد به عنوان یکی از اصول دین - درک امکان زندگاندن انسان‌ها پس از مرگ - درک نقش اعتقاد به معاد در زندگی - آشنایی با عبدالعظیم حسنی به عنوان یکی از پیروان امامان مucchوم (ع) - معرفی اعتقادات یک مسلمان - توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس 		<ul style="list-style-type: none"> - معرفی معاد به عنوان یکی از اصول دین - بیان امکان زندگاندن انسان‌ها پس از مرگ - بیان نقش اعتقاد به معاد در زندگی - معرفی عبدالعظیم حسنی به عنوان یکی از پیروان امامان مucchوم (ع) - معرفی اعتقادات یک مسلمان - بیان مفهوم پیام قرآنی مرتبط با درس 	<ul style="list-style-type: none"> - ضمن تشریح امکان زنده شدن مردگان، به توضیح معاد به عنوان یکی از اصول دین می‌پردازد. - ضمن معرفی اعتقادات یک مسلمان در مورد نقش اعتقاد به معاد در زندگی توضیح می‌دهد. - ضمن معرفی عبدالعظیم حسنی، پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
۱۱ آشنایی با اعتقادات یک مسلمان	<ul style="list-style-type: none"> - آشنایی با معاد به عنوان یکی از اصول دین - درک امکان زندگاندن انسان‌ها پس از مرگ - درک نقش اعتقاد به معاد در زندگی - آشنایی با عبدالعظیم حسنی به عنوان یکی از پیروان امامان مucchوم (ع) - معرفی اعتقادات یک مسلمان - توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس 		<ul style="list-style-type: none"> - معرفی معاد به عنوان یکی از اصول دین - بیان امکان زندگاندن انسان‌ها پس از مرگ - بیان نقش اعتقاد به معاد در زندگی - معرفی عبدالعظیم حسنی به عنوان یکی از پیروان امامان مucchوم (ع) - معرفی اعتقادات یک مسلمان - بیان مفهوم پیام قرآنی مرتبط با درس 	<ul style="list-style-type: none"> - ضمن بیان امکان زنده شدن مردگان، به معرفی معاد به عنوان یکی از اصول دین می‌پردازد. - ضمن معرفی اعتقادات یک مسلمان به نقش اعتقاد به معاد در زندگی اشاره می‌کند. - ضمن معرفی عبدالعظیم حسنی، مفهوم پیام قرآنی را بیان می‌کند.
۱۲ آشنایی با اعتقادات یک مسلمان	<ul style="list-style-type: none"> - آشنایی با معاد به عنوان یکی از اصول دین - درک امکان زندگاندن انسان‌ها پس از مرگ - درک نقش اعتقاد به معاد در زندگی - آشنایی با عبدالعظیم حسنی به عنوان یکی از پیروان امامان مucchوم (ع) - معرفی اعتقادات یک مسلمان - توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس 		<ul style="list-style-type: none"> - معرفی معاد به عنوان یکی از اصول دین - بیان امکان زندگاندن انسان‌ها پس از مرگ - بیان نقش اعتقاد به معاد در زندگی - معرفی عبدالعظیم حسنی به عنوان یکی از پیروان امامان مucchوم (ع) - معرفی اعتقادات یک مسلمان - بیان مفهوم پیام قرآنی مرتبط با درس 	<ul style="list-style-type: none"> - با کمک آموزگار ضمن بیان امکان زنده شدن مردگان، به معرفی معاد به عنوان یکی از اصول دین می‌پردازد. - با راهنمایی آموزگار ضمن معرفی اعتقادات یک مسلمان به نقش اعتقاد به معاد در زندگی اشاره می‌کند. - با یاری آموزگار ضمن معرفی عبدالعظیم حسنی، مفهوم پیام قرآنی را بیان می‌کند.

دانستنی‌های معلم

۱ ورودیه این درس به دنبال آن است که نگاه مخاطب به مرگ و جهان آخرت را اصلاح کنید. زیرا معمولاً، مرگ را امری هولناک که برخلاف جریان طبیعی زندگی است، می‌دانیم و از این رو، نگاه کاملاً منفی به آن داریم. در شروع درس به این نکته توجه داده شده است که مرگ هم یک مرحله‌ای از مراحل طبیعی زندگی است و چیزی جدای از آن نیست. یعنی همان‌گونه که در یک مرحله در شکم مادر بودیم و در مرحله‌ای متولد شدیم و خلاصه یک به یک مراحل زندگی را طی کردیم، در مرحله دیگر به مرگ می‌رسیم که دقیقاً در ادامه آن مراحل است و نه چیزی جدای از آن، این نوع نگاه به مسئله مرگ، بسیاری از توهمنات غلطی را که در ذهن مخاطبان است، برطرف می‌کند. زیرا معمول مخاطبان نگاه بسیار منفی‌ای به مرگ دارند البته این نگاه ناشی از خاطرات تلخی است که از مرگ یکی از عزیزان و نزدیکان خود، به وجود آمده است. از این‌رو، با پذیرش مرگ به عنوان یک امر طبیعی در مراحل چندگانه زندگی، قبول آن راحت‌تر می‌شود.

۲ نکته بسیار مهمی که باید در آموزش بحث معاد به نوجوان به آن توجه داشت، این است که بایستی بحث معاد تنها در حد وجود جهان دیگر و پایان نیافتن زندگی با مرگ و نیز تأثیر رفتارهای دنیوی بر جایگاه انسان در آخرت، مطرح شود و مباحثی همچون عذاب و عقاب اخروی و کیفیت آن به تفصیل مورد بحث قرار نگیرد. سخن گفتن از قبر و عذاب آن، قیامت و ترس آن، جهنم و عذاب‌های دردنگان، ذهنیت منفی‌ای را نسبت به مرگ و دنیای پس از آن در مخاطب ایجاد می‌کند. همکاران محترم بهتر است اجازه دهنده تا این‌گونه مباحثت به فراخور سن مخاطبان در سال‌های بالاتر و حول محور کتاب درسی مطرح شوند.

۳ در درس به این نکته اشاره شده که زندگی اصلی ما در جهان آخرت خواهد بود. این مطلب را می‌توان با مثال مسافر روشن تر کرد. مسافری که برای مدتی در جایی مهمان است، هیچ گاه دل به آنجا نمی‌بندد، چون می‌داند به زودی باید به محل زندگی اصلی خود بازگردد. ما نیز همچون مسافرانی هستیم که برای مدتی قرار است در دنیا زندگی کنیم و بعد به جایگاه و وطن اصلی خود برگردیم.

۴ همان‌گونه که در بند ۲ اشاره شد، یکی از نکاتی که مخاطبان بایستی از طرح مباحثت معاد فرا گیرند، توجه به اعمال و رفتارها در دنیاست. زیرا این اعمال اگر نیک باشند، بهشت را برای ما می‌سازند و اگر بد باشند جهنم را. یعنی این رفتار ما انسان‌هast که بهشت و جهنم ما را می‌سازد. توجه به این مسئله مخاطب را نسبت به رفتارهای خود، هشیارتر می‌کند.

۵ برخی متفکران بر این باورند که علت همه ناباوری‌ها به مسئله قیامت و معاد آن است که شناخت خداوند، آن‌گونه که باید، حاصل نشده است؛ اگر کسی به قدرت خداوند ایمان آورده و او را پروردگاری بشناسد که بر انجام همه امور تواناست، در مسئله معاد و قیامت تردید نمی‌کند. خداوندی که این جهان و انسان‌ها را بدون نمونه قبلی آفریده، هم او با استفاده از همان قدرت خود، جان تازه‌ای به مردگان بخشدید و قیامت را به وجود می‌آورد. پایان درس با انجام یک مقایسه و اشاره به دشوارترین آفرینش ابتدایی نسبت به آفرینش دوباره، بر این مفهوم تأکید می‌نماید که معاد و آفرینش دوباره انسان‌ها از آفرینش اولیه آنها سخت‌تر نیست و همان خدایی که آفرینش سخت‌تر و اولیه را انجام داده است بر آفرینش دوباره حتماً قادر

۱- آیت‌الله جوادی آملی، معاد در قرآن، ص ۵۴

و تواناست.

۶ یعنی به دانشآموز یاد دهیم که قبل از هر رفتاری به یاد قیامت بیفتند و ببینند که آیا در آن دنیا می‌تواند پاسخگوی این رفتارش باشد یا نه؟ اگر در مخاطبان این احساس ایجاد شود که تک تک اعمال ما در آخرت مورد محاسبه قرار می‌گیرد، بر نوع رفتار او اثر می‌گذارد.

۷ متن شعر «من و کوه» جهت بهره‌برداری معلمان عزیز اراهه می‌گردد. این شعر با راهنمایی آموزگاران گرامی می‌تواند برای تثبیت، توسعه و تعمیم مفاهیم درس متمرث مر باشد:

من در کمر کش کوه خوشحال می‌دویدم
ناگاه از دل کوه صدای پاشنیدم
وقتی که ایستادم دیگر صدا نیامد
همراه ناله باد صدای پا نیامد
وقتی که می‌دویدم بر سنگ‌های انبوه
صدای پای خود را من می‌شنیدم از کوه
مثل صدا و کوه است اعمال ما و دنیا
آید به سوی ما باز هر کار زشت و زیبا

درس دهم

آداب زندگی

توضیحات درس

هدف از درس‌هایی که مربوط به بحث آداب می‌شوند، توجه دادن دانش‌آموزان به مجموعه‌ای از ارزش‌ها و رفتارهای درست و پسندیده‌ای است که هر انسان مسلمانی باید به آن پاییند باشد و از رفتارهایی که در جهت مقابل این اعمال است، پرهیز کند. همان‌طور که از عنوان این درس آشکار است، در این درس قرار است تا برخی از آداب و رفتارهای پسندیده در هنگام حضور در اجتماع و ارتباط با دیگران بیان شود و مخاطب را متوجه برخی رفتارها و عادت‌های غلطی که در جامعه امروزی و خصوصاً جامعه دانش‌آموزی رواج دارد، بنماید.

اهداف درس

آشنایی با مفهوم آداب معاشرت
آشنایی با برخی از آداب معاشرت اجتماعی در اسلام
توانایی ترجمه آیات و استخراج پیام‌های مرتبط با آداب معاشرت
توانایی نقد هر یک از عادات ناپسند و ارائه راهکار برای مقابله با آنها
تلاش برای رعایت آداب معاشرت در زندگی

مفاهیم کلیدی

آداب معاشرت
پیامبر(ص)
الگوگیری

پیشنهادهایی برای تدریس

- برای شروع می‌توانید از داستان‌ها، تصاویر، فیلم‌ها و یا حتی پخش کارتون‌هایی که بیانگر رفتارهای پسندیده یا ناپسند هستند استفاده کنید؛ این عمل می‌تواند شما را در دستیابی به اهداف درس، خصوصاً در حیطه نگرشی یاری کند. شما می‌توانید با استفاده از این قالب‌ها فضایی ایجاد کنید تا دانش‌آموزان درباره مشکلاتی که این گونه مسائل در زندگی افراد (به ویژه دانش‌آموزان) به وجود می‌آورند با یکدیگر گفت و گو کنند.
- می‌توانید کلاس خود را با پخش قسمت‌هایی از فیلم زندگی امامان شروع کنید و پیرامون ویژگی‌های رفتاری آنها با دانش‌آموزان به گفت و گو پردازید.

- عنوان، قسمتی از محتوای درس را آشکار می کند. صحبت پیرامون اینکه «ادب» به چه معنی است؟ به چه کسی «با ادب» گفته می شود، برای «با ادب بودن» چه ویژگی هایی باید داشته باشیم. همنشینی با افراد «با ادب» در زندگی و نقش آنها می تواند شروع خوبی برای ورود به متن درس قرار گیرد. همچنین پس از تدریس یک بار دیگر می توانید به عنوان بازگشت نمایید تا اطلاعات تکمیل شده دانشآموزان پیرامون آن بیان گردد.
- متن درس می تواند شروع خوبی برای تدریس باشد. می توانید از قبل، گروهی از دانشآموزان را برای اجرای نمایش داستان درس آماده نموده و در تهیه وسایل مورد نیاز و گریم به آنها کمک کنید.
- خواندن درس می تواند به صورت ایفای نقش اجرا شود. می توانید داستان درس را بالحن زیبا برای بچه ها بخوانید یا برای آنها تعریف کنید و در حین تعریف باهمانگی لازم با دانشآموزان آن را جذاب تر اجرا کنید.
- فعالیت «گفت و گو کنید» و اجرای آن به صورت نمایش می تواند شروع خوبی برای تدریس باشد.
- استفاده از هنر و شیوه داستان‌گویی پیرامون موضوعات متنوع اخلاقی، در مورد این درس توصیه می گردد. بنابراین استفاده از کتاب‌هایی که ارزش‌های اخلاقی را در قالب داستان و حتی ضرب المثل‌های شیرین فارسی ارائه می کند، توصیه می گردد. علاوه بر آن، فرازهای آموزنده از شرح حال بزرگان، دانشمندان، قهرمانان و ... نیز در راستای آموزش غیر مستقیم آداب اخلاقی بسیار مفید می باشد. دانشآموزان پیرامون داستان‌هایی که می شنوند، تبادل نظر کرده و به ارائه نتایج اخلاقی و منطقی از داستان‌ها می پردازنند.
- نکته : به طور کلی در آموزش غیرمستقیم باید از نتیجه‌گیری صریح و توصیه آنها به دانشآموزان اجتناب کرد و این امر را بر عهده خود آنان قرار داده تا آموزش از حالت غیر مستقیم خارج نگردد.
- در تدریس این درس می توانید از موقعیت‌های پیش آمده در مدرسه، استفاده کنید موقعیتی واقعی یا فرضی از مسائل اخلاقی که بین دو دوست پیش آمده است و بحث و گفت و گو درباره عوامل به وجود آورنده این وضعیت و عواقب و راه حل‌های آن می تواند از آن جمله باشد. مثلاً قهر کردن دو دوست به علت خطابی که یکی از آنها مرتکب شده، یا دوستی و صمیمیتی که به علت بی توجهی و توقعات بی جا به ناراحتی تبدیل شده است و مواردی نظیر آن.
- استفاده از روش **الگویی** در آموزش این درس، یکی از بهترین شیوه‌های آموزشی غیرمستقیم است. در این روش معلم، مفاهیم و ارزش‌های اخلاقی (سلام کردن، خوش رو بودن و ...) را با اعمال و رفتار و شخصیت خود به طور غیر مستقیم به فراغیران آموزش می دهد. نباید بین گفتار و کردار معلم، چه در داخل و چه در خارج مدرسه تناقضی وجود داشته باشد.
- آثار و فوایدی که این روش به طور کلی به دنبال دارد، عبارت اند از :

 - ✓ از آنجا که در این روش، یادگیری عمده از طریق مشاهده مستقیم صورت می گیرد، می تواند از مؤثرترین و پایدارترین نوع یادگیری باشد. امام صادق علیه السلام فرمود: «كُنُوا ذِعَةَ النَّاسِ إِلَى الْخَيْرِ بِغَيْرِ أَسْتِنْكُمْ، لِيَرَا مِنْكُمُ الْإِجْتَهَادُ وَالصَّدَقَ وَالْأُورَعُ؛» مردم را از راهی غیر از زبان‌هایتان به خوبی دعوت کنید، به گونه‌ای که تلاش و راست‌گویی و پرهیزکاری را (در عمل) از شما بیینند.
 - ✓ روند یادگیری، تفہیم و انتقال پیام به متربی سریع تر و با سهولت انجام می پذیرد.
 - ✓ زمانی که مترتبی **الگوهای انسانی** را مشاهده می کند، به قابلیت‌ها و توانایی‌های انسانی خود بی می برد و در جهت

شکوفایی آنها تلاش می‌نماید. به بیانی دیگر، مشاهده الگوها، اعتماد به نفس را در الگوپذیر تقویت کرده، او را در رسیدن به کمالات مطمئن‌تر می‌سازد و انگیزه‌وی را برای رسیدن به کمالات مورد مشاهده بیشتر می‌کند.

- ایجاد مسئله در ذهن دانشآموزان و برانگیختن آنان به تلاش برای حل آن، یکی از بهترین شیوه‌های آموزشی می‌باشد. این شیوه در این درس با طرح سؤالاتی این چنین می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد؛ تا دانشآموزان با اهمیت و مصادیق رعایت حقوق دیگران پیش از پیش آشنا گردند :

چگونه می‌توانی دوست را خوشحال کنی؟

فکر می‌کنی دوستت از چه کارهایی ناراحت می‌شود؟

از دوستی با چه کسی یا چه کسانی خوشحال نمی‌شوی؟

برای اینکه دوست همیشه با تو دوست بماند، چه می‌کنی؟ مثال بزن

آیا می‌توانی آن را نمایش دهی؟

....

- می‌توانید با همکاری دانشآموزان، در مورد اهمیت و نتایج مفید رعایت کردن آدابی که در این درس به آنها اشاره شد، نمایشی تهیه و اجرا کنید.

● همچنین می‌توانید به برخی آثار سوء رعایت نکردن آنها نیز بپردازید.

- برای انجام فعالیت «تدبر کنیم» توصیه می‌گردد ابتدا دو یا سه دانشآموز داوطلب آیات قرآن را همراه با ترجمه بلند بخوانند. سپس همه دانشآموزان با هم آیات قرآن را همراه با ترجمه بلند بخوانند. پس از آن دانشآموزان در گروه‌های چند نفره با توجه به مضمون آیات رفخار مورد نظر خود را انتخاب کرده و پیرامون پرسش‌های مطرح شده به گفت‌وگو بپردازنند. در ادامه از نمایندگان هر گروه بخواهید تا نتایج گفت‌وگوی خود را برای دیگران بیان کنند. در صورتی که توضیحات دانشآموزان برای روشن شدن مفهوم آیات قرآن کافی نباشد، با طرح سؤالاتی آنان را در درک مفهوم آیه یاری کنید. برای آموزش پیام آیات می‌توانیم از موقعیت‌های پیش آمده در مدرسه استفاده کنیم .

- پیشنهاد می‌شود دانشآموزان در فعالیت «گفت‌وگو کنید» ابتدا به صورت گروهی آن را انجام داده و سپس نتیجه آن را به کلاس ارائه می‌کنند. آشنایی دانشآموزان با فوائد یک عمل، نقش مؤثری در تشویق به انجام آن و درونی‌سازی عمل ایفا می‌نماید.

جدول ارزشیابی

عنوان کارنامه	اهداف کلی	شماره دروس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
آداب و احلاف اسلامی، قرآن کریم	<ul style="list-style-type: none"> - آشنایی با مفهوم آداب معاشرت - آشنایی با برخی از آداب معاشرت اجتماعی در اسلام - آشنایی با برخی از آداب معاشرت اجتماعی در اسلام - توانایی ترجمه آیات و استخراج پیام‌های مرتبط با آداب معاشرت 		<ul style="list-style-type: none"> - بیان مفهوم آداب معاشرت - معرفی برخی از آداب معاشرت اجتماعی در اسلام - بیان ترجمه آیات و استخراج پیام‌های مرتبط با آداب معاشرت - نقد عادات ناپسند و ارائه راهکار برای مقابله با آنها - تلاش برای رعایت آداب معاشرت در زندگی 	<p>ضمن بیان مفهوم آداب معاشرت به نمونه‌هایی از آنها اشاره کرده و برای رعایت آنها همواره تلاش می‌کند.</p> <p>ضمن بیان ترجمه آیات، به پیام‌های مرتبط با آداب معاشرت اشاره می‌کند.</p> <p>ضمن نقد چند نمونه از عادات ناپسند، برای مقابله با آنها راهکار ارائه می‌کند.</p>
آداب و احلاف اسلامی، قرآن کریم	<ul style="list-style-type: none"> - توانایی نقد عادات ناپسند و ارائه راهکار برای مقابله با آنها - تلاش برای رعایت آداب معاشرت در زندگی 	۱۰	<ul style="list-style-type: none"> - نقد عادات ناپسند و ارائه راهکار برای مقابله با آنها - تلاش برای رعایت آداب معاشرت در زندگی 	<p>ضمن بیان مفهوم آداب معاشرت به دو نمونه آن اشاره کرده و برای رعایت آنها در اغلب موارد تلاش می‌کند.</p> <p>ضمن بیان ترجمه آیات، به دو پیام مرتبط با آداب معاشرت اشاره می‌کند.</p> <p>ضمن نقد دو نمونه از عادات ناپسند، برای مقابله با آنها راهکار ارائه می‌کند.</p>
آداب و احلاف اسلامی، قرآن کریم				<p>ضمن بیان مفهوم آداب معاشرت به یکی از نمونه‌های آن اشاره کرده و برای رعایت آن گاهی تلاش می‌کند.</p> <p>ضمن بیان ترجمه آیات، به یکی از پیام‌های مرتبط با آداب معاشرت اشاره می‌کند.</p> <p>ضمن نقد یکی از عادات‌های ناپسند، برای مقابله با آن راهکار ارائه می‌کند.</p>
آداب و احلاف اسلامی، قرآن کریم				<p>با کمک آموزگار ضمن بیان مفهوم آداب معاشرت به یکی از نمونه‌های آن اشاره کرده و برای رعایت آن گاهی تلاش می‌کند.</p> <p>با راهنمایی آموزگار ضمن بیان ترجمه آیات، به یکی از پیام‌های مرتبط با آداب معاشرت اشاره می‌کند.</p> <p>با یاری آموزگار ضمن نقد یکی از عادات‌های ناپسند، برای مقابله با آن راهکار ارائه می‌کند.</p>

دانستنی‌های معلم

۱ عنوان درس «آداب زندگی» است. کلمه آداب جمع ادب است. پس منظور مجموعه رفتارهای مؤدبانه‌ای است که باید در زندگی اجتماعی خود به آنها پاییند باشیم. قرن‌هاست که درباره این موضوع کتاب‌های مختلفی تحت عنوان «آداب معاشرت» نوشته شده است که این نشان از توجه مسلمانان به رفتارهای اخلاقی در جامعه دارد. عنوان این درس، ساده شده اصطلاح «آداب معاشرت» است تا برای دانش‌آموز قابل فهم باشد.

۲ درس با بیان سیره و رفتار پیامبر (ص) در روابط اجتماعی خود آغاز شده است و هدف از آن، الگو قرار دادن آن حضرت در رعایت آداب و رفتارهای صحیح معاشرت است. زیرا داشت آموز، در کتاب‌های هدیه‌های آسمانی سال‌های گذشته بارها داستان‌هایی را از پیامبر (ص) شنیده که سخن از مهربانی او با همگان و خصوصاً کودکان داشته است. از این رو در قلب خود علاقه بسیاری نسبت به شخصیت دوست داشتنی ایشان احساس می‌کند و به خوبی آماده است تا رفتارهای خود را به این شخصیت محبوب تزدیک کند و اورا سرمشق و الگوی خود قرار دهد. حال که قرار است در این درس، برخی رفتارهای صحیح را در وجود دانش‌آموز نهادینه کنیم، بهتر است که نشان دهیم این رفتارها از سوی پیامبر رحمت و مهربانی (ص) نیز مورد توجه بوده و ایشان بیش از دیگران به آن عمل می‌کرده است. امید است که دانش‌آموز با توجه به شناخت و علاقه‌ای که به پیامبر (ص) دارد، سعی در الگوگری از رفتارهای آن حضرت نماید. خوش اخلاقی، سلام کردن به همگان، قطع نکردن سخن دیگران، بلند نخندیدن، خوب گوش دادن و... از جمله رفتارهایی است که دانش‌آموزان بایستی فرا گیرند و همه این رفتارها در سیره پیامبر (ص) بیان شده است.

۳ متأسفانه در بین نوجوانان و جوانان امروزی، رفتارهای غلط شایع شده است که اصول اخلاقی جامعه ما را تهدید می‌کند. این رفتارهای غلط موجب شده است تا جامعه ما به سمت یک نوع بی‌اخلاقی سوق پیدا کند و ضعف‌های اخلاقی آن گسترش یابد. این رفتارهای ضد اخلاقی باعث شده تا ما در روابط اجتماعی و نوع تعامل با دیگران، آن گونه که در شأن یک انسان مسلمان است عمل نکنیم و از این رو شاهد بروز و ظهور بد اخلاقی‌ها و ناهنجاری‌های مختلفی در جامعه باشیم. هشدار نسبت به این رفتارهای غلط باید از دوران کودکی شروع و ریشه‌های آن در همین دوران خشکیده شود. دانش‌آموزان عادت‌های غلطی همچون تمسخر دوستان و هم‌کلاسی‌ها، بدگویی از دیگران، حرف زدن در هنگام صحبت دیگران و... دارند که در درس به آنها اشاره شده است.

۴ در این درس سعی شده تا در حد فهم و درک دانش‌آموز، اهمیت و فلسفه عمل به آداب معاشرت بیان شود، و آن گسترش صمیمت و مهربانی در بین انسان‌ها و جلوگیری از ایجاد دشمنی‌ها و کدورت‌ها در بین افراد است. امروزه شاهدیم که ریشه‌سیاری از اختلافات رایج در بین خانواده‌ها، اقوام، دوستان و آشناهایان، عدم رعایت برخی از همین رفتارها و آداب است.

۵ گذاشتن اسامی ناپسند بر روی یکدیگر و یا دست انداختن دوستان و یا مسخره کردن عیب‌های دیگران از جمله رفتارهای رایج دانش‌آموزی است. باید به آنان آموخت که ما حق نداریم دل دیگران را بشکنیم و موجبات ناراحتی و غصه دوستان را فراهم آوریم. شاید آن کسی که ما او را مسخره می‌کنیم یکی از بندگان خوب خدا باشد و خدا او را بسیار بیشتر از ما دوست داشته باشد و ما با آزردن او باعث خشم خدا شویم.

درس یازدهم

راه تندرستی

با توجه به اینکه در جامعه دانشآموزی با مشکلاتی همچون کم تحرکی، عدم تغذیه و خواب مناسب روبه رو هستیم و دانشآموزان به دلیل مقتضیات دنیای امروز و سرگرم شدن با تلویزیون، رایانه و... تندرستی خود را مورد تهدید قرار می‌دهند، در این درس ضمن تأکید بر اهمیت مواردی همچون ورزش، تغذیه مناسب و خواب کافی، بر فوائد حفظ سلامتی و شکر این نعمت بزرگ تأکید شده است.

آنلاین با تأکید اسلام بر تربیت بدنی و تفریحات سالم
درک ضرورت حفظ سلامت و تندرستی در اسلام
معرفی عوامل و فواید حفظ سلامت و تندرستی
تلاش برای الگوگری از پیشوایان دینی در جهت حفظ سلامت و تندرستی

تریبیت بدنی
تفریحات سالم
سلامتی
ورزش
تغذیه
بیماری
ناتوانی

- برای شروع تدریس می‌توانید واژه «ورزش» را بر تابلوی کلاس بنویسید و با طرح پرسش‌های زیر درس را آغاز نمایید :
- ✓ شما ورزش می‌کنید؟
 - ✓ چه ورزش‌هایی را دوست دارید؟
 - ✓ ورزش چه فایده‌ای برای ما دارد؟

- ✓ شما برای سلامتی خود چه کار می کنید؟
- ✓ شکر توانایی را چگونه باید به جا آورده؟
- می توانید کلاس را با پخش نوای زورخانه آغاز کنید. این محتوا صوتی می تواند قسمتی از محتواسته آموزشی درس را تشکیل دهد.
- می توانید کلاس را با پخش فیلمی از زندگی قهرمانان و پهلوانان شروع کنید و با استفاده از فضای ایجاد شده دانش آموزان را هدایت کنید تا درباره ورزش و آثار آن و... با یکدیگر گفت و گو کنند.
- می توانید مدتی قبل از تدریس این درس تابلویی با عنوان «راز تدریستی» در کلاس نصب نمایید که مطالب آن به صورت روزانه تعویض می شود. در هر روز دانش آموزان یکی از رازهای تدریستی را نوشته و در آن تابلو نصب می کنند و با جمع بندی مطالب دانش آموزان در روز تدریس، درس خود را شروع کنند.
- دانش آموزان می توانند در رابطه با یکی از قهرمانان و پهلوانان شهر خود، تحقیقی به عمل آورده و نتیجه آن را در کلاس گزارش نمایند و با این ایجاد انگیزه درس خود را شروع کنند.
- می توانید نمایشی برنامه ریزی نمایید که نتایج زیاد خوردن، دیر خوابیدن، تنبلی و سستی و... را در این قالب به دانش آموزان منتقل نمایید.
- می توانید از زنگ ورزش دانش آموزان استفاده نموده و در تلفیق با درس هدیه های آسمان به موضوع مورد نظر پردازید.
- می توانید با کمک دانش آموزان، از داستان درس، قصه دیواری تهیه کنید و آن را به اجرا درآورید.
- عنوان، قسمتی از محتوا درس را آشکار می کند. صحبت پیرامون اینکه «تدریستی» به چه معنی است؟ به چه کسی «تدریست» می گویند؟ برای «تدریستی» چه چیزهایی را باید رعایت کنیم؟ اهمیت «تدریستی» چیست؟ می تواند شروع خوبی برای ورود به متن درس قرار گیرد. همچنین پس از تدریس یک بار دیگر می توانید به عنوان بازگشت نمایید تا اطلاعات تکمیل شده دانش آموزان پیرامون آن بیان گردد.
- متن درس می تواند شروع خوبی برای تدریس باشد. می توانید از قبل، گروهی از دانش آموزان را برای اجرای نمایش داستان درس آماده نموده و در تهیه وسائل مورد نیاز و گریم به آنها کمک کنید.
- خواندن درس می تواند به صورت ایفای نقش اجرا شود. می توانید داستان درس را بالحن زیبا برای بچه ها بخوانید یا برای آنها تعریف کنید و در حین تعریف با هماهنگی لازم با دانش آموزان آن را جذاب تر اجرا کنید
- می توانید درس را برای بچه ها به صورت قصه گویی و با حال و هوای مناسب آن تعریف کنید و یا با نمایش و بازی داستان درس توسط دانش آموزان، تدریس خود را آغاز نمایید.
- در این درس فعالیت «برایم بگو» برخلاف دروس قبلی در میان درس قرار گرفته است و این از آن جهت بوده که این فعالیت مقدمه بیان مطلب پس از خود است. دانش آموزان به صورت فردی یا گروهی به این فعالیت پاسخ داده و با استفاده از مجموع نظرات آنها به ادامه تدریس می پردازیم.
- در انجام فعالیت «گفت و گو کنید» جهت تقویت اهداف نگرشی و رفتاری درس، خوب است دانش آموزان ابتدا به صورت فردی یا گروهی روی این فعالیت فکر کرده و سپس مطلب خود را در جمع دیگر دانش آموزان مطرح نمایند. محور

گفت و گو در این فعالیت می‌تواند در قالب استفاده در راه صحیح و کمک به دیگران و... سازماندهی گردد.

- در فعالیت «بررسی کنید» تلاش شده تا دانشآموزان با راههای گوناگونی که می‌تواند به عنوان شکرانه سلامتی محسوب شود مانند عیادت بیماران، رعایت آداب غذا خوردن و... آشنا شوند.

- در فعالیت «کامل کنید» اگر حرف اول پاسخ‌ها (سجده، لاله، اذان، مهدی [ع]، توانا، یوسف) را کنار هم قرار دهیم؛ رمز مسابقه یعنی کلمه «سلامتی» ساخته می‌شود.

- فعالیت «ایستگاه فکر» با توجه به اهمیتی که اسلام برای «ورزش» قاتل است و با هدف بسط و گسترش اهداف درس، تنظیم شده است. دانشآموزان را هدایت کنید تا به فایده‌های مختلف جسمی و روحی ورزش از جمله شادابی بیشتر بدن، فعال تر شدن ذهن و در نتیجه یادگیری بهتر درس‌ها، و... اشاره نمایند.

- در فعالیت «بگرد و پیدا کن» تلاش شده تا دانشآموزان به ثبت و تعمیق اطلاعات خود در زمینه سلامتی و تدرستی بپردازند.

- برای انجام فعالیت «تدبر کنیم» توصیه می‌گردد ابتدا دو یا سه دانشآموز داوطلب سخن حضرت علی (ع) را همراه با ترجمه بلند بخوانند. سپس همه دانشآموزان با هم بلند بخوانند. پس از آن دانشآموزان در گروه‌های چند نفره درباره پرسش مطرح شده به گفت و گو بپردازند. در ادامه از نمایندگان هر گروه بخواهید تا نتایج گفت و گوی خود را برای دیگران بیان کنند. داستان مهم‌ترین اتفاق زندگی پوریای ولی به این شرح است که پوریای ولی قرار بود در هندوستان با پهلوانی مسابقه بدهد و کسی تردید نداشت که پوریا بر پهلوان هندی غلبه می‌کند. اما صبحگاه روز پیش از مسابقه، پوریای ولی، که برای ادای نماز به مسجد رفته بود، شنید که زنی گریان و اشک‌ریزان به درگاه خدا دعا می‌کند که فرزندش را در مسابقه با پهلوانی که همه می‌گویند شکست ناپذیر است، کمک کند؛ زیرا اگر پسرش شکست بخورد، حیثیت و آبروی او در هند بر باد می‌رود. پوریا با شنیدن درد دل مادر پهلوان هندی، تصمیم می‌گیرد خود را مغلوب حریف کند. از این رو، هنگامی که با او روبرو می‌شود، پس از کشاکش بسیار، شگردی به کار می‌برد که مغلوب رقیب خود شود. در میان ناباوری همه، پوریای ولی مسابقه را می‌بازد تا دل مادر پهلوان هندی نشکند. از آن پس پوریا در میان پهلوانان نماد جوانمردی و گذشت در عین قدرت و زورمندی شده است.

- فعالیت «تحقیق کنید» که با هدف تقویت رویکرد پژوهش محور در آموزش، در خارج از کلاس انجام می‌شود، اهداف درس را تعمیق می‌بخشد. شایسته است معلمان محترم فرصت ارائه این تحقیق را در کلاس برای دانشآموزان ایجاد نمایند تا دانشآموزان دریابند که مکتب حیات بخش اسلام دین جامع و کاملی است. بدیهی است که با این ویژگی تمام نیازهای مختلف زندگی انسان در آن لحاظ شده و برای تمام مسائل مورد نیاز زندگی فردی و اجتماعی وی مقررات و قوانینی دارد. از جمله مسائلی که مورد توجه اسلام بوده و هست، نحوه زندگی اجتماعی و محیط زیست او است. حفظ بهداشت محیط بر تمام شهروندان لازم و فرض است زیرا رعایت یا عدم رعایت قوانین بهداشتی روی سلامت خود شخص و سایر افراد تأثیر می‌گذارد.

جدول ارزشیابی

عنوان کارنامه	اهداف کلی	شماره دروس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
آموزش و تقویت اسلامی، آنلاین	- آنسایی با تأکید اسلام بر تربیت بدنی و تفریحات سالم - درک ضرورت حفظ سلامت و تندرستی در اسلام - معرفی عوامل و فواید حفظ سلامت و تندرستی - تلاش برای الگوگیری از پیشوایان دینی در جهت حفظ سلامت و تندرستی	۱۱	<ul style="list-style-type: none"> - بیان تأکید اسلام بر تربیت بدنی و تفریحات سالم - بیان ضرورت حفظ سلامت و تندرستی در اسلام - بیان عوامل و فواید حفظ سلامت و تندرستی - تلاش برای الگوگیری از پیشوایان دینی در جهت حفظ سلامت و تندرستی 	<p>تأکید اسلام بر تربیت بدنی و تفریحات سالم را با ذکر حدیث و مثال توضیح می‌دهد.</p> <p>ضمن شرح ضرورت حفظ سلامت و تندرستی در اسلام عوامل حفظ سلامتی، در مورد فواید آن با مثال توضیح می‌دهد.</p> <p>ضمن بیان سیره نبوی در تربیت بدنی برای الگوگیری از پیشوایان دینی در همه موارد تلاش می‌کند.</p>
آموزش و تقویت اسلامی، آنلاین	- آنسایی با تأکید اسلام بر تربیت بدنی و تفریحات سالم - درک ضرورت حفظ سلامت و تندرستی در اسلام - معرفی عوامل و فواید حفظ سلامت و تندرستی - تلاش برای الگوگیری از پیشوایان دینی در جهت حفظ سلامت و تندرستی	۱۱	<ul style="list-style-type: none"> - بیان تأکید اسلام بر تربیت بدنی و تفریحات سالم با ذکر حدیثی توضیح می‌دهد. - بیان ضرورت حفظ سلامت و تندرستی در اسلام، دو عامل و فواید آنها را توضیح می‌دهد. - برای الگوگیری از پیشوایان دینی در جهت حفظ سلامت و تندرستی در اغلب موارد تلاش می‌کند. 	<p>به تأکید اسلام بر تربیت بدنی و تفریحات سالم با ذکر حدیثی اشاره می‌کند.</p> <p>ضمن اشاره به ضرورت حفظ سلامت و تندرستی در اسلام، یکی از عوامل و فواید حفظ سلامتی، را بیان می‌کند.</p> <p>برای الگوگیری از پیشوایان دینی در جهت حفظ سلامت و تندرستی در برجسته موارد تلاش می‌کند.</p>
آموزش و تقویت اسلامی، آنلاین	- آنسایی با تأکید اسلام بر تربیت بدنی و تفریحات سالم - درک ضرورت حفظ سلامت و تندرستی در اسلام - معرفی عوامل و فواید حفظ سلامت و تندرستی - تلاش برای الگوگیری از پیشوایان دینی در جهت حفظ سلامت و تندرستی	۱۱	<ul style="list-style-type: none"> - بیان تأکید اسلام بر تربیت بدنی و تفریحات سالم با ذکر حدیثی اشاره می‌کند. - با راهنمایی آموزگار ضمن اشاره به ضرورت حفظ سلامت و تندرستی در اسلام، یکی از عوامل و فواید حفظ سلامتی، را بیان می‌کند. - با یاری آموزگار ضمن الگوگیری از پیشوایان دینی در جهت حفظ سلامت و تندرستی در برجسته موارد تلاش می‌کند. 	<p>با کمک آموزگار به تأکید اسلام بر تربیت بدنی و تفریحات سالم با ذکر حدیثی اشاره می‌کند.</p> <p>با راهنمایی آموزگار ضمن اشاره به ضرورت حفظ سلامت و تندرستی در اسلام، یکی از عوامل و فواید حفظ سلامتی، را بیان می‌کند.</p> <p>با یاری آموزگار ضمن الگوگیری از پیشوایان دینی در جهت حفظ سلامت و تندرستی در برجسته موارد تلاش می‌کند.</p>

دانستنی‌های معلم

۱ داستان ابتدای درس، نمونه جالبی از توجه پیامبر (ص) به ورزش است. ما در این درس تأکید داشته‌ایم تا حتماً نمونه‌هایی از روحیه ورزشی را در پیامبر (ص) و ائمه (ع) نشان دهیم. به این دلیل که نگاه دانش‌آموز به این بزرگان، صرفاً یک نگاه تک بعدی است. یعنی او معصومین را تنها در عرصه عبادت و اخلاق سرآمد و پیشو امی دارد و به خاطر آموزش‌های تک بعدی و ناقصی که به او داده شده است، گمان می‌کند که امامان (ع) تنها به عبادت و دعا و مسائل اخلاقی توجه داشته‌اند و سرمشق‌هایی در این عرصه بوده‌اند؛ اما اگر او بداند که پیشواستان دینی او در عرصه ورزش نیز جزو پیشواستان عصر خود بوده‌اند، بی می‌برد که آنان در همه عرصه‌ها قابل پیروی و تبعیت‌اند و الگوهایی کامل و جامع‌اند. همچنین با توجه به علاقه‌ای که کودکان و نوجوانان به ورزش و قهرمانان ورزشی دارند، قطعاً هنگامی که امامان (ع) خود را پیشو ام در این عرصه نیز بدانند، بر علاقه و محبت قلبی آنان به امامان (ع) نیز افزوده می‌شود و احساس نزدیکی پیشتری به آنان می‌کنند.

۲ در مطالب مطرح شده پس از داستان ورودی، این مطلب گفته شده که ائمه (ع) به ورزش‌های رایج آن زمان همچون تیراندازی، اسب سواری و... می‌پرداختند. عبارت «ورزش‌های رایج آن زمان» از آن رو آورده شده است تا اشاره‌ای به این نکته باشد که لزوماً نباید برای تبعیت از ائمه (ع) به اسب سواری و تیراندازی با کمان بپردازیم، بلکه این‌ها ورزش‌های آن زمان بوده و در این زمان می‌توان از ورزش‌های امروزی استفاده کرد.

۳ شاید این پرسش مطرح شود که لزوم توجه به ورزش، تغذیه و خواب مناسب از سوی مریبان بهداشت بارها برای دانش‌آموزان گفته شده است و دیگر نیازی به بیان این مطلب در درس دینی نیست. در پاسخ باید گفت که اولاً مانند خواهیم با همان رویکرد مریبان بهداشت به بیان این موضوعات بپردازیم بلکه می‌خواهیم با رویکرد دینی این مسائل را مورد توجه قرار دهیم، ثانیاً برای اینکه بتوانیم فرهنگی را در بین دانش‌آموزان نهادینه کنیم لازم است تا به طرق مختلف و از منظرهای گوناگون به تبیین آن بپردازیم، از این رو صرفاً نمی‌توان با اینکا به دانسته‌های منتقل شده از سوی مریبان بهداشت، فرهنگ صحیح تدرستی را ترویج کرد بلکه خوب است با توجه به گرایشات دینی مخاطبان، به این مسئله از زاویه دین نیز نگاه کرد.

۴ معلمان محترم توجه داشته باشند که منظور این درس از توجه به ورزش، سوق دادن دانش‌آموزان به ورزش‌های تخصصی و حرفه‌ای نیست، بلکه منظور ترویج فرهنگ ورزش‌های عمومی و همگانی است؛ ورزش‌هایی که برای هر کس به راحتی قابل دسترسی است و نیازی به اختصاص هزینه خاص و ویژه‌ای نیست و بار مالی برای خانواده ندارد. ورزش‌هایی مانند کوهنوردی، دو، پیاده‌روی، فوتbal و... البته این ورزش بنابر موقعیت جغرافیایی هر منطقه قابل تغییر است، مثلاً در شهرهای ساحلی می‌توان به ورزش شنا و البته در محیطی امن اشاره کرد. بازی‌های بومی و دسته‌جمعی نیز چون هدف ما یعنی تحرک داشتن را تأمین می‌کند، نمونه‌ای از ورزش است. بازی‌هایی مثل زو، لی لی و...

۵ نکته مهم در این است که ما به دنبال ترویج ورزش‌های قهرمانی نیستیم، هرچند آنها را نفی نیز نمی‌کنیم. در ورزش‌های قهرمانی، تنها به مдал، بول و مقام توجه می‌شود و ارزش‌های اخلاقی که در ورزش پهلوانی مورد توجه است، نادیده گرفته می‌شود. در ورزش پهلوانی، که ریشه در فرهنگ دیرینه ما دارد، ارزش‌هایی همچون جوانمردی، اخلاق محوری و ایمان اهمیت دارند نه پول و شهرت و مقام. در این درس با توجه به رویکرد پهلوان منشی در ورزش به این نکته توجه داده‌ایم که یک

فرد نیرومند بایستی به شکرانه این قدرت، دستگیر و یاریگر مظلومان و ناتوانان باشد و از قدرت خود برای خدمت به این افراد استفاده کند نه برای قدری و گردن کشی.

۶ در بحث تغذیه گفته شده که غذا را باید کامل و به موقع بخوریم. واژه کامل اشاره به این دارد که یک غذای خوب باید مجموعه‌ای از موارد مورد نیاز بدن را تأمین کند یعنی مجموعه‌ای از گوشت، سبزی، جبوهات و... را دارا باشد. ذکر این نکته به داشن آموزان بی‌فایده نیست که غذاهایی مانند پیتزا، ساندویچ و... اگرچه انسان را سیر می‌کنند ولی غذاهای کاملی نیستند و همه نیازهای بدن را تأمین نمی‌کنند. کلمه «به موقع» هم اشاره به این مطلب دارد که صبحانه باید اول صبح خورده شود و شام نیز دو ساعت قبل از خواب. چون ما مشاهده می‌کنیم که کودکان و نوجوانان یا صبحانه نمی‌خورند یا دیر هنگام آن را میل می‌کنند و شام را نیز با فاصله کوتاهی قبل از خواب می‌خورند.

۷ داشن آموزان باید بدانند هر نعمتی که در دنیا از آن برخورداریم، در قبال آن مسئولیت و وظیفه‌ای داریم. اگر از نعمت توانمندی و قدرت برخورداریم، وظیفه ما توجه به ناتوانان و ضعیفان است. پس هیچ نعمتی را خداوند بدون یک وظیفه و مسئولیت به ما نداده است.

۸ بیان این شعر ملک الشعراًی بهار در خصوص ورزش خالی از لطف نیست :

تن زنده والا به ورزندگی است	که ورزندگی مایه بندگی است	که فرجام سستی سرافکنندگی است	به ورزش گرای و سرافراز باش
-----------------------------	---------------------------	------------------------------	----------------------------

درس دوازدهم

سفرهای با برکت

توضیحات درس

دانشآموزان در قالب ماجرایی که در این درس بیان می‌شود با برخی احکام نماز و روزه مسافر آشنا می‌گردند. در این درس ما به دنبال توجه دادن دانشآموزان به این نکته هستیم که عبادت فقط منحصر در حضر و شهر و سرزمین مانیست، بلکه عبادت در سفر نیز واجب است اما احکام خاصی دارد که در این درس به برخی از آنها اشاره شده است.

نکته: پیشنهاد می‌شود با توجه به پیمانه‌ای بودن آموزش درس هدیه‌های آسمان، در صورت امکان این درس را در اردو یا سفرهای دانشآموزی، تدریس نمایید.

اهداف درس

آشنایی با برخی از احکام نماز مسافر
آشنایی با برخی از احکام روزه مسافر

توانایی تشخیص نمازهای شکسته و کامل در شرایط مختلف
توانایی تشخیص روزه باطل در موقعیت‌های گوناگون

مفاهیم کلیدی

نماز مسافر
روزه مسافر

پیشنهادهایی برای تدریس

- عنوان، قسمتی از محتوای درس را آشکار می‌کند. صحبت پیرامون سفر می‌تواند شروع خوبی برای ورود به متن درس قرار گیرد. همچنین پس از تدریس یک بار دیگر می‌توانید به عنوان بازگشت نمایید تا اطلاعات تکمیل شده دانشآموزان پیرامون آن بیان گردد.

- برای شروع تدریس می‌توانید واژه «سفر» را بر تابلوی کلاس بنویسید و با طرح پرسش‌های زیر درس را آغاز نمایید:

✓ آیا تاکنون به سفر رفته اید؟

✓ در سفر چه چیزهایی را یاد گرفتی؟

✓ نمازتان را در سفر به چه شکلی خواندید؟

- می‌توانید این درس را با تزدیک شدن به تعطیلات نوروزی تدریس نمایید. با استفاده از این فرصت، می‌توان پرسش‌های

زیر را مطرح نمود :

✓ به نظر شما سفر کردن فایده ای برای ما دارد؟

✓ به نظر شما ما چند نوع سفر داریم؟

✓ نماز و روزه در سفر و در شهر خودمان با هم فرق دارد یا نه؟

از دانشآموزان بخواهیم به این پرسش‌ها پاسخ مناسب دهند و این مقدمه‌ای برای ورود به درس و محتوای آن باشد.

● در صورت امکان به همراه دانشآموزان در اردوبی یک روزه شرکت نمایید. دانشآموزان با دیدن شکسته خواندن نماز

توسط ما سؤالاتی برایشان پیش می‌آید و به این ترتیب در موقعیت یادگیری احکام مربوط به سفر قرار می‌گیرند.

● تعریف یک خاطره زیبا و به یادماندنی از سفر، توسط دانشآموزان کلاس می‌تواند شروع مناسبی برای تدریس شما باشد.

● در فعالیت "ایستگاه فکر" دانشآموزان می‌آموزند که نماز صبح و مغرب هیچگاه تغییر نمی‌کند و فقط نمازهای چهار رکعتی در سفر شکسته می‌شوند.

● در فعالیت «کامل کنید» دانشآموزان را هدایت کنید تا به زمان حرکت در رفت و برگشت در سفر توجه کنند. در ضمن دقت نمایند که مسافری نمی‌تواند در ماه رمضان روزه بگیرد که نماز خود را به صورت شکسته می‌خواند.

● در فعالیت «بررسی کنید» تلاش شده تا دانشآموزان به مدت اقامت و مسافت سفر و احکام آن توجه کنند.

● در انجام فعالیت «گفت و گو کنید» دانشآموزان به صورت جامع و همه جانبه به تثبیت و تعمیق احکام نماز و روزه مسافر از جهت زمان حرکت، مدت اقامت و مسافت سفر می‌پردازند.

● فعالیت «تحقیق کنید» که با هدف تقویت رویکرد پژوهش محور در آموزش، در خارج از کلاس انجام می‌شود، اهداف درس را تعمیق می‌بخشد. شایسته است معلمان محترم فرصت ارائه این تحقیق‌ها را در کلاس برای دانشآموزان ایجاد نمایند.

با تحقیق، دانشآموزان به این چهار مکان مقدس می‌رسند : مسجدالحرام در مکه، مسجد النبی در مدینه، مسجد کوفه، اطراف ضریح مطهر امام حسین (ع) در کربلا.

جدول ارزشیابی

عنوانی کارنامه	اهداف کلی	شماره دروس	نشانهای تحقق	سطوح عملکرد
	- آشنایی با برخی از احکام نماز مسافر - آشنایی با برخی از احکام روزه مسافر		- بیان برخی از احکام نماز مسافر - بیان برخی از احکام روزه مسافر	خوب خوب
	- توانایی تشخیص نمازهای شکسته و کامل در شرایط مختلف	۱۲	- معرفی حکم نماز مسافر در شرایط مختلف	قابل قبول
	- توانایی تشخیص روزه باطل و درست در موقعیت‌های گوناگون		- معرفی حکم روزه مسافر در موقعیت‌های گوناگون	نیازمند آموزش و تلاش بیشتر
				برخی از احکام نماز و روزه مسافر را با ذکر نمونه توضیح می‌دهد. احکام نماز و روزه مسافر را در همه موارد تشخیص می‌دهد.

دانستنی‌های معلم

۱ در این درس ما به دنبال توجه دادن داش آموزان به این نکته هستیم که دین فقط منحصر در عبادت نیست بلکه دین امری جامع و فraigیر است که به همه ابعاد زندگی توجه دارد، عبادت، اخلاق فردی و اجتماعی، ورزش، تفریح، سفر و... در این درس با بیان مقدماتی در خصوص سفر، توجه دین به بحث سفر نشان داده شده است.

۲ در این درس باید به این نکته اشاره کرد که همه احکام دین از سوی خداوند مهربان قرار داده شده است؛ احکامی که نشان دهنده خیرخواهی خدا در حق بندگان است.

۳ از آنجایی که این درس، در خصوص احکام سفر است، می‌توان آن را قبل از تعطیلات نوروزی آموزش داد تا دانش آموزان در سفرهای نوروزی به صورت عملی آن را تجربه کنند و در صورت عدم توجه به آنها ممکن است موجبات دلزدگی سوالات خود را بپرسند.

۴ حتماً توجه داشته باشیم که در بیان احکام مسافرت به مطالب درس اکتفا کیم و با بیان مطالب اضافی، ذهن دانش آموز را خسته نکنیم. خصوصاً آنکه آموزش احکام، ظرافت‌هایی دارد که در صورت عدم توجه به آنها ممکن است موجبات دلزدگی دانش آموزان و یا وسواسی شدن آنها را فراهم کنیم.

درس سیزدهم

عید مسلمانان

توضیحات درس

این درس با بیان داستان زندگی اسماعیل و هاجر و ابراهیم ، اعمال و مراسم حج را به صورت اجمالی معرفی می کند و با استفاده از این مقدمه ، دو عید مشترک میان همه مسلمانان، ویژگی ها و فواید آنها را معرفی می کند. در درس عید مسلمانان تلاش شده تا دانش آموز ضمن آشنایی بیشتر با مراسم مربوط به حج و عید قربان که یکی از مهم ترین اعياد اسلامی است و تمامی مسلمانان در سراسر جهان آن را محترم شمرده و جشن می گیرند ، برای شرکت در این مراسم اشتیاق و جنب و جوش پیشتری پیدا کرده و در مراسم عید قربان مشارکت نماید.

نکته : پیشنهاد می شود با توجه به پیمانه ای بودن آموزش درس هدیه های آسمان، در صورت امکان این درس را در ماه ذی الحجه و ایام حج و یا در یکی از اعياد اسلامی تدریس نمایید.

اهداف درس

آشنایی با مراسم حج و اعمال آن
آشنایی با برخی از آداب عید قربان
اشتیاق برای شرکت در مراسم عید قربان
شرکت در مراسم عید قربان

مفاهیم کلیدی

حج
عید فطر
عید قربان
حضرت ابراهیم
خانه کعبه
mekkah
لباس احرام
طواف
قربانی
غسل
نماز عید

پیشنهادهایی برای تدریس

- می‌توانید کلاس خود را با پخش فیلمی از مراسم حج و اعمال آن و گفت و گوی با داشت آموزان درباره تلقی آنها نسبت به این مراسم شروع کنید.
- می‌توانید کلاس خود را با پخش شعارهایی که در روز عید داده می‌شود، آغاز نمایید.
- در صورتی که این امکان برای شما فراهم باشد از قبل، کلاس و مدرسه را تزیین کرده و جشنی را به مناسبت عید قربان برگزار کنید. این عمل برای جلب توجه دانشآموزان به موضوع درس سیار مناسب است.
- می‌توانید کلمه «عید» را روی تابلو بنویسید و از داشت آموزان سؤال کنید که چه اعیادی را می‌شناسند. پس از نوشتن عیدها با دسته بندی عیدهای ملی و دینی، تفاوت آنها را بیان کنید که عید ملی فقط برای مردم یک کشور عید شمرده می‌شوند ولی اعیاد دینی برای همه مسلمانان جهان در سراسر دنیاست و از این زمینه برای شروع درس استفاده کنید.
- می‌توانید کلاس خود را با سردادن تکبیرهایی که در روز عید فطر و قربان سرداده می‌شود، همراه با داشت آموزان شروع کنید و با این ایجاد انگیزه تدریس خود را شروع کنید. این کار می‌تواند برای بچه‌ها شادی آور و چه بسا تعجب برانگیز باشد. سپس می‌توانید درباره این تکبیرها و نیز اطلاعات داشت آموزان با آنها گفتوگو کنید.
- در آموزش این درس می‌توان از زنگ هنر داشت آموزان استفاده کرد و از آنها خواست یک سری پارچه سفید و مشکی، جعبه مکعب شکل، ... با خود بیاورند. از آنها بخواهیم با این وسایل، خانه کعبه و حاجیانی که در حال طواف هستند درست کنند. روز درس از آنها بخواهیم این وسایل را به کلاس بیاورند.
- روزی که می‌خواهید این درس را تدریس کنید، می‌توانید از چند حاجی دعوت کنید تا گزارشی از سفر حج خود را برای داشت آموزان بیان کنند. اگر ممکن باشد که حاجیان بالباس حج در مراسم شرکت کنند، زمینه بهتری برای شروع تدریس فراهم می‌شود.
- فعالیت «خاطره گویی» می‌تواند شروع مناسبی برای تدریس شما باشد. خاطره گویی داشت آموزان یکی از شیوه‌های مناسب برای آموزش این درس است زیرا میان اهداف درس و زندگی روزمره داشت آموز ارتباط برقرار کرده و اهداف درس تثبیت و تعمیق بیشتری پیدا می‌کنند.
- عنوان، قسمتی از محتوای درس را آشکار می‌کند. صحبت پیرامون اینکه مسلمانان چه عیدهایی دارند، می‌تواند شروع خوبی برای ورود به متن درس قرار گیرد. همچنین پس از تدریس، یک بار دیگر می‌توانید به عنوان، بازگشت نمایید تا اطلاعات تکمیل شده داشت آموزان پیرامون آن بیان گردد و به این ترتیب ارتباط این عنوان با محتوای درس، بیش از گذشته آشکار گردد.
- در این درس می‌توانید از فن «تصویر خوانی» استفاده نمایید. این فرصت را برای داشت آموزان فراهم کنید تا دریافت و استنباط خود را از تصویر درس مطرح نمایند؛ هر چند این دریافت در فضایی عاطفی صورت پذیرفته و ارتباط مستقیمی با محتوای درس نداشته باشد متن درس می‌تواند شروع خوبی برای تدریس باشد. می‌توانید از قبل، گروهی از داشت آموزان را برای اجرای نمایش داستان درس آماده نموده و در تهیه وسایل مورد نیاز و گریم به آنها کمک کنید.

- متن درس می‌تواند شروع خوبی برای تدریس باشد. می‌توانید از قبل، گروهی از داشنآموزان را برای اجرای نمایش داستان درس آماده نموده و در تهیه وسایل مورد نیاز و گریم به آنها کمک کنید.
- خواندن متن درس می‌تواند شروع خوبی برای تدریس باشد. دقت شود که خواندن درس توسط معلم در قالب یک داستان و با احساس صورت پذیرد، نه مانند یک متن ساده. می‌توانیم پس از خواندن متن درس از داشنآموزان بخواهیم، درس‌ها و نکاتی که هر کدام از متن خوانده شده برداشت نموده‌اند را بیان نماییم. ممکن است نکته‌ای برای داشنآموز شما جالب توجه باشد که شما به آن توجهی نداشته بودید. سپس با جمع بندی نظرات می‌توانید محتوای درس را در قالب این نظرات به داشنآموزان منتقل نمایید.
- در فعالیت «برايم بگو» اجازه دهید داشنآموزان خوب در متن درس دقت کنند و سپس پاسخ‌های خود را مطرح نمایند. مهم‌ترین پاسخ‌های داشنآموزان عبارت است از : زیاد شدن وحدت میان مسلمانان، زیارت خانه خدا و تزدیک‌ترشدن به او، رسیدگی به حال فقرا در روز عید قربان و باید متذکر شد که حج تنها یک عبادت نیست، بلکه به وسیله آن مسلمانان دنیا با یکدیگر آشنا می‌شوند و از مشکلات هم مطلع گردیده، برای حل و برطرف کردن آن اقدام می‌کنند و قدرت خود را در برابر دشمنان اسلام به نمایش می‌گذارند.
- در انجام فعالیت «گفت و گو کنید» جهت تقویت اهداف نگشی و رفتاری درس، خوب است داشنآموزان ابتدا به صورت فردی یا گروهی روی این فعالیت فکر کرده و سپس مطالب خود را در جمع دیگر داشنآموزان مطرح نمایند. ویژگی مهم این عیدها در بخش پایانی درس منعکس گردیده است (رسیدگی به حال فقرا و نیازمندان).
- در فعالیت «ایستگاه فکر» اجازه دهید داشنآموزان خوب فکر کنند و سپس پاسخ‌های خود را به صورت فردی یا گروهی مطرح نمایند. پاسخ‌های داشنآموزان می‌تواند در جهت اعمالی مثل دید و بازدید، عیدی دادن و عیدی گرفتن و رفتن به نماز عید و دیدار از حاجیان و ... هدایت شود.
- در فعالیت «ایستگاه خلاقیت» هدف آن است که داشنآموزان در قالب خوش‌نویسی و قاب سازی به ثبت و تعمیق مطالب آموخته شده پردازند.

جدول ارزشیابی

عنوان‌ین کارنامه	اهداف کلی	شماره دروس	نشانه‌های تحقیق	سطوح عملکرد
				مراسم حج و اعمال آن را در قالب متنی معرفی می‌کند. به نمونه‌های متعدد از آداب عید قربان اشاره می‌کند. ضمن اظهار علاقه، در مراسم عید قربان مشارکت می‌کند.
معنم‌گذاری سلاماتی	<ul style="list-style-type: none"> - آشنایی با مراسم حج و اعمال آن - آشنایی با برخی از آداب عید قربان - اشتیاق برای شرکت در مراسم عید قربان - شرکت در مراسم عید قربان 	۱۳	<ul style="list-style-type: none"> - معرفی مراسم حج و اعمال آن - بیان آداب عید قربان 	خوب
				مراسم حج و اعمال آن را در قالب یک جمله معرفی می‌کند. به یکی از آداب عید قربان اشاره می‌کند. ضمن اظهار علاقه، برای شرکت در مراسم عید قربان تمایل نشان می‌دهد.
				با کمک آموزگار مراسم حج و اعمال آن را در قالب یک جمله معرفی می‌کند. باراهنمایی آموزگار به یکی از آداب عید قربان اشاره می‌کند. با یاری آموزگار ضمن اظهار علاقه، برای شرکت در مراسم عید قربان تمایل نشان می‌دهد.

دانستنی‌های معلم

- ۱ دانشآموزان در پایه سوم هدیه‌های آسمان در درسی با همین نام با مراسم عید فطر و برخی از آداب، ویژگی‌ها و اعمال آن آشنا شدند. معلمان عزیز می‌توانند از طریق ارتباط طولی و عمودی دروس، بین این دو درس ارتباط برقرار کنند و برای ایجاد انگیزه با یادآوری آن درس، تدریس خود را آغاز کنند.
- ۲ در تدریس مسئله حج بهتر است که از تجربه‌های کودکان آغاز شود، برای نیل به این هدف با توجه دادن آنها به مساجد یا زیارتگاه‌هایی که دیده‌اند، می‌توانیم خاطره مسجد را در ذهن آنان زنده کنیم و از آنها بخواهیم تا مشهودات خود را در این زمینه بیان نمایند. سپس این نکته را به آنان گوشزد کنیم که مسجد محل عبادت و نماز است و مردم بالباس‌های تمیز و بدن پاکیزه در آنجا جمع می‌شوند و با کمال محبت و صمیمیت در کنار هم نماز می‌خوانند. آنگاه با این سابقه ذهنی پیرامون مسجدالحرام و کعبه و زیبایی آن سخن بگوییم. در این زمینه استفاده از تصاویر جالب و متنوع یا فیلم بسیار مؤثر است.
- ۳ در این محدوده سنی لازم است بحث حج را به اختصار مطرح کنیم و در حد آشنا کردن اجمالی دانشآموزان با حج اکتفا نماییم و از ورود به جزئیات اعمال آن خودداری ورزیم.
- ۴ برای آشنایی بیشتر دانشآموزان می‌توان از آنان خواست که اگر در خانواده خود کسی را سراغ دارند که به مکه و سفر حج مشرف شده است، از او در این زمینه سؤال کنند.

درس چهاردهم

راز موفقیت

همانگونه که از عنوان درس پیداست، دانشآموزان در این درس ضمن آشنایی با عوامل موفقیت و موانع آن، با تأکیدات دین بر نقش تلاش و کوشش برای رسیدن به موفقیت آشنا می‌شوند.
نکته: پیشنهاد می‌شود با توجه به پیمانه‌ای بودن آموزش درس هدیه‌های آسمان، در صورت امکان این درس را در آستانه زمان برگزاری مسابقات یا المپیادها، تدریس نمایید.

آشنایی با راه‌های کسب موفقیت

برنامه‌ریزی براساس گام‌های موفقیت در فعالیت‌های روزانه و پایندی به آن
توانایی نقد خود براساس عوامل کسب موفقیت
توانایی تفکر در آیات و روایات و درک ارتباط آنها با موضوع درس

تلاش

کوشش

موفقیت

● عنوان، قسمتی از محتوای درس را آشکار می‌کند. صحبت پیرامون «موفقیت» می‌تواند شروع خوبی برای ورود به متن درس قرار گیرد. همچنین پس از تدریس یک بار دیگر می‌توانید به عنوان بازگشت نمایید تا اطلاعات تکمیل شده دانشآموزان پیرامون آن بیان گردد.

- برای شروع تدریس می‌توانید واژه «موفقیت» را بر تابلوی کلاس بنویسید و با طرح پرسش‌های زیر درس را آغاز نمایید:
 - ✓ آیا تاکنون در کاری موفق بوده‌اید؟
 - ✓ آیا تاکنون در کاری ناموفق بوده‌اید؟
 - ✓ عوامل موفقیت خود را در چه می‌دانید؟
 - ✓ عوامل عدم موفقیت خود را در چه می‌دانید؟

● پخش فیلم از ورزشکاران پارالمپیک (معلو لان)، که با سعی و تلاش فراوان به کسب مдал طلا و نقره و برتر نائل آمده و باعث سرافرازی میهن اسلامی ایران شدند؛ می‌تواند در تثبیت محتواهی درس مفید افتد. این فیلم می‌تواند به عنوان بخشی از محتواهی بسته آموزشی این درس لحاظ گردد.

● می‌توانید این درس را با تزدیک شدن به زمان اعطای کارنامه تدریس نمایید. با استفاده از این فرصت، می‌توان پرسش‌های زیر را مطرح نمود :

✓ در کدام درس موفقیت بیشتری داشتید؟

✓ در کدام درس موفقیت کمتری داشتید؟

✓ علت موفقیت خود را در چه می‌دانید؟

✓ علت عدم موفقیت خود را در چه می‌دانید؟

از دانشآموزان بخواهیم به این پرسش‌ها پاسخ مناسب دهند و این مقدمه‌ای برای ورود به درس و محتواهی آن باشد.

● می‌توانید کلاس خود را با پخش فیلمی از موفقیت افراد موفق و گفت و گوی با دانشآموزان درباره تلقی آنها نسبت به موفقیت آنان و دلایل آن، شروع کنید.

● می‌توانید کلاس خود را با فعالیت «بررسی کنید» شروع کنید. ارائه نظرات توسط دانشآموزان کلاس می‌تواند شروع مناسبی برای تدریس شما باشد.

● می‌توانید کلاس خود را با فعالیت «تحقیق کنید» شروع نمایید. گفت و گو در مورد راز موفقیت افراد موفق می‌تواند شروع مناسبی برای تدریس شما باشد.

● می‌توانید روی تابلوی شعر نابرده رنج گنج میسر نمی‌شود را بنویسید و از دانشآموزان بخواهید درک خود را از معنا و مفهوم کلی این مصراح شعر برای دیگران بیان کنند و سپس قسمت دوم شعر را کامل کنند و با این ایجاد انگیزه تدریس خود را شروع کنید.

هر که نان از عمل خویش خورد منت حاتم طایی نبرد

● می‌توانید روی تابلو شعر هر که نان از عمل خویش خورد منت حاتم طایی نبرد را بنویسید و از چند نفر از دانشآموزان که آمادگی بیشتری دارند و موضوع داستان حاتم طایی که در «بخوانیم» پایه سوم ابتدایی خوانده‌اند را به خاطر می‌آورند، بخواهید که قصه را تعریف یا به نمایش بگذارند و یا در رابطه با موضوع درس توضیح دهند و به این ترتیب تدریس خود را شروع کنید.

● از دانشآموزان بخواهید داستان، شعر، ضرب المثل و یا خاطره‌ای مناسب که در زمینه «موفقیت» دارند بیان کنند. نمونه : جیک جیک مستونت بود، فکر زمستونت بود؟

● می‌توانیم قبل از تدریس، از دانشآموزان در ارتباط با معنای ضرب المثل «از تو حرکت، از من برکت!» سؤال نموده و بعد تدریس را آغاز نماییم.

● می‌توان با استفاده از نماد جمع در ریاضی؛ دانشآموزان را به تفکر پیرامون این مفهوم دعوت نماییم که : (تلاش+ پشتکار= موفقیت)؛ یعنی چه؟

- نصب عکس دانشمندان و بزرگان ایرانی و مسلمان روی تابلوی کلاس (مانند بوعلی سینا، ابوالحنی بنرونی، زکریای رازی، پروفسور حسابی و...) برای ایجاد انگیزه و توضیح پیرامون اینکه این عکس‌ها را چرا نصب کردیم، می‌تواند ما را به مفهوم مورد نظر برساند. دانشمندان و مختارانی که با سعی و تلاش و پشتکار به موفقیت رسیدند. به طور کلی توجه دانشآموزان را به این نکته جلب نماییم که دین می‌خواهد ما آدم‌های موفقی باشیم. بزرگان و عالمان ما اهل تلاش و کوشش بوده‌اند. هر مسلمانی هم باید با تلاش و کوشش خود راه‌های موفقیت را هموار سازد.
- می‌توان با کمک دانشآموزان، نمایشی با موضوع تبلی، نا امیدی، عدم پشتکار و ... اجرا نموده که در نهایت دانشآموزان با عواقب هر یک از آنها آشنا شوند.
- دانشآموزان می‌توانند با افرادی از محله یا خویشان و اقوام خود که در کارهای مختلف تحصیل مثل کشاورزی یا صنعت موفق بوده اند گفت و گو کرده و نتیجه آن را در کلاس مطرح نمایند.
- در فعالیت «برایم بگو» دانشآموزان را هدایت کنید تا به جمع‌بندی و نتیجه‌گیری متن درس بپردازند.
- در فعالیت «ایستگاه فکر» عوامل موفقیت و ضرورت وجود آنها تثبیت می‌شود.
- در فعالیت «کامل کنید» دانشآموزان نظر خدا را در مورد ترتیب عوامل موفقیت ارائه می‌کنند. در حقیقت در این فعالیت نیل به ترتیب واحد مد نظر نیست بلکه تعمیق و تثبیت آنها هدف می‌باشد.
- در فعالیت «ایستگاه خلاقیت» هدف آن است که دانشآموزان در قالب خوش‌نویسی، با گفتار و سیره افراد موفق آشنا شده و به تثبیت و تعمیق مطالب آموزش داده شده بپردازند.
- تأکید فعالیت «گفت و گو کنید» برای برطرف کردن احساس ضعف، یأس و... دانشآموز است که به عنوان عاملی برای ترک فعالیت و عدم موفقیت به شمار می‌آید. بنابراین مناسب است دانشآموزان به پاسخ شایسته این سؤال ترغیب شوند.

جدول ارزشیابی

عنوان کارنامه	اهداف کلی	شماره دروس	نشانه های تحقیق	سطوح عملکرد
				در مورد راه های کسب موفقیت با ذکر مثال توضیح می دهد. ضمن برنامه ریزی براساس گام های موفقیت در فعالیت های روزانه، در همه موارد به آنها پایین دی نشان می دهد. ضمن بیان تأکیدات دین بر نقش تلاش و کوشش برای رسیدن به موفقیت، پیام قرآنی را می خواند و در مورد مفهوم آن با ذکر نمونه توضیح می دهد.
		۱۴	- بیان راه های کسب موفقیت - برنامه ریزی براساس گام های موفقیت در فعالیت های روزانه و پایین دی به آن - نقد خود براساس عوامل کسب موفقیت	خوب
آداب و اخلاق اسلامی، مؤذن کن	- آشنایی با راه های کسب موفقیت - برنامه ریزی براساس گام های موفقیت در فعالیت های روزانه و پایین دی به آن - توانایی نقد خود			در مورد راه های کسب موفقیت توضیح می دهد. ضمن برنامه ریزی بر اساس گام های موفقیت در فعالیت های روزانه، در اغلب موارد به آنها پایین دی نشان می دهد. ضمن بیان تأکیدات دین بر نقش تلاش و کوشش برای رسیدن به موفقیت، پیام قرآنی را می خواند و مفهوم آن را بیان می کند.
	- توانایی تفکر در آیات و روایات و درک ارتباط آنها با موضوع درس		- قابل قبول	راه های کسب موفقیت را بیان می کند. ضمن برنامه ریزی بر اساس گام های موفقیت در فعالیت های روزانه، در برخی موارد به آنها پایین دی نشان می دهد. ضمن بیان تأکیدات دین بر نقش تلاش و کوشش برای رسیدن به مفهوم پیام قرآنی را بیان می کند.
			نیازمند آموزش و تلاش بیشتر	با کمک آموزگار راه های کسب موفقیت را بیان می کند. با راهنمایی آموزگار ضمن برنامه ریزی براساس گام های موفقیت در فعالیت های روزانه در برخی موارد به آنها پایین دی نشان می دهد. با یاری آموزگار ضمن بیان تأکیدات دین بر نقش تلاش و کوشش برای رسیدن به مفهوم پیام قرآنی را بیان می کند.

دانستنی‌های معلم

- ۱** اهمیت این درس به خاطر آن است که به دانشآموز نشان می‌دهد که رسیدن به موفقیت، تلاش و برنامه‌ریزی لازم است و با آرزو و کاشکی گفتن، نمی‌توان به موفقیت رسید. اهمیت این درس وقتی دو چندان می‌شود که بدانیم متأسفانه در فضای امروزی جامعه گفتمان شناس و اقبال رو به افزایش است. یعنی گمان می‌شود افراد موفق شناس و بخت و اقبال بلندی داشته‌اند و در مقابل، من و امثال من از ابتدا بداقبال و بدبخت بوده‌ایم. رواج این ادبیات باعث شده که ما شکست‌ها و عدم موفقیت‌های خود را به جای آنکه به عدم تلاش خود نسبت دهیم، به گردن بخت بد خود بیندازیم. این گفتمان در ادبیات دینی ما هیچ جایگاهی ندارد. همان گونه که در آیه قرآن نیز به آن اشاره شده است.
- ۲** دانشآموزان عادت دارند که در هنگام شکست به سرزنش خود بپردازنند. این روحیه، موجب یأس و ناامیدی می‌شود. در این درس باید به آنها آموخت که در شکست‌ها به جای سرزنش خود، باید به دنبال شناخت علت شکست رفت و به جای ناامید شدن، با پشتکار و توکل بر خدا و با برنامه‌ریزی درست، مشکلات را حل کرد.
- ۳** دانشآموزان عادت دارند که در زندگی روزانه خود، به هر کاری که اول با آن مواجه می‌شوند مشغول می‌شوند. یعنی هیچ برنامه‌ای برای اولویت دادن به کارهای روزانه خود ندارند. وقتی وارد خانه می‌شوند، اگر تلویزیون روشن باشد، پای آن می‌نشینند، اگر دوستی به سراغ آنها آید و او را دعوت به بازی کند، به سراغ بازی می‌روند، در آخر شب هم چون باید فردا به مدرسه بروند، تکالیف خود را انجام می‌دهند. خوب است به آنها بیاموزیم که کارها را باید به ترتیب اهمیت درجه‌بندی کرد. به جای اینکه اول به سراغ بازی رویم و در حین بازی فکرمان نگران تکالیف باشد و از بازی هم لذت چندانی نبریم، بهتر است اول تکالیف را انجام دهیم و بعد با خیال راحت به سراغ بازی برویم. وقتی مخاطبان برنامه‌ریزی روزانه را بادگرفتند، می‌توانیم برنامه‌ریزی‌های طولانی تر (هفتگی، ماهیانه، و در طول سال) را نیز به آنها آموختش دهیم.
- ۴** در درس به جمله‌ای از حضرت علی(ع) اشاره شده است. اهمیت این جمله هنگامی برای دانشآموزان مشخص می‌شود که آنها بدانند که این جمله را حضرت علی(ع) لحظاتی قبل از شهادت گفته‌اند. انسانی که در حال مرگ است، مهم‌ترین حرف‌ها را می‌زند، چون می‌داند فرصت کمی دارد و باید در این فرصت حرف‌های خود را گلچین کند. توجه به نظم تا چه اندازه اهمیت داشته است که حضرت در واپسین لحظات عمر توصیه به آن کرده‌اند. شاید اگر ما مسلمانان به این توصیه عمل می‌کردیم، امروز از رشد و پیشرفت دو چندانی برخوردار بودیم.

درس پانزدهم

حمسه آفرینان جاودان

توضیحات درس

در این درس دانشآموzan ضمن آشنایی با مقام شهدا از دیدگاه آیات و روایات، با آرمانها و اهداف آنها و اینکه آنها برای چه جنگیدند و در چه راهی به شهادت رسیدند آشنا می‌شوند.

دانشآموzan در ابتدا بدانند که شهدا انسان‌های پاک و نیک روزگار خود بودند که برای دفاع از اسلام و میهن جان خود را فدا کردند. با ایجاد حس تردیکی و جلب علاقه مخاطب به شهدا به عنوان انسان‌های خوب و نیکوسرشته که شجاعانه از جان خود گذشتند، می‌توان دانشآموzan را به الگوگیری از آنها ترغیب نمود.

نکته: پیشنهاد می‌شود با توجه به پیمانه‌ای بودن آموزش درس هدیه‌های آسمان، در صورت امکان این درس را همزمان با هفته دفاع مقدس (اول تا هفتم مهرماه) یا در دهه فجر یا روز ۸ آبان، روز بسیج دانشآموزی یا ۵ آذر، روز بسیج مستضعفان یا زمان برگزاری بزرگداشت شهدا، تدریس نمایید.

اهداف درس

آشنایی با مقام شهید و دفاع مقدس
احترام به شهدا و الگوگرگتن از ایشان در زندگی
توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس

مفاهیم کلیدی

شهید

دفاع مقدس

پیشنهادهایی برای تدریس

- در این درس می‌توانید از فن «تصویرخوانی» استفاده نمایید. این فرصت را برای دانشآموzan فراهم کنید تا دریافت و استنباط خود را از تصویر درس مطرح نمایند؛ هر چند این دریافت در فضای عاطفی صورت پذیرفته و ارتباط مستقیمی با محتوای درس نداشته باشد.
- می‌توانید کلاس خود را با پخش قطعاتی از فیلم‌های دوران جنگ تحمیلی که رشادت و فداکاری رزمندگان اسلام را نشان می‌دهد و گفت و گوی با دانشآموzan درباره تلقی آنها نسبت به دوران جنگ تحمیلی، شروع کنید.

- برای شروع مناسب درس می‌توانید دانش‌آموزان را به زیارت شهدا و دیدار با خانواده‌های ایشان ببرید و با استفاده از این ایجاد انگیزه، فضا را برای تدریس آماده کنید.
- برای شروع مناسب درس می‌توانید از متن درس آغاز کنید. متن را به گونه‌ای بخوانید که دانش‌آموزان را با خود چنان همراه سازید که آنان نیز خود را در فضای سال‌های دوران جنگ تحمیلی حس کنند.
- تدریس خود را می‌توانید با فعالیت «بگرد و پیدا کن» شروع کنید. این فعالیت فرصت خوبی است تا درباره ایشار و فداکاری جانبازان با دانش‌آموزان صحبت کنید و با این ایجاد انگیزه درس را شروع کنید.
- برای شروع مناسب درس می‌توانید با دعوت از یکی از رزمندگان یا جانبازان به کلاس و استفاده از خاطرات آنها در دوران جنگ، فضا را برای تدریس آماده کنید.
- پرسش و پاسخ پیرامون شهدا و دفاع مقدس می‌تواند شروع خوبی برای تدریس قرار گیرد. در این راستا این پرسش‌ها به شما کمک می‌کند:

فداکاری یعنی چه؟ به چه کسی فداکار گفته می‌شود؟
شهید به چه کسی گفته می‌شود؟
چرا می‌گوییم شهدا ایشار و فداکاری داشتنند؟
تا به حال به نمایشگاه‌های دفاع مقدس رفته‌اید؟
چه چیزی آنجا دیده‌اید و برای شما جالب بوده است؟
چرا شهدا به مبارزه با دشمن رفتند؟
فکر می‌کنید چرا در هر سال، یک هفته را به عنوان هفته دفاع مقدس نامیده‌اند؟

- می‌توانید از قبل، بخشی از وصیت‌نامه‌های شهدا و دانش‌آموز را پیدا کرده و در کلاس نصب نمایید و با صحبت پیرامون آنها به محتوای درس تعمیق دهید.
- خواندن بخشی از وصیت‌نامه یک شهید هم برای شروع تدریس بسیار مناسب است.
- تحقیق در رابطه با نام یک کوچه یا محله که به نام یکی از شهدا و هشت سال دفاع مقدس می‌باشد، به تعمیق محتوای درس کمک می‌کند.

- بهتر است خواندن متن توسط معلم صورت پذیرد و جذابیت بیشتر آن این است که در صورت امکان، همراه با خواندن متن از طریق تصویر و پخش صدای توپ و تانک، فضاسازی صورت پذیرد.
- برگزاری نمایشگاهی به مناسب هفته دفاع مقدس از تصاویر و عکس‌های مربوط به دوران جنگ و شهدا در نمازخانه سالن مدرسه فضای خوبی برای تدریس این درس آماده می‌کند. این محتوای مکتوب صوتی و تصویری، می‌تواند به عنوان بخشی از محتوای بسته آموزشی این درس در نظر گرفته شود. بهتر است برای برگزاری هرچه بهتر این نمایشگاه، بچه‌ها به صورت راهنمایی در پای هر تصویر یا عکسی قرار گرفته و به بازدید کنندگان توضیحات لازم را بدهند.
- در فعالیت «برایم بگو» توجه دانش‌آموزان به دسته‌های مختلف ایشارگران در جنگ جلب می‌گردد. تنها شهدا و خانواده ایشان نبودند که در این جنگ از سوی دشمنان آسیب دیدند. گروه‌های مختلف دیگری نیز وجود داشته‌اند که در این فعالیت

به آنها توجه می‌شود. از این میان دانشآموزان می‌توانند به این افراد اشاره نمایند :

۱ جانبازان و مجروهان : جانبازان قطع نخاع، جانبازان شیمیابی، جانبازان قطع عضو یا آسیب دیده در عضو.

۲ اسیران جنگی

۳ مفقودان : یعنی افرادی که معلوم نیست به شهادت رسیده‌اند یا اسیر شده‌اند و خانواده‌های آنها خبری از ایشان ندارند.

۴ خانواده‌هایی که با شروع جنگ از خانه و شهر خود آواره شدند؛ مانند خانواده‌هایی که در روستاها و شهرهای مرزی کشور زندگی می‌کردند.

۵ خانواده‌هایی که در بمباران دشمن، خانه و کاشانه خود را از دست داده‌اند.

دانشآموزان از طریق این فعالیت، با جنبه ایثار و فداکاری همه مردم ایران بیشتر آشنا می‌شوند و از اهمیت آن در دفاع از مرزهای ایران اسلامی آگاه می‌گردند.

● در انجام فعالیت «گفت و گو کنید» جهت تقویت اهداف نگرشی و رفتاری درس، خوب است برای پاسخ به بخش اول فعالیت دانشآموزان ابتدا به صورت فردی یا گروهی روی این فعالیت فکر کرده و سپس مطالب خود را در جمع دیگر دانشآموزان مطرح نمایند. در بخش دوم، با توجه به محتوای درس، دانشآموزان به شیوه سلبی، با این مسئله رو به رو می‌گردند که حال اگر ایثار و فداکاری رزم‌نده‌گان نبود، چه اتفاقی می‌افتد؟ این فعالیت به نوعی مکمل فعالیت پیشین نیز محسوب می‌گردد. تفکر و صحبت در مورد نتایج چنین چیزی موجب می‌گردد تا دانشآموزان بیش از گذشته به اهمیت ایثار و فداکاری رزم‌نده‌گان بی‌پرسند.

● فعالیت «ایستگاه فکر» با هدف بسط و گسترش اهداف درس، تنظیم شده است. دانشآموزان در این بخش، با برقراری ارتباط عرضی به درس سوم رجوع کرده و به مقایسه ویژگی‌های شهداًی عاشورا و انقلاب می‌پردازند تا به این نتیجه برسند که شهداًی ایران راه شهداًی کربلا را ادامه داده‌اند. همچنین در این بخش با تکیه بر جمله امام (ره) درباره شهید فهمیده، جایگاه این شهید بزرگوار تبیین می‌شود. دانشآموزان با شهید فهمیده در پایه‌ی سوم ابتدایی «درس فداکاران» آشنا شده‌اند.

● در فعالیت «بررسی کنید» تلاش شده تا دانشآموزان با شهداًی هسته‌ای و مدافعان حرم و کسانی که در برابر توطئه‌های دشمن جان خود را فدا می‌کنند آشنا شوند.

● در فعالیت «بگرد و پیدا کن» تلاش شده تا دانشآموزان به تثبیت و تعمیق اطلاعات خود در زمینه ایثارگری شهداً پردازند. دانشآموزان در این درس شهدا را به عنوان الگوی شناسند و می‌پذیرند. خوب است دانشآموزان را گروه‌بندی کرده و از آنها بخواهیم در رابطه با شهیدانی که در این قسمت نامشان آورده شده است، تحقیق کنند و مختصراً از زندگینامه، وصیت‌نامه ایشان را در کلاس ارائه کنند. رمز مسابقه «جانباز» است که برگرفته از این جمله مقام معظم رهبری می‌باشد که فرمودند: جانبازان در حقیقت شهیدان زنده‌ای هستند که خدا ای متعال این فرصت را به آنها داده که سال‌هایی از عمر خودشان را همراه با مجاهدت و آزمایش دشوار بگذرانند. این فعالیت فرصت خوبی است تا درباره ایثار و فداکاری جانبازان با دانشآموزان صحبت کنید. این گفت و گو سبب می‌شود تا دانشآموزان بهتر این مسئله را درک نمایند که چرا جانبازان به «شهداًی زنده» معروف شده‌اند.

- در فعالیت «ببین و بگو» که با هدف تقویت حیطه دانشی و نگرشی اهداف درس، تنظیم شده است؛ دانشآموزان برای زیارت شهدا و دیدار با خانواده‌های ایشان تشویق می‌شوند. در صورت امکان معلمان گرامی می‌توانند دانشآموزان را به زیارت شهدا و دیدار با خانواده‌های ایشان ببرند و پس از آن این فعالیت را انجام دهند.
- در فعالیت «کامل کنید» دانشآموزان در جهت تکمیل و تثبیت اهداف درس در قالب یک گروه، درس‌های مختلفی که از شهدا می‌توانیم بگیریم را بیان می‌کنند. بیان درس‌هایی که از ایشان گرفته می‌شود، مقدمه عمل به درس‌هایی است که دانشآموزان از این الگوهای می‌گیرند. در این بخش دانشآموزان ممکن است به این موارد اشاره کنند: دفاع از استقلال و آزادی ایران، ایثار و فداکاری، مقاومت و ایستادگی در برابر دشمنان اسلام و.....
- در فعالیت «ایستگاه خلاقیت» هدف آن است که دانشآموزان در قالب خوش‌نویسی، با گفتار و اهداف شهدا آشنا شده و به تثبیت و تعمیق مطالب آموزش داده شده بپردازند. دانشآموزان در این فعالیت‌ها بیش از گذشته با زندگی و خاطرات شهدا آشنا می‌شوند و این آشنایی زمینه مناسبی برای عمل به آرمان‌ها و اهداف عالی شهدا می‌باشد.
- فعالیت «تحقیق کنید» که با هدف تقویت رویکرد پژوهش محور در آموزش، در خارج از کلاس انجام می‌شود، اهداف درس را تعمیق می‌بخشد. شایسته است معلمان محترم فرصت ارائه این تحقیق را در کلاس برای دانشآموزان ایجاد نمایند تا دانشآموزان دریابند.

جدول ارزشیابی

عنوانین کارنامه	اهداف کلی	شماره دروس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
				در مورد مقام شهید و دفاع مقدس با ذکر نمونه‌هایی توضیح می‌دهد.
			خیلی خوب	ضمن ابراز علاقه و احترام به شهدا برای الگوگیری از ایشان در زندگی در همه موارد تلاش می‌کند.
				پیام قرآنی را می‌خواند و در مورد مفهوم آن با ذکر نمونه توضیح می‌دهد.
معاصر اسلامی، وقت آن	- آشنایی با مقام شهید و دفاع مقدس - احترام به شهدا و تلاش برای الگو گرفتن از ایشان در زندگی - توانایی تفکر در پیام قرآنی و درک ارتباط آن با موضوع درس	۱۵	- معرفی مقام شهید و دفاع مقدس - ابراز علاقه و احترام به شهدا و تلاش برای الگو گرفتن از ایشان در زندگی - بیان مفهوم پیام قرآنی درس	در مورد مقام شهید و دفاع مقدس توضیح می‌دهد.
				ضمن ابراز علاقه و احترام به شهدا برای الگوگیری از ایشان در زندگی در اغلب موارد تلاش می‌کند. پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
			قابل قبول	مقام شهید و دفاع مقدس را بیان می‌کند. ضمن ابراز علاقه و احترام به شهدا برای الگوگیری از ایشان در زندگی در برخی موارد تلاش می‌کند. مفهوم پیام قرآنی را بیان می‌کند.
			نیازمند آموزش و تلاش بیشتر	با کمک آموزگار مقام شهید و دفاع مقدس را بیان می‌کند. با راهنمایی آموزگار ضمن ابراز علاقه و احترام به شهدا برای الگوگیری از ایشان در زندگی در برخی موارد تلاش می‌کند. با یاری آموزگار مفهوم پیام قرآنی را بیان می‌کند.

۱ دانستنی‌های معلم

۱ در این درس در کنار اهداف اصلی درس، به مطالب دیگری نیز پرداخته شده است که شایسته است در روند تدریس به آنها توجه شود :

- ✓ تشویق به شرکت در اردوهای راهیان نور به منظور گرامی داشت یاد شهدا
- ✓ زیارت قبور شهدا
- ✓ آشنایی با شهادای گمنام
- ✓ آشنایی با دیگر فداکاران عرصه دفاع مقدس (جانبازان و اسراء)

۲ می‌توان در مورد پیام‌های انتخاب شده در این درس و نکات آنها با دانشآموزان به صحبت نشست : جمله بسیجی قبل از شهادت (درس‌هایی که شهدا از امام حسین (ع) گرفتند و ما نیز باید این درس‌ها را بیاموزیم : درس ایثار و مقاومت) وصیت‌نامه شهید (توجه به قرائت قرآن، دعا و کمک به پدر و مادر)

۳ در این درس یکی از جملات لحظه شهادت یکی از بسیجیان مطرح شده است. انتظار می‌رود تا همکاران محترم با استفاده از این موقعیت، در خصوص مسئله بسیج و ویژگی‌های یک بسیجی واقعی سخن گویند تا هم ذهنیت‌های غلطی که در جامعه امروز نسبت به بسیج وجود دارد اصلاح شود و هم با شناخت خصوصیات یک بسیجی حقیقی، خود را علاقمند به این جریان انقلابی و مردمی ببینند.

درس شانزدهم

زيارت

توضیحات درس

دانشآموزان در این درس ضمن آشنایی با آداب زیارت، با دو امامزاده شناخته شده در کشور یعنی فاطمه معصومه (س) در فرم و حضرت احمد بن موسی (ع) در شیراز آشنا شده و برای زیارت ایشان تشویق می‌شوند.
نکته: پیشنهاد می‌شود با توجه به پیمانه‌ای بودن آموزش درس هدیه‌های آسمان، در صورت امکان این درس را در زمان ولادت یا شهادت این امامزادگان، تدریس نمایید.

اهداف درس

آشنایی با برخی از شخصیت‌های دینی
آشنایی با فلسفه زیارت و برخی از آداب آن
احساس علاقه و احترام به شخصیت‌های دینی و تمایل برای زیارت ایشان
تلاش برای الگوگری از شخصیت‌های دینی

مفاهیم کلیدی

امامزاده

زیارت

پیشنهادهایی برای تدریس

- توانیم از دانشآموzan بپرسیم: آیا تاکنون به دیدار رهبر انقلاب یا یکی از مسئولان مملکتی یا یکی از علمای بزرگ رفته‌اید؟ تا هم او را ببینید و هم خواسته خود را از او بخواهید؟ هنگام رفتن چه احساسی داشتید؟ در نزد آنها چه احساسی داشتید؟ و چگونه رفتار می‌کردید؟ پس تیجه می‌گیریم که در نزد امامزادگان نیز باید چنین ادبی را رعایت نمود؛ البته در سطح بالاتر و والاتر و با این ایجاد انگیزه به تدریس این درس پیردازیم.
- عنوان، قسمتی از محتوای درس را آشکار می‌کند. صحبت پیرامون مفهوم «زیارت» و این که به زیارت چه کسی می‌رویم؟ چرا به زیارت می‌رویم؟ در زیارت چه کارهایی انجام می‌دهیم و... می‌تواند شروع خوبی برای ورود به متن درس قرار گیرد. همچنین پس از تدریس، یک بار دیگر می‌توانید به عنوان، بازگشت نمایید تا اطلاعات تکمیل شده دانشآموzan پیرامون آن بیان گردد و به این ترتیب ارتباط این عنوان با محتوای درس، بیش از گذشته آشکار گردد.

- در این درس می‌توانید از فن «تصویر خوانی» استفاده نمایید. این فرصت را برای داشن آموزان فراهم کنید تا دریافت و استنباط خود را از تصویر درس مطرح نمایند؛ سپس با جمع‌بندی نظرات دانش آموزان به تدریس این درس پردازیم.
- می‌توانیم پیش از تدریس، به کمک نشان دادن تصاویر یا فیلم‌هایی از حرم این امامزادگان؛ این امکن را برای داشن آموزان مجسم نماییم.
- پخش زیارت‌نامه حضرت معصومه (س) می‌تواند شروع خوبی برای آغاز تدریس قرار گیرد.
- در روند تدریس، بخشی از زیارت‌نامه حضرت معصومه (س) را در کلاس بخوانیم و به داشن آموزان بگوییم که در این زیارت‌نامه، ما به ایشان سلام می‌کنیم؛ سپس بهترین خواسته‌ها و دعاها ایمان را مطرح می‌نماییم و به این وسیله ایشان را گرامی داشته و از حضرت با احترام یاد می‌کنیم؛ سپس به تدریس این درس پردازیم.
- فعالیت «ایستگاه فکر» می‌تواند شروع خوبی برای ورود به متن درس قرار گیرد. به این ترتیب که سلام بر تو ای دختر امام، سلام بر تو ای خواهر امام، سلام بر تو ای امام را روی تابلو می‌نویسیم و سپس از داشن آموزان پرسیم که نام این سه امام بزرگوار چیست؟ سپس به تدریس این درس پردازیم.
- می‌توان با بیان مفهوم زیارت : یعنی «دیدار خوبان»؛ میان این درس و درس «سیمای خوبان» ارتباط افقی برقرار نماییم.
- فعالیت «خاطره گویی» می‌تواند شروع مناسبی برای تدریس شما باشد. خاطره گویی داشن آموزان یکی از شیوه‌های مناسب برای آموزش این درس است زیرا میان اهداف درس و زندگی روزمره داشن آموز ارتباط برقرار کرده و اهداف درس تثبیت و تعمیق پیشتری پیدا می‌کنند.
- می‌توانید کلاس خود را با فعالیت «تحقیق کنید» شروع نمایید. گفت و گو در مورد امامزادگان می‌تواند شروع مناسبی برای تدریس شما باشد.
- روزی که می‌خواهید این درس را تدریس کنید، می‌توانید با همکاری مدیریت مدرسه و داشن آموزان، مراسم زیارت و دعاخوانی را در مدرسه برنامه‌ریزی و اجرا نمایید.
- نکته : می‌توانید فراگیران را با ثواب بسیار زیاد چنین زیارت‌هایی آشنا کنید؛ تا بدانند با انجام این زیارت‌ها خدا از آنها خشنود و راضی شده و دعاها و خواسته‌های ایشان در این محیط‌های مقدس زودتر استجابت پیدا می‌کنند. صاحبان این قبور مطهر، اگر چه از دنیا رحلت کرده‌اند، اما دعاها و خواسته‌های ما را می‌شنوند و بر اعمال و گفتار ما نظارت دارند و به آنها پاسخ می‌دهند.
- تدریس می‌تواند از متن درس و به شیوه قصه‌گویی آغاز شود.
- اجرای متن درس به صورت نمایشنامه (توسط داشن آموزان) نیز تأثیر آن را افزایش می‌دهد؛ به این صورت که معلم نقش راوی قصه را ایفا می‌کند و داشن آموزان نقش‌ها را بر عهده می‌گیرند.
- در فعالیت «ایستگاه فکر» داشن آموزان با کمی فکر کردن می‌توانند به پاسخ این سؤال برسند. به آنها فرصت دهید تا به صورت فردی روی سؤال خوب فکر کنند و پاسخ را بازگو کنند. حضرت معصومه (س)، دختر امام کاظم، خواهر امام رضا و عمه امام جواد (ع) هستند.
- در فعالیت «برايم بگو» داشن آموزان را هدایت کنید تا با توجه به متن درس پاسخ سؤالات را پیدا کنند؛ با این کار به

جمع‌بندی و نتیجه گیری متن درس می‌بردازید.

- در فعالیت «بررسی کنید» دانش‌آموزان می‌توانند به مواردی از قبیل اینکه هر دو از فرزندان امام موسی کاظم (ع) هستند، هر دو برای دیدار برادر گرامی‌شان امام رضا (ع) از مدینه به ایران آمدند و امام رضا (ع) برادر هر دوی آنها است، اشاره کنند.
- در فعالیت «بگرد و پیدا کن» تلاش شده تا دانش‌آموزان ضمن آشنایی با شکل زیارتگاه این امامزادگان، با شهرهایی که زیارتگاه‌ها در آن جا قرار دارند، آشنا شوند.
- در فعالیت «کامل کنید» دانش‌آموزان را هدایت کنید تا جهت ثبت و بسط مفاهیم درس این فعالیت را انجام دهند.
- در انجام فعالیت «گفت و گو کنید» گفت و گوی گروهی برای پاسخ سؤال، زمینه ساز برقراری ارتباط وسیع تر و عاطفی تر با این بزرگان دین می‌گردد. پاسخ‌هایی که ممکن است از سوی دانش‌آموزان مطرح گردد عبارت است از : تا با زیارت ایشان ثواب کنیم و وارد بهشت شویم؛ تا آنها ما را دوست داشته باشند؛ تا به آنها نشان دهیم آنها را دوست داریم؛ وقتی در حرم آنها دعا می‌کنیم، دعاها زودتر مستجاب می‌شود و
- در فعالیت «دعا کنید» به دانش‌آموزان فرصت دهید تا احساس خود را با قلم جاری نمایند. این فعالیت ابزار خوبی است برای آنکه شما بتوانید زبان بچه‌ها را برای گفت و گو با امامزادگان باز کنید و آنها به راحتی و بی‌واسطه، با امامزادگان با زبان خود سخن بگویند پس در این فعالیت فقط و فقط آنها را آزاد آزاد بگذارید تا با بهره‌گیری از احساس و درونمایه خویش هرچه می‌خواهند بگویند یا بنویسند.

جدول ارزشیابی

عنوانین کارنامه	اهداف کلی	شماره دروس	نشانه‌های تحقیق	سطح عملکرد

دانستنی‌های معلم

۱ یکی از اهداف اصلی این درس، آشنایی با برخی امامزادگان معتبر در کشور است. دو امامزاده‌ای که در این درس معرفی شده‌اند هر دو از فرزندان حقیقی امام موسی کاظم (ع) هستند که این مسئله با دلایل محکم تاریخی اثبات شده است. توجه به این مسئله از آن رو مهم است که متأسفانه در برخی مناطق، از گرایشات مذهبی مردم سوءاستفاده شده و افراد بی‌نام و نشانی را که ارتباطی با ائمه (ع) نداشته‌اند، به جای امامزاده معرفی نموده و از این طریق به منافعی دست یافته‌اند. از این رو از همکاران محترم می‌خواهیم که در این درس، تنها به معرفی همین امامزادگان اکتفا کنند و از معرفی امامزادگان دیگر خودداری نمایند. درکل این درس نیز سعی بر این بوده تا هم در درس و هم در فعالیت‌ها از توجه دادن داشش آموزان به دیگر اشخاص خودداری شود.

۲ اگر چه زیارت از راه دور مورد قبول و توصیه است و امری مطلوب و پسندیده شمرده شده است ولی بدون تردید برای کسی که شرایط زیارت از نزدیک فراهم است، فضیلت‌اش بیشتر از زیارت از راه دور می‌باشد زیرا از طرفی روح فرد زیارت شونده تعلق خاصی به محل دفن و قبر خود دارد و همین طور زیارت از نزدیک برای زیارت کننده اثرات معنوی و باطنی زیادتری نسبت به زیارت دور دارد و لذا مورد توصیه و سفارش قرار گرفته است. نباید انتظار داشت ثواب زیارت کسی که رنج و خطرات سفر را تحمل می‌کند و روزهایی جان و مال و وقت خود را فدای راه و آرمان‌های آن ارواح مقدسه (ع) می‌کند و به این وسیله مکتب آنان و شعایر الهی و توحید را زنده می‌کند با فردی که در خانه خود نشسته است نه رنج و خطری را تحمل کرده و نه پول و مالی خرج کرده است و نه از زندگی و وقت خود چیزی گذاشته است، ثوابی همانند و یکسان داشته باشند.

۳ در روايات، بر زیارت با معرفت و شناخت کافی تکیه فراوانی شده است. اینکه بدانیم این امامزادگان که هستند، چه تعالیمی داشته‌اند، چه حقی برگردن ما دارند و ما در قبال آنان چه وظایفی داریم، همه از جمله ویژگی‌های زیارت با شناخت و معرفت است.

۴ در درس به سه نمونه از آداب زیارت که خواندن زیارت نامه، دعا و نماز زیارت است اشاره شده است و بقیه آداب به فعالیت کامل کنید و اگذار شده است.

۵ در این درس به این مسئله اشاره شده که حضرت مقصومه (س) از همان سن نوجوانی به دنبال کسب احکام دین بود و از این رو با بسیاری از احکام و مسائل دین آشنا بوده است. این ویژگی ایشان می‌تواند الگوی مناسبی برای مخاطبان باشد که از همان نوجوانی به دنبال شناخت دین خود از راه مطالعه، حضور در اماکن مذهبی، ارتباط با عالمان دینی و... باشند.

۶ می‌توان روی این نکته تأکید نمود که عشق و علاقه امامزادگان به امامان مقصوم فقط جنبه نسبی نداشته بلکه به عنوان امام و مقتدای خود به آنها می‌نگریستند و به ضرورت ارتباط با ایشان اذعان داشتنند تا آنجا که دو تن از ایشان در این راه به شهادت رسیدند و این درس بزرگی است که ما می‌توانیم از ایشان بگیریم.

درس هفدهم

دانش آموز نمونه

توضیحات درس

در این درس دانش آموزان ضمن آشنایی با آداب علم جویی و دانش آموزی با ویژگی‌های یک دانش آموز نمونه آشنا می‌شوند تا زمینه دستیابی به این مقام و رفع برخی اشتباهات رفتاری که مانع رسیدن به این جایگاه می‌شود، فراهم گردد.
نکته: پیشنهاد می‌شود با توجه به پیمانه‌ای بودن آموزش درس هدیه‌های آسمان، در صورت امکان این درس را در روز دانش آموز، تدریس نمایید.

اهداف درس

آشنایی با آداب علم جویی و دانش آموزی
توجه به آداب علم جویی و دانش آموزی
کوشش برای اکتساب آداب علم جویی و دانش آموزی
توانایی تفکر در پیام‌های دینی و درک ارتباط آنها با موضوع درس

مفاهیم کلیدی

آداب علم جویی

پیشنهادهایی برای تدریس

- عنوان، قسمتی از محتوای درس را آشکار می‌کند. صحبت پیرامون اینکه به چه کسی «نمونه» گفته می‌شود، شخص نمونه چه ویژگی‌هایی دارد و... می‌تواند شروع خوبی برای ورود به متن درس قرار گیرد. بهترین راه کار برای شروع مناسب، ایجاد سؤال در ذهن دانش آموزان است. این امر پیشترین و قوی‌ترین انگیزه‌ها برای آموختن و مشارکت دانش آموزان در جریان یادگیری را فراهم می‌سازد. پس عنوان درس خود می‌تواند شروعی برای تدریس درس باشد. همچنین پس از تدریس یک بار دیگر می‌توانید به عنوان بازگشت نمایید تا اطلاعات تکمیل شده دانش آموزان پیرامون آن بیان گردد.

- در این درس می‌توانید از فن «تصویرخوانی» استفاده نمایید. این فرصت را برای دانش آموزان فراهم کنید تا دریافت و استنباط خود را از تصویر درس مطرح نمایند؛ هر چند این دریافت در فضایی عاطفی صورت پذیرفته و ارتباط مستقیمی با محتوا درس نداشته باشد.

- اجرای نمایش توسط بچه‌ها در کلاس، با هماهنگی قبلی و آمادگی لازم می‌تواند شروع مناسبی برای تدریس باشد. پیش از خواندن متن می‌توانید خود نمایش درس را در کلاس پیاده کنید.

- یادآوری درس «سیمای خوبان» می‌تواند به تدریس این درس کمک کند. هر کدام از دانشآموزان یک صفت خوب را دارند. از صفات‌های خوب همه آنها استفاده می‌کنیم و با طرح سؤالی از آنها می‌رسیم : اگر دیدیم برخی ویژگی‌های رفتاری خوب را نداریم چگونه آنها را در خود ایجاد کنیم تا بتوانیم مانند ائمه نمونه باشیم؟
- از دانشآموزان خواسته شود درباره دانشآموز نمونه داستان کوتاه، نمایشنامه شعر بنویسند که از خلال این شیوه‌ها، نمونه‌هایی از خصوصیات فردی نیز بازتاب پیدا می‌کند.
- راهبردهایی مانند تکمیل جملاتی که در آنها ویژگی یک دانشآموز نمونه مطرح شده، تکمیل داستان‌های ناتمام پیرامون این موضوع و... بسیار راه‌گشا است؛ که به این ترتیب پاسخ دهنده، افکار، احساس‌ها و اعتقادات خود را بروز خواهد داد. تمام اینها می‌تواند نه تنها شروعی مناسب برای تدریس باشد بلکه محتوای درس را نیز ثبت نماید. برای مثال : داستان نیمه تمامی بگویید و موقعیتی را ترسیم کنید که مستلزم تصمیم‌گیری شخصیت داستان و انتخاب بهترین رفتار پسندیده ناپسند باشد. سپس از دانشآموزان بخواهید آن را تمام کنند و دلایل خود را برای انتخابی که کرده‌اند توضیح دهند.
- از دانشآموزان می‌خواهیم با کلمات داده شده، یک جمله زیبا در رابطه با دانشآموز نمونه سازند : فرصت، برنامه‌ریزی، احترام، مهربان و رعایت. بهترین جمله پس از انتخاب به تابلوی کلاس نصب می‌گردد. این کار می‌تواند شروعی مناسب برای تدریس باشد.
- با انجام هماهنگی با چند نفر از دانشآموزان، مجموعه‌ای از رفتارهای پسندیده را از طریق نمایش پاتوقیم نشان دهید تا دیگران آنها را حدس بزنند و نام ببرند.
- از دانشآموزان سؤال شود که اگر بخواهند کسی را به عنوان دوست انتخاب کنند، چه کسی را انتخاب می‌کنند؟ او چه صفات و ویژگی‌های اخلاقی باید داشته باشد؟ در جمع‌بندی پاسخ‌ها، یک «دانشآموز نمونه» را معرفی می‌کنیم و تدریس را شروع می‌کنیم.
- خواندن متن درس به صورت ایفای نقش می‌تواند شروع خوبی برای تدریس باشد. می‌توانید از دانشآموزان بخواهید خود را به جای شخصیت‌های داستان بگذارند و احساس خود را بازگو کنند.
- استفاده مستقیم از متن درس؛ با توجه به ساختار داستانی این درس و ایجاد اشتیاق به شنیدن داستان، شیوه مناسبی برای شروع درس است. وقت شود که خواندن درس توسط معلم در قالب یک داستان و با شیوه قصه‌گویی صورت پذیرد، نه مانند یک متن ساده .
- در فعالیت «کامل کنید» دانشآموzan را هدایت کنید تا در گروه‌های خود روی این فعالیت کار کرده و مانند روند درس، یک نفر به نمایندگی از هر گروه نظرات را بیان نماید. توجه داشته باشید که این فعالیت با عنایت به برنامه درسی ملی به ارتباط انسان در عرصه‌های چهارگانه طراحی گردیده و به منزله جمع‌بندی کلی در پایان دوره ابتدایی در زمینه ارتباط انسان در عرصه‌های چهارگانه می‌باشد.
- فعالیت «بررسی کنید» در جهت آشنایی دانشآموزان با برخی پیام‌های دینی مرتبط با موضوع درس طراحی گردیده و دیدگاه دین را در مورد آداب علم‌جویی مورد تأکید قرار می‌دهد.
- فعالیت «ایستگاه فکر» با هدف تقویت حیطه دانشی و نگرشی اهداف درس، نتایج استفاده درست از فرصت‌ها و عدم

آن را بیان می‌کند. پاسخ‌های متنوعی می‌تواند از سوی دانشآموزان مطرح گردد. از جمله :
 نتایج استفاده درست : موفقیت در کارها، انجام به موقع کارها، آرامش و راحتی در زندگی، خدا او را بیشتر دوست دارد

نتایج عدم استفاده درست : نافرجامی در انجام کارها، نگرانی و دلهره از انجام نشدن کارها، به برنامه‌ها و کارهای خود نمی‌رسد، در درس ناموفق است و ...

جدول ارزشیابی

عنوان کارنامه	اهداف کلی	شماره دروس	نشانه های تحقق	سطوح عملکرد
آشنایی با آداب علم جویی و دانش آموزی	- آشنایی با آداب علم جویی و دانش آموزی		خیلی خوب	آداب علم جویی و دانش آموزی را با ذکر نمونه توضیح می دهد. ضمن توجه به آداب علم جویی و دانش آموزی برای اکتساب آنها در همه موارد تلاش می کند. مفهوم پیام دینی مرتبط با موضوع درس را با ذکر مثال توضیح می دهد.
آشنایی با آداب علم جویی و دانش آموزی	- آشنایی با آداب علم جویی و دانش آموزی	۱۷	خوب	آداب علم جویی و دانش آموزی را توضیح می دهد. ضمن توجه به آداب علم جویی و دانش آموزی برای اکتساب آنها در اغلب موارد تلاش می کند. مفهوم پیام دینی مرتبط با موضوع درس را بیان می کند.
آشنایی با آداب علم جویی و دانش آموزی	- آشنایی با آداب علم جویی و دانش آموزی		قابل قبول	آداب علم جویی و دانش آموزی را بیان می کند. ضمن توجه به آداب علم جویی و دانش آموزی برای اکتساب آنها در برخی موارد تلاش می کند. پیام دینی مرتبط با موضوع درس را بیان می کند.
آشنایی با آداب علم جویی و دانش آموزی	- آشنایی با آداب علم جویی و دانش آموزی		نیازمند آموزش و تلاش بیشتر	با کمک آموزگار آداب علم جویی و دانش آموزی را بیان می کند. با راهنمایی آموزگار ضمن توجه به آداب علم جویی و دانش آموزی برای اکتساب آنها در برخی موارد تلاش می کند. با یاری آموزگار پیام دینی مرتبط با موضوع درس را بیان می کند.

آداب و اخلاق اسلامی، فتوح آنکه

دانستنی‌های معلم

- ۱** معلمان گرامی در این درس شایسته است تا دانشآموزان را توجیه نمایند که دانشآموز نمونه فقط از نظر تحصیلی و در محیط مدرسه مورد ارزیابی قرار نمی‌گیرد بلکه در محیط‌های مختلف و از جنبه‌های گوناگون به او توجه می‌شود. در فعالیت «کامل‌کنید» ارتباط انسان در عرصه‌های چهارگانه در همین راستا طراحی شده است.
- ۲** در این درس رفتارهای صحیحی را که هر دانشآموز باید در محیط مدرسه، جامعه و خانه به آن عمل کند، آموزش داده شده است؛ اما آموزگاران عزیز می‌توانند در هر مورد به رفتار نادرست مقابله آن نیز اشاره کنند تا به این وسیله اشتباها رفتاری داشش آموزان نیز اصلاح گردد. مثلاً در بیان ویژگی برنامه‌ریزی می‌توانیم به این مطلب اشاره کنیم که برخی دانشآموزان به طور معمول اهل برنامه‌ریزی متناسب با سن خود نیستند و از بی‌ برنامگی رنج می‌برند؛ به عنوان نمونه اوقات خود را صرف دیدن پیش از اندازه برنامه‌های تلویزیون و یا بازی‌های رایانه‌ای و یا شرکت در شبکه‌های اجتماعی و... می‌کنند. در این درس دانشآموز خوب است بیاموزد که باید ساعات مشخصی را به این برنامه‌ها اختصاص دهد و با یک برنامه‌ریزی صحیح، به وظایف دیگر خود (مطالعه دروس، کمک به پدر و مادر و...) نیز بپردازد. در این قسمت با اشاره به زندگی افراد موفق، این نکته به مخاطب القا می‌شود که اگر واقعاً تصمیم دارد تا در زندگی خود از افراد موفق باشد، باید در زندگی خود برنامه داشته باشد. برنامه‌ای که نه تنها مخالف ورزش، بازی و... نیست بلکه با نظم دادن به کارها، هم ما را در بهتر درس خواندن کمک می‌کند و هم فرصت بازی با خیال آسوده را فراهم می‌سازد. این روند در موارد دیگر نیز می‌تواند مطرح شود تا مخاطبان را نسبت به اصلاح برخی رفتارهای غلطی که دارند ترغیب کنیم.
- ۳** در این درس توجه داشته باشید که هیچ یک از دانشآموزان کلاس را به عنوان دانشآموز نمونه نسبت به سایرین مورد توجه و تشویق قرار ندهید؛ بلکه می‌توانید از نمونه‌های شناخته شده برای دانشآموزان استفاده کنید مانند معرفی یک دانشمند نمونه، معرفی شهید محمد حسین فهمیده به عنوان یک دانشآموز نمونه و....
- ۴** قالب روایی در این درس به گونه‌ای تنظیم شده که دانشآموزان به چند گروه تقسیم شدند و هر گروه مطالبی را بیان کردند. معلمان گرامی توجه داشته باشند که در این درس می‌توانند از این قالب درسی استفاده کنند تا ضمن آگاه کردن دانشآموزان از برخی خصوصیت‌های دانشآموز نمونه، آنها را با کارگروهی و مشارکت و ویژگی‌های این امر نیز آشنا نمایند؛ ویژگی‌هایی از قبیل :
- هم فکری با یکدیگر که اشاره به نظر دادن همه افراد گروه و مشارکت همگانی در بحث را دارد. انتخاب یک نفر به عنوان نماینده گروه برای نوشتمن مجموعه نظرات و ارائه آن به معلم (بهتر است که نماینده گروه چرخشی باشد تا همه اعضای گروه فرصت اظهارنظر در حضور اعضای کلاس را پیدا کنند، این کار اعتماد به نفس دانشآموزان را افزایش می‌دهد).
- شروع به صحبت کردن نماینده گروه با اجازه معلم.
- نوشتمن نظرات صحیح دانشآموزان بر روی تخته و....
- ۵** در بیان ویژگی اسراف می‌توانیم تذکر دهیم که برخی دانشآموزان از وسائل آموزشی خود مانند دفتر و مداد و... به خوبی استفاده نمی‌کنند و موجب هدر رفتن آنها می‌شوند. با توجه به فرآگیر شدن بحث «اسراف» در میان دانشآموزان، خوب

است تأکید ویژه‌ای بر این مطلب صورت گیرد که دانش آموز بایستی از ورق‌های سفید دفتر خود تا آخرین برگ آن استفاده کند و آن را دور نریزد. از کیف و سایر ابزارآموزشی تا آنجا که امکان دارد، استفاده کرده و هر سال بدون علت، آنها را تعویض نکند. زیرا طبق آیات قرآن، خداوند اسراف کاران را دوست ندارد. بهتر است در این قسمت معلمان از نتایج اسراف مانند از

بین رفتن ثروت عمومی کشور، کفران نعمت‌های الهی، ناتوانی انسان‌های ضعیف از تهیه این وسائل و... سخن گویند.

۶ در پایان درس، معلم کلاس به نکته خوبی اشاره می‌کند و آن اینکه همه دانش آموزان می‌توانند یک دانش آموز نمونه شوند به شرط آنکه سعی کنند به این رفتارهایی که در درس به آن اشاره شد عمل کنند. ذکر این نکته موجب تشویق دانش آموز برای عمل به این رفتارها می‌شود و این حس که فقط افراد خاصی دانش آموز نمونه هستند را از او دور می‌کند.

